

BISERICA

ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REV. PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

ANUL al XI-lea

No. 12.

MARTIE.

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICESCİ

34. Str. Principalele-Unite, 34.

1888.

MITROPOL.
SINOD. - R.

MITROPOL.
SINOD. - R.

Prof. I. I. I. I.
Prof. I. I. I. I.

Prof. I. I. I. I.
Prof. I. I. I. I.

Prof. I. I. I. I.
Prof. I. I. I. I.

Prof. I. I. I. I.
Prof. I. I. I. I.

Prof. I. I. I. I.
Prof. I. I. I. I.

Prof. I. I. I. I.
Prof. I. I. I. I.

Prof. I. I. I. I.
Prof. I. I. I. I.

Prof. I. I. I. I.
Prof. I. I. I. I.

Descrierea manuscriptelor Mitropolitului Antim Ivireñul.

I). Manuscriptul ce-l avem în mână n'are nici o introducere și nici un titlu. Incepe cu cuvântarea următoare: „*Acésta o am dis când m'am făcut Mitropolit*“. Titlurile predicelor, literile inițiale și unele capitale din continuarea prediceii sunt cu roș, și încă imitate la unele titluri literile de tipar. La majoritatea discursurilor exist și înflorituri în roș și negru, desemnate cu multa abilitate. Manuscriptul este numerotat, dar începând cu țifra 1 merge regulat numai până la 130, de acolo începe cu 200; apoi dela 210 sare la 300, și se finește cu 363.

Acésta neregularitate în paginare este provenită de sigur din greșala, pentru că nu se vede nicăeri vre-o intrerupere în text.

a). *Forma manuscriptului* este 4°, lungimea este de 20 centimetre, lațimea de 15, grosimea de 3. Este scris pe hârtie albă tare și tot de una și aceeași mână. Scrierea Mitropolitului Antim din aceste prediceii este acea mijlocie; scrisórea în manuscript nu-î nici prea îngrijită, ca cea din documente, dar nici tocmai curent pusă, ca în alte lucrări literare ale sale, mai ales în acele traduse. Scrisórea-î citetă, regulat executată și litera bine mânuată. Fără nici o îndoelă acésta-î scrisórea lui Antim cea mai probată ca autentică, dupre cum se póte vedea din specimenul pus în fac-simil a scrisórei variate a lui Antim. Multe din înfloriturile sale la începutul predicelor sunt executate cu o artă de valóre, respectiv de timpul seü. Acésta probéză că Antim era în adevér un bun caligraf și de-

sinator ; el mai era și un abil xilograf. Spre a se dovedi acésta, am reprodus și un fac-simil din Evanghelia imprimată de Antim la Snagov, iconă Sântului Evangelist Luca, sculptată de el în lemn și unde se vede și subsemnătura sa în inițială. La finele mai multor predicii, manuscriptul are subsemnătura sa prescurtată, în monogramă, dar în altă formă de cât acea de pe iconă, și care câte o dată este înflorită, altă dată numai négră.

b). *Conținutul.* Tot manuscriptul cuprinde : 19 Predicii la Duminici și sêrbători împêrâtești, 8 la Sânti mari, precum și douê apologii ale sale către Domnitoriul Constantin Brâncovénul ; apoi discursul ocașional la suirea sa pe scaunul Mitropolitan, care este la început. Mai cuprinde înca 4 discuri panegirice ; în fine o predică despre pocăință și se termină cu o învățatură despre ispovedanie. La finele apologiei a doua, după cuvintele : „Obeditul rugătorii al Măriei Tale“, se vede scris prescurtat : „ascr.“, adică : Al Ungro-Vlahiei. Manuscriptul a fost recetit, probabil de autor, mai pe urma, și corectat pe ici colea ; apoi ați mai fost îndreptate și înlocuite unele cuvinte vechi cu altele mai nouă de o altă mână. Eu în imprimare m'am ținut în tot-déuna de scri-órea lui Antim.

II). Al doilea manuscript original, tot de predicii, este la Prea sântitul Melhisedec, pe care acum nu pot a-l analiza, dar o voi face-o când se va publica.

III). Altă scriere, manuscript original tot a lui Antim Ivi-rénul, intitulat : *A pécatoșilor spásenie*. Acéstă scriere, de și se pare a fi, dupre titlu, cam tot una cu aceea ce va urma, numită : *Mântuirea pécatoșilor*, dar atât în forma expunerii cât și a conținutului se vede a nu fi acésta a doua de cât o continuare a aceluiași sujet. Manuscriptul este o lucrare cu totul de conținut moral, tradusă din grecește.

a). *Forma* este 4°, lungimea de 19 centimetre, iar lățimea de 15. Hârtia este albă tare, manuscriptul complet, dar cam deteriorat din cauza vechimei, și cuprinde 202 file. Se începe cu numerotarea de la fila 1. Cu modul acesta scim pozitiv că din volumul următor, de sub No. IV, care în-

cepe cu fila 208, lipsesc numai 6 file de la început. Aceasta ne mai probéază cu siguranţa că acest manuscris este anterior scris celui-a-lalt ce va urma.

În interiorul manuscrisului se află însemnarea următoare: „Acéstă carte este a schitului Ţigăneştii—Isvoranii, nemene să nu îndrăznéscă a o înstreina. Iscălit Teofil, Ierom. Stariţul acestui Schit“.

b). *Conţinutul*. Cuprinde descrierea păcatelor, de câte-î posibil omul a făptui şi de vindecarea lor prin creştinism. Tóte acestea sunt expuse în XXXVIII de capete, care-s divizate unele în mai multe paragrafe. Acéstă lucrare literară a lui Antim este o traducere, dar acomodată la împrejurările sociale ale timpului seî, ceea ce face să crească însemnatatea ei ¹⁾. Vorbind despre manuscrisul următor voiî aduce şi o probă din chîiar textul manuscrisului, punénd faţă în faţă textul original cu traducerea făcută de Antim, din care se va proba acomodarea la timp şi împrejurări. Limba este fórté curată şi îngrijită şi am întâmpinat în el şi un însemnat număr de expresiuni vechi.

În ceea ce priveşte scrierea, apoi de la pagina 1 până la pagina 82 este condeîul ordinar al lui Antim, şi care se întâmpină în deocomun în lucrările lui literare traduse. Dela pagina 83 până la pagina 123 este o scrisóre mai schimbata, adică ceva mai rotundă, mai apropiată de cea din chrisóve; are mai puţine aruncături şi literile au tóte mai aceiaşi grosime. De aicea până la pagina 130 pare a fi iarăşi alt condeî, dar de la pagina 130 până la pagina 169 revine iarăşi Antim la scrisórea sa ordinară; în sfârşit până la finit se serveşte de scrierea sa mai rotundă. Din studiul

1). Cartea depe care a tradus Antim amândoué aceste volume de sub No. III şi IV e întitulată: Β-όλιον ώραίοτατον καλοόμενον Αμαρτωλών σωτηρία de Agapie Ieromonahul din Creta, imprimată în Veneţia la 1681 şi scrisă la 1640, dupre cum se probéază din pagina 191 a acestei cărţi. Antim a scris precuvéntarea numai la volum. I, şi apoi a continuat traducerea întregă a amânduror părţilor a acestei cărţi, făcénd acomodări pe unde a cređut de nevoe în ambele volume.

ce am făcut asupra conținutului și a limbei, a trăsurilor scrierei, mi-am format convingerea că și acest manuscris este tot a lui Antim Ivirețul, autograf de sigur nu numai în părțile scrise cu caracterile lui obicnuite, dar și în părțile în care scrisoarea este puțin depărtată de scrierea sa ordinară. Acest manuscris este poate cel întâiu în seria lucrărilor literare a lui Antim, dacă se ține socotela și de paginație, și scris cu mult înainte de a fi Mitropolit. Când? Probabil la 1692.

IV). Manuscrisul acesta trebuie a fi considerat ca a 2 parte a manuscrisului anterior și cuprinde tractate religioase-morale, traduse și acomodate și acestea pe alocurea la trebuințele timpului.

El poartă inscripția pe legătură: „*Mântuirea păcătoșilor*“.

a). *Forma* este 4^c, lungimea de 20 centimetre, iar lățimea de 15, grosimea de 4. La început lipsesc din cap. I șese file. Hârtia, pe care-i scris manuscrisul, este ordinară albă: iar enumerarea paginilor începe cu 208 și continuă până la finele manuscrisului, dar neregulată. Acesta probează că această scriere este o continuare a scrierei celei precedente a lui Antim Ivirețul, care începe cu pagina 1, cum am vedut.

b). *Conținutul*. Tot manuscrisul, care-i destul de voluminos, conține două scrieri: 1). Tractate religioase-morale, traduse din cartea grăcă *Αμαρτωλών σωτηρία*, partea II, cu acomodare la societatea românească depe timpul vrednicului Mitropolit, și 2). *Minunile Precistei*. La finele acestei scrieri se cetește nota scrisă de o o altă mână: „*Vendut-am această carte Parintelui popii Mihail Cam... (?) drept taleri cinci, banii nouăzeci, să-i fie pentru citanie și de spăsanie. Orî-cine ar ceti să-i dăcă: Dumneșeu să-l iarte. Lét. 7244-1736. Subscris: Constandin Diac*“.

Scrierea în amândouă aceste cărți este a lui Antim, cu totă certitudinea.

Cartea întâia este divisată în capitule. La finele ei se cetește: „*Dómne Iisuse Christóse Fiul și Cuvântul Parintelui ceresc, pentru rugele Maicei tale, prea cnratei Fecióre, și ale tuturor Sfinților tei, îndreptăz viața mea și a tuturor câți vor citi această carte*“.

Iar la începutul cărţii a doua începe o scrisoare a lui Antim cu mai multă îngrijire şi mai frumoasă de cât în cartea I şi în continuarea cărţii a II-a.

Pe lângă cele dişe, apoi dacă mai adăogim şi probele extrase din interiorul scrierei, atunci se constată pe deplin că Antim este şi scriitorul şi traducătorul acestui manuscris. Iată probele pe care întâmplător le-am putut aduna din scrierea întâia a acestui volum:

La capitulul IV, fóia 239, se întâmpina frasa: „Cu adevărat, fără de nici o minciună, dentâiaşi dată ce au început Biserica lui Christos, Stăpânului nostru, a se ridica, până în ziua de astăzi care sînt 1692 de ani, au fost pururea şi se află iarăşi bărbaţi şi femei, cari nu numai s'au lipsit de bucuriile şi caştigurile tóte ale lumii aceştia, şi s'au lasat de voie avuţia şi cinstea ce au avut, ci şi în nevoiţe fórte cumplite s'au dat. ...“ Iată şi textul original, din care se constată şi acomodarea făcută de Antim: *Ναὶ ἀψευδέστατα ἀπὸ τὸν πρῶτον, ὅπου ἄρχισε τοῦ Χριστοῦ μας ἡ Ἐκκλησία ἕως τὴν σήμερον, ὅπου εἶναι χίλιοι ἑξακόσιοι τεσσαράκοντα χρόνοι, ἦτον πάντοτε καὶ εὐρίσκονται ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅπου οὐ μόνον ὑστερήθησαν ἀπὸ ταῖς χαραῖς καὶ ἀπόλαυσε ὅλαις τούτου τοῦ κόσμου καὶ ἀφῆκασιν ἐκουσίως τὸν πλοῦτον καὶ τιμὴν ὅπου εἶχασαν* ¹⁾). În acest loc ne spune autorul că a scris la 1692, dar tocmai în acest timp era Antim în activitatea sa literară, traducea şi póte chiar pronunţa discursuri; iar ceea ce i fórte de credut, este că el traducea asemenea scrieri, spre a putea fi cetite de cler şi mai în special de monahi. Mai observ că Antim nu traduce literar în lucrările sale textul original.

La capitulul XVII, intitulat: „*Pentru ca trebuie să descinstim avuţia petrecătoare şi să adunăm comoră în ceriū prin mijlocul sēracilor*“, la fóia 359, după ce cu multă tãrie combate luxul şi destrãbãlarea, cum şi nepãsarea celor avuţi de cei sēraci, şi-şi adună averi mari prin ori-ce mijlõce de a le lãsa apoi filor lor, spre a petrece şi ei în destrãbãlari ca pãrinţii lor, apoi dice: „Cî iertãti-mē Dumnea-Võstrã boeri, cãci am trecut puřintel hotarul, de dice pentru aceste lucruri, ce se fac fãrã de ispravã. Nu cã dõrã dintr'o zavistie

1). Ἀμαρτωλῶν σωτηρία, part. I, pag. 191.

acestea le-am grăit, ei diu. Dumneđeésca rîvna m'am por-nit, care dîse, câți vor avea minte, știu că nu se vor scân-dălui, ci încă mai vêrtos cunoscênd adevêrul înfruntărilor îmi vor mulțami și se vor grijui de spasănia lor. Inșă să venim iarăși la cele dintăi dîse.“ In acest loc se a-dresaza scriitorul cătră bogați cerêndu-și ertare de aspri-mea cuvintelor întrebuiņate în acêstă cuvêntare a sa. Pro-babil că Antim pronunța în Biserici asemenea tractate mo-rale, ca omili.

La capitulul XII, fôia 324, unde se vorbește de datoriile preoților, după ce traduce textul, apoi adaugă: „Până aici sînt cuvintele lui Zlataust, care le-am scris așa elinește, precum aș fost, pentru mai multa încredințare ș pentru ca să înțelégă fiește-cine, de vreme ce nu sînt fôrte grele, nici prea înfășurate. Acum dar de vreme ce trebuie să fie preotul așa de iscusit, cu mult mai mult trebuie să fie Ar-hiereul, cu cât iaste și la vrednicie mai înaltă. Să știți dar, Preasfințiților tainici ai Preasfintei Troițe, vrednicia cea mare ce luați, și precnu v'ați cinstit mai mult de cât in-gerii și aveți atâta putere pre pamênt, într'acestași chip să vê fie și viața și petrecania ingerésca. Și nu faceți alte grozăvii de care și mireni se rușinéază de a vê videa; pen-tru că ôre cu cuviința iaste preoții să cânte cântece și să jôce în horă și să se jôce în cărți făr de rușine, și altele a-seminea jocuri necuvióse? O! nebunie și blestemăție a Vóstră! Pentru ce defăimați, becisnicilor, vrednicia cea mai alésă, de cât a ingerilor ce ați luat? Ce se facă mi-renii, când vê ved pre voi făcênd lucruri ca acestea? Ce osebire e te dela dênșii pâna la voi! Plângeți, fraților, a-cuma pâna când aveți vreme de mult preț și nu o petre-ceți inđesert, grijiiți-vê de sufletésca spásanie și nu de pa-tima cea dulce trupésca, feriți-vê, de tóte cele de mai sus ce grăește Ioan Zlataust.“ In acest loc de buna samă, An-tim descrie starea clerului timpului seú și stigmatiază a-buzurile ce le videa în el.

In alt loc, cap. XIII, fôia 328, combate viciile și super-

stițiile femeilor din timpul său:.....„Pentru patru păcate ce fac muerile se muncesc mai mult, adică întâi, pentru că se împodobesc și-și înfrumusețază trupul lor cu vâpsele, ca să arate mai frumoșe de cât firésca podóbă, care le-au dat Ziditoriul. A doua, pentru vrajele lor și descântecele ce caută, — varsă (stinge) cărbuni, pune lacăte și sortii să-și vadă norocul lor, nu împrumutéză la începuturile lunilor pre nimene, nici foc nu dau câte-va țile, cred în glasurile cocoșilor și altele asemenea vraji fac. A treia și pentru clevertitura ce fac nu numai acasă, ci și la biserică, și nu se grijesc de cele țise. A patra, și mai rea de cât toate, ăaste că nu se ispoveduesc bine, să-și spue la duhovnic toate păcatele lor, ei-și spun puțuntele cevași pentru însemnarea numai că s'au ispoveduit..“ Și în această pericopă se rapórtă iarăși de Antim toate obiceiurile și superstițiile societăței de atunci și din care majoritate exist până astăzi și în poporul nostru.

Din aceste doveđi scóse din însași cartea, se probéză, sper, prea evident că aceste tractate ori cazanii religióse-morale n'au putut fi răspândite decât de un cap învățat ca a lui Antim și de un condeiu destul de abil de a zugrăvi starea și obiceiurile timpului, expuse într'o limbă populară, și în urmă a le combate dovedind că nu sunt în conformitate cu creștinismul. Aceste în ceea ce privește întâia scriere din acest volum.

Trecem acum la a doua scriere, cuprinsă tot în acest volum. A doua scriere, cum am văđut la început, sunt *Minunile Precistei* (1). Formatul este același, hârtia de asemenea și probabil și timpul scrierei. Conținutul este expunerea Minunilor Maicei Domnului, care sunt expuse în 69 de istorisiri minunate. În interiorul scrierei cetesc nota următoare: „1814, Fevruarie 3. Mana cu care am scris va putređi, iar

1) Acest manuscript e tradus după cartea grecésă: *Μαρτυριών σωτηρίας*, în care în a 3 parte a acestei cărți se cuprind: „Minunile Maicei Domnului“ de monahul Agapie, lăsând netradus Canonul și Acatistul Maicei Domnului.

care va ceti să ȃică: Dumneđeu să-l ȃarte. In ȃilele Măriei Sale Ión Gheorghe Caragea Voevod, când atȃ murit miȃ de ómenȃ de ciurmă, Mitropolit fiind Chir Nectarie al Ungro-Vlahieȃ; și am scris când mē aflam la moșia Móra Domnéscă, sud. Prăhova. Iscălit: Varlaam Visternic.

V). O copie manuscript: *Minunile Maiceȃ Domnului*, fără început și fără sfirșit, tradus de Antim Ivirénul și conținut în manuscriptul de sub No. IV. Scrierea ar avea apropiere mare cu a lui Ivirénu, însă nu este întocma cu a sa, ceea ce mi-a format convingerea că-ȃ scris de vre-un ucenic al sēu, ce-l imita atȃt în înfloriturile literilor capitale cât și în unele trasurȃ a literilor. Este însă fără nici o îndoélă decopiată dupre traducerea minunelor Maiceȃ Domnului de Antim, cuprinsă în manuscript. N. IV.

a). *Forma* este 4º, lungimea manuscriptului este de 19 centimetre, iar lățimea de 16. Hărtia este albă, ordinară, tare. Manuscriptul începe cu pagina 17, și nu este tot numerotat. Ceea ce-ȃ curios în acest manuscript este, că în mijlocul cărȃei deasupra unei pagini se afla o figură în patru laturȃ desemnată cu roș și în care se vede un nume ce nu l-am putut discifra, fiind format din inițiale și în el desemnată o figură bărbătească civilă, apoi data: Noem. 28, 1761. Dacă ar lipsȃ această dată, s'ar putea naȃ ușor atribui scrierea chiar lui Antim, mai ales considerând multele figurȃ bine desemnate, și florȃ formate în deosebite locurȃ din manuscript, și în fine când s ar ținea sémă și de subsemnătura prescurtată a lui Antim, ce este pusă pe icónele sculptate de el și care se întâmpină fórte adesea și în acest manuscript. Posibil ca acea figură sa fie facută mai pre urmă, iar această o ȃic pentru cuvântul că în nici un manuscript a lui Antim n'am întâmpinat data scrierei. Prin urmare subscrierea lui Antim este reprezentată prin altă monograma în acest manuscript.

b). *Conținutul*. Din *Minunile Maiceȃ Domnului* cuprinde de la minunea 3, pentru că la început lipsesc minunile 1 și

2, apoi de aicea urmăză până la minunea 65. De alt-fel restul manuscriptului este bine conservat, dar necomplect.

VI). Alt manuscript intitulat : „*De o călugăriță ce o au aflat în pustia Iordanului*“. În interiorul cărței la o literă inițială florată se cetește : „*Acéstă carte taste a lui Lefter Abagiul, cu ostenela lui s'au plătit de s'au scris. Lét 7237=1729.* Probabil că și acéstă carte, pentru că-î prescrisă, să fie tot dintre traduceri la Antim, pentru că conținutul îi cu totul monastic, bucăți alese din Pateric. și aprópe de timpul său.

a). *Forma.* Și acesta, ca mai tóte scrierile aceluși timp, este 4º, de lungime 19 centimetre și de lațime 15. Hârtia este albă, ordinară și tare. Manuscriptul este corect lisibil și complect. Se întâlnesc în el două sub-semnături imitate de ale lui Antim, dar care diferă în forma conturului și a figurei de cele din manuscriptul No. IV. De bună sémă făcute de prescriitor.

b). *Conținutul.* Cuprinde vieți alese din mai mulți părinți ai bisericei, cu deosebire din acei ce prin viața lor plină de peripeții pot procura mai multe îndemnuri cătră mântuirea sufletescă și în special cătră viața curată monahală. Dupre acéstă scriere, care ar putea fi numită și *selecte din Pateric*, mai conține manuscriptul și următórea scriere : *Inceputul cřvetodavaniei*, satu un resumaț de cronologia omenirei până la Alexandru al Macedoniei, dupre Biblie.

Pe lângă acestê manuscripte cunoscute până acum, mai posed un Evangeliu scris cu multă probabilitate de mâna lui Antim însuși, cu cea mai mare îngrijire și ornat cu câteva vignete colorate la începutul fie-căria Evangeliu, avënd și figurile Evangelistului Mateiu, apoi a lui Iisus Christos, predicând în fața lui Theofil, cătră care Luca își adresa Evangelia sa. Aceste vignete și figuri sunt incolori și executate probabil de mâna lui Antim. Pe lângă scrierea sa. care-î aprópe necontradisă, apoi la fine mai posedă manuscriptul și subscrierea sa în monogramă. El a prescris acéstă Evangelie de sigur de pe alt manuscript românesc mai vechiu, de și există o însemnare pusă la finele Evangeliului ui Mateiu : *pisat Nicola mnogogrěșnic*, dar acea însemnare

nu însamnă că în realitate acel Nicolaï a scris, ci că Antim a prescris credincios ceea ce a găsit în manuscriptul depe care a decopiat. Nu cred să existe o altă scriere mai caligrafică din ale lui Antim ca Evangeliul, dacă s'ar proba pe deplin că este a lui Antim. Limba în care-î tradus acest Evangeliu dovedește că este mult mai vechiu manuscriptul original depe care s'a prescris, decât timpurile lui Antim. La începutul Evangeliului lui Mateiu se vede, că Antim a întreprins a face o corecție manuscriptului spre a-l imprimă, dar în urmă dând peste greutate s'a abținut. Corecturile facute sunt de mâna lui Antim. Mai adaug că manuscriptul conține și variante importante, pentru constatarea progresului limbii. Manuscriptul conține 217 file numerotate din 10 în 10 file.

Presupun că acest manuscript este scris de Antim în tinerețele sale; apoi trebuie să mai scim și acesta că el nu se potrivește de loc cu limba din Noul Testament imprimat de Antim la anul 1703 în Bucureși.

Nu încheiu aicea numărul manuscriptelor ce au putut ieși din pana laboriosului Mitropolit Antim, pentru că probabil se mai pot descoperi încă și altele. Chiar imprimătele lui nu sunt încă toate până astăzi cunoscute, pentru că eu însuși am dat peste asemenea publicații necunoscute. Pentru acest cuvânt m'am și abținut de a formula un catalog regulat și definitiv al manuscriptelor și imprimătelor sale, lăsând acesta viitorului. Sunt mulțamit că am putut aduce la cunoștința literaților noștri măcar aceste manuscripte, ce o fericită întâmplare mi-a procurat plăcuta ocaziune de a le afla.

Acum tot spre complectarea biografiei acestui distins Prelat al Românilor, dau și câte-va date din actele ce cunosc până acum ca sigure și în care se amintește numele lui Antim ca Tipograf și Egumen la Snagov. Iată-le:

I]. 1696. O mesoriște și planul moșiei Răpóea, scos de însuși Antim și care pòrtă data 7204, din care se vede că era Egumen și a voit singur a măsura mai multe moșii de ale Mònăstirei

și a le rădica planul. Acest act ne dovedește că se pricepea Antim și în ale ingineriei. Așa găsim hotarul moșiei Negoranelor despre Ursóia. Valea Călugărului etc, care plan îi scris și subseris în trei locuri de însuși Antim, și pentru a i se conserva subscrierea sa am și reprodus-o în fac-simil. Acastă lucrare este proba cea mai convingătoare despre scrierea lui Antim.

II). 1698 Ianuarie în 11. Documentul este scris de mâna lui Antim Snagovénul. sub data: 7206 Ghenar 11, din care se constată că Antim era în acest timp Egumen Monast. Snagovului. Documentul începe așa: „Adecă Eū Filoteiū dela sfânta Mânăstire Gruitū scriū și marturisesc cu acest al meu adevărat zăpis, ca să fie de bună credința la mâna Egumenului Antim dela sfânta Mânăstire dela Snagov....“

III). 1698 Ianuarie în 11. Din actul din 7206 tot Ghenar 11, se constată iarăși că Antim era Egumen la Snagov: „Adecă eū jupănésa Vișa a Ștolnicului Mateiū Vacărescul scriū și mărturisesc cu acest al meu adevărat zăpis, ca să fie de bună credința la mâna sfinției sale Chir Antim, Egumenul sfintei Mânăstiri Snagov....“ Acest document este scris tot de Antim.

IV). 1698 Decemv. 6. Din alt act tot cu data din 7206 Decemv. 6 se constată că Antim era tot Egumen la Snagov: „Dat-am cartea Vlădiciei mele sfintei și Dumnezeștei Mânăstiri Snagovul și la mâna Egumenului Chir Antim....“. Seris tot de mâna lui Antim.

V). 1702 Maiū 7. Din un act cu dată din 7210 Maiū în 7, care începe așa: „Dat-am scrisorea noastră la mâna sfinției sale părintelui Antim Egumenul dela sfânta Mânăstire Snagovul“.

VI). 1703 Maiū 26. In un alt act din 7211 Maiū 26 se constată că Antim se numea și Tipograful. Actul începe așa: „Adecă eū Egumenul Ignatie dela sfânta Mânăstire dela Gruitū dat-am zăpisul meu la mâna sfinției sale părintelui Antim Tipograful, și la toți părinții sfintei Mânăstiri Sna-

govului....". Acest act este scris de popa Stoica de Tulbați cu ȋisa sfinției sale ¹⁾.

Cât despre mórtea acestui Mare Prelat al Bisericei Ungro-Vlahiei de altá data, mare Român și cultivator neobosit al cárteii strabune, transcriu aicea ȋisele ce ni le-a lásat despre mórtea sa martiricá un Cronicar Român, a carui nume nu-l sciu precis, dar care-í aprópe contemporan evenimentelor. Acesta confirmá și clarificá spusa lui Delchiarc, adusá de Prea sánțitul Melhisedec în biografia acestui Mitropolit. Iatá ce ȋice cronicarul: „Veđi, o cititorule, ce lucréza fářarnicia, cá spun cei ce știu pentru acest Domn, adeca Neculai Vodá Mavrocordat, cá adevérat áu fost un filosof fórte mare, și așa áu fost de politicoș în cât Turcii il ținea la mare credința, dar asupra creștinilor mare turbata, cátrá.... Mitropolitul Antim 'l-áu înecat la Udriu, în apa ce se numește Maruța. Mulți boeri mari și al doilea áu táiat, multe case áu pustiit și Mánastiri; biruri grele pe țará și pe boeri și pe Mánastiri áu pus, în cât nimenea nu mář putea sá plátésca. Izvodi feluri de feluri de dájdii, în cât ȋic cá și pe frate-seu Ioan Vodá el sa-l fi otrávit, pentru binele ce-í áu fácut de 'l-áu scos din mánile Nemților de la robie și mult áu cheltuit pentru dénsul. Mář pe urmá ȋic: cá l-áu otrávit și pe el boerii și áu beut și el paharul, carele áu amestecat și el altoia“. Acéstá notiță este pusá la finele Cronografului manuscript intitulat: *Istoria Țárei Românești, de când áu descálicat Pravoslavnicii creștini în țará. Fiind cursul anilor 6838=1230*. Acest Cronograf este publicat de nemuritorul Balcescu; însă între acela și al meř exist variante fórte însemnate și bucáți mari cu totul necunoscute. La finele manuscriptului, am întâlnit și acéstá notá ce tratézá despre mórtea martiricá a neuitatului nostru Mitropolit Antim, și am cređut ca-í bine a o publica.

Aceste notițe le dáu numá ca material, pentru a se întregi și complecta cu timpul cât mář amanunțit biografia Mitropolitului Antim, pe care o a schițat Prea sánțitul Melhisedec, punédu-í bazele.

C. Erbicénu.

¹⁾, Tóte aceste acte, împreună cu altele relative tot la Monastirea Snagovul, gásite la Căldárușani, s'áu luat spre conservare de Academia Română din București.

Acte relative la Istoria bisericeî române.

Pentru mai nainte știința Bisericeî Brașovului, care cu ținutul ei se află până acum în țara Vlahiei Grecești.

„Noi ómenii români cariî locuim la Bolgarsec lângă cetate a Brașovului supt mila și sprijinirea a smeritului de Dumneđeu prea puternicului împelat Carolus Cesarul Romei.

Noi cei mai sus pomenițiî cu plecăciune ne rugăm ca să ni se endirepteze aceste lucruri.

De când cu mila lui D-deu ni s'au zidit casa Dumneđească s-ta Biserică în acest pământ al cinstitei cetate a Brașovului, decă au descălecat strămoșii noștrii aici anul 1392, pe credința legei vechi grecești s'au zidit și pe acéia au trăit strămoșii, moșii noștri și noi pe aceia până acum suntem creștini. Iar după ce au vrut D-deu de au dat aceste pământuri sub mila luminatului Impelat al Romei supt mila milostivilor împerați, până acum am trăit în pace, noi și biserica noastră, neîncetat rugând pe D-deu pentru mărirea a preaputerniceî împerațiî și a tóta iubitoarea de Christos óste. Măcar că la unirea Vladikiî lui Atanasie și pe noi ne-au întreat ce dicem, ce noi cunoscând mila împērătescă că nu e silă am rămas în ce am fost. Și dacă s'au unit Vlădica Atanasie, nu ni-au silit ca să-l pomenim, ci numai venitul Vlădicesc i-am dat, și când ni-au trebuit preot, am dat numai darul (pocolon) Vladikiî acestuea, iar darul, adecă hirotonia au luat de la Vlădica din țara Muntenescă, căci că până nu se unise

Vladica Atanasie, tot în țara Muntenescă se hirotonea și Vlădicii, și pentru aceia noi am rămas de ne ținem tot de ce ne-am ținut și mai înainte. Pentru aceste randuele s-ta Biserică acésta a Brașovului are 9 biserici care sunt în satele din prejur, întâi Zerneștii. 2 Tohan, 3 Rosnov, 4 Prașmir, 5 Feldióra, 6 Turchiș, 7 Satul-lung, 8 Tërluug și 9 Vlădenii. Și popa care au fost mai bătrîn în Brașov au fost protopop peste aceste biserici până acum. Și cele ce au fost poruncile Vlădicii din Ardél i-au venit și dajdielile și birsagurile vlădicești, au strîns protopopul și au trimis Vlădicii.

Și am trăit în pace până acum într'astă randuélă. Iar Vlădicii din țara Românescă nimic nu am dat nici dăm, numai căci luăm preuția deacolo. De aceia ne rugăm cu multă plecaciune și cu lacrimi, ca să avem acésta milă se trăim în légea noastră în pace într'acest pămînt al luminatului Imperat. Și s-ta Biserică cu ierarhia ce au avut mai înainte, rânduéla să aibă și de acum, că și în dillele altor Vlădicii tot așa au fost.

Că și noi astfelu ómeni români, cari locuim aici tot-déuna am fost cu dreptate și ascultători de domni ca niște robi și tóte poruncile și dajdielile care ne vin le dăm și alte porunci le ascultăm tóte, ca să putem și noi trăi în pace cu bisericelile și cu preuții noștri, într'acésta lege véche grecescă în care ne-am pomenit, de care lége nu suntem bucuroși să ne depărtăm cu capul deodată, mai bucuroși suntem a muri, decât cât de puțin să ne schimbăm din lége, căci și în vremele Cruților și când s'au bătut cu Turcii, mulți ómeni de ai noștri au dat ajutor Impératului și țerii, și mulți au perit la răsboi, alții sunt robi și acum la tatarî, încă și din feciorii preuților din Brașov, și rămânem și de acum gata a asculta pre luminatul Impérat și ai sluji cu dreptate, tocma și capul a ne pune numai în lége să avem pace și sufletele să nu ni se tulbure“.

Lângă acésta noi Scheii, cari trăim în pământul lumina-
tului Impărat și avem vii în țara muntenescă fiindu-le cu
multă cheltuélă, ne rugăm de rândul vămii când aducem
vinurile aici la Brașov, să nu fim îngreuiată cu vamă așa
mare, ci să avem milă ca să dăm mai ușor și de vama mărfii
care ducem noi Brașovenii în țară și cari aducem marfă
din țara românească, ne rugăm ca să dăm și noi la suta de
florinți trei, precum dati străinii, căci fiindu-le lor vama pe
ușor ei se pot cheni, ear noi nu ne putem cheni, ca să pu-
tem câștiga ceva ca să ne putem da dajdiile.

I.

*Antim milostiu bojiu Arhiepcop Mitropolit vse zemii
Ungrovlahiê.*

Cucérnicilor preoți și altor clericii ai sfintei biserici din
Scheia Brașovului, tuturor de obște sănătate, viață și spă-
senie vă poftim dela D-șei; iar dela Smerenia noastră vă tri-
mitem molitva și blagoslovenie. Scrisórea care ni-ați trimis
ni-au venit, și de aceia ce ni-ați scris de tóte am înțeles. Pen-
tru 2 grămăticii ce ați trimis aici la noi ca să-i hirotonim.
Iată că după pohta vóstră, făr de zăbavă am hirotonit pre
unul diacon, iară pre altul diacon și preot, căruia i-am dat
și blagoslovenie de duhovnicie, împreună cu cartea noastră
iscalită. Și sfânt mir încă v'am trimis. Și când vă va lipsi orî
mir, orî alte trebî ce ați avea, să avem știre și vă vom face
după pohta vóstră. Pentru niște cărțuli, ce ne pohtiți să
vă trimitem, pentru supărarea ce aveți de papistași, n'am
putut să le isprăvim, ci va mai fi îngăduélă pană va trece
praznicul sfântului Constantin, și dupa aceia vom sta cu tot
dinadinsul de vom isprăvi și vă vom trimite. Acésta acum
și darul lui D-șei să fie pururea cu voi.

Maî 17 lét 7221 (1713).

A. S.

Cu milele bun prietenului nostru marelui județ îi rugăm
dela Dumneșeu întrégă sănătate și tóte fericirile și să avem
creșemént ca n'am avut vreme să-i scriem deosebi.

II.

*Antim cu mila lui D-deu Arhiepiscop al Ungrovlahiei
preacinstit și exarh plaiurilor.*

Cucérnicilor preoți, și Dumnévoastră Gogimanilor și jură-
ților și altor clirici, cari ve aflați la sfânta biserică a Schei-
lor Brașovului, tuturor de obște dela milostivul Dumneđei,
ve rugăm sănătate, pace, vieță curată și spăsenie sufletescă;
iar dela Smerenia noastră molitvă și blagoslovenie trimitem.
Două scrisori ce ni-ați trimis ni-au venit și cele ce ni-ați scris
încă am înțeles. Diaconul și grămăticul ce neți trimis, după
cum ne scrieți, s'aui hirotonit amândoi, diaconul preot și gră-
maticul diacon. Cari viind acii și vor împăzi rânduéla cu
cinste după cum se cuvine. Iar pentru supărarea ce aveți
de către vládica de acii și de cătră ceia-lalți papistași, să mă
fie îngăduéla că pentru puținele dile ve vom trimite altă
scrisóre întru carea pre larg ve vom scrie pentru tóte lucru-
rile ce veți face. Și ve vom trimite și cartea aceia ce am
pu- de o face cu carea să ve putem apăra. Acésta acum și
mila lui Dumneđeu iarăși rugam să fie pururea cu voi
cu toți.

Febr. 15 let. 7221.

A. S.

NOTE.

Pe un penticostar scris de Alexandru Dascalu la 7203 se
citește nota următoare la fine:

Acésta să se știe de când au venit Toköli grof cu Cons-
tantin Vodă Brâncovanu la Zărnești de s'aui bătut cu Gene-
rarișul Hențer și cu Aga Constantin Bălăgenul, Lună spre
Marți séra, la apusul sórelui. Răsboi iute a fost cât nu se
póte spune și au spart pre Nemți Turcii, Cruții, Munteni, și
tătarii și au perit și Aga Bălăgenu, și Generarișul țerii Ardé-

lului Tôlôki Mihai și pre Hențer l-au prins rob, meșița August 12 let, 1690.

NB. Și am scris eu Văsii sin protopop Vasii ot zavot Skei.

Alta notă găsită într'un vechi liturgier cu data din 1662:

NB. Acastă sfântă leturgie datu-o au protopop Vasii ot svét țrgv. ot Schei să fie a sfintei biserici până în vec, că o au dat pentru pomeanic pentru preotésa Nécșa; iar cine s'are ispiti a ov inderea saŭ a o depărtarea de sfânta biserică saŭ a stergerea pisaniei acésta, să fie proclét și anathema și lepădat de 318 oteți și de Vladica Christos. pis. Gen. 18 Popa Vlăsii.

Ca să se știe de scrisórea acestei laturgii a popelui Vasilake de Braseŭ, precum au de au scris Va-ileova Gelasie, călugăr dela mănăstirea dela Dobromirna și apoi s'au pristavit. După aceia m'am apucat eu Ión Diacul Ungurén din Ardén din ținutul cetății de Balta de pe Trânavă cea mică din sat din Cergid cel mare, feciorul lui Aron Bob Andonie de am scris cu multă ostenélá, zlataust, presvestena, otpusturi, acatistul de o am sevêrșit când am ședut în Moldova la mănăstirea Bistriț în zilele lui Istratie Dabița Voevod. Iar în țara unгурéscă au fost Crai Apafi Mihai, când au ars țara și au robít Turcii și Tatarii vlét 7170 (1662).

Чѣка Ceia ce ești mai biruitoare de cât voinicii ceia ce's aleși de biruire. Ceia ce ești mai biruitoare de cât voinicii Țarigradului, că ne-ai izbăvit din greotatea, ceia ce ești binecuvântată. **6** Binelaud. scriem tie șerbiți tēi Născetórea lui D-deŭ. Ce cum ai ținere nebiruită, **6**. ce cum ai putere nebiruită, din tóte greutățile ne slobodéște pre noi ca să-ți strigăm ție: Bucura nevastă nenevestită. **6**. Bucură nevastă și tot fecióră.

Cântare de biruire a cânta întru cântări cântând și grăind.

Luati de mâncați că esta éste trupul meu ce iaste pentru voi frântă întru ertarea păcatelor. Béți dintr'ens toți, că cesta

éste sângele meu a legii nouă, ce pentru voi și pentru mulți éste vrăsat întru ertarea păcatelor.

Așa dintr'a tale fie aducem din toate și pentru toate.

Ceia ce ești alesă, o prea sfântă curată și prea blagoslovită despuitoră noastră Născătoarea lui Dumnezeu și pururea feciură Marie.

De mare însemnătate sunt cele două scrisori ale Mitropolitului Antim, căci prin ele ne esplicăm mai ușor, cum o parte din Transilvănenii nu s'au dat înduplecați nici la amenințările, nici la ademenirele celor ce voiau să-i unescă cu biserica Romei, ca să-și părăsască legea strămoșască. Erati puși la grea încercare, căci toate cele-lalte naționalități erati privilegiate, numai Românii în țara lor erati considerați ca iloți, confesiunea lor nu era recunoscută de stat. Ei vedeati cu durere cum catolicii, reformații, unitarii ș. a. își exercitau drepturile, iar Românii au fost nevoiți să se pue sub scutul romano-catolicilor ca să-și salveze naționalitatea. Totuși mai de laudă sunt Brașovenii cu satele de prin prejur. Ei sunt mai bucuroși să móră de cât să lese ceva din legea în care s'au pomenit și de care nu se pot despărți odată cu capul. Plăteati cu mulțamire dajdiile ce li se impunea de către Vlădica Calvinesc (Superintendent), numai sa fie lăsați în pace. Toate suferințele lor le împărtașesc Mitropolitului din București, adevăratul lor păstor sufletesc, care li trimetea mângăere și întărire prin diferite epistole, precum și cărți edificătoare pentru ca să pótă resista ademeniilor confrăților lor. Eruditul Mitropolit Antim, ca acestor martiri să nu le lipsésca nimic, hirotonindu-le preoți și diaconi și trimetându-le cele necesare pentru cult, cum: st. mir, cărți liturgice și de cele apologetice, fără să le pretindă nimic, precum singuri declară în scrisoarea lor către Impăratul Carol, cesarul Romei, că ei își dadeau poclonul la Vlădica Atanasie, iar Vlădichii din țara Românescă nimic n'am dat nici dăm, numai căci luăm preuția de acolo. De mare însemnătate este

și petițiunea Scheenilor către Impăratul Carol, mai ales că este scrisă cu litere latine, și e de regretat că timpul nu ne-a permis a-l transcrie cu ortografia sa.

Cu această ocazie aducem mulțămirele noastre Pr. Vasile Voina, care a bine-voit a ni pune la dispoziție biblioteca bisericeii st. Nicolae din Brașov, și ast-fel a comunica cititorilor revistei noastre niște documente așa de însemnate pentru istoria Bisericii Române.

În ceia ce privesce Liturgierul terminat la 1662, este destul a reproduce câte-va bucați din el, spre a ne convinge de însemnătatea lui limbistică. Studiarea acestui tesaur ar aduce multă lumină asupra istoriei literaturii noastre.

Gherasim Timuș.

SERBAREA SEMINARULUI DIN BUCURESCI

In ziua 30 Ianuarie 1888.

DISERTATIUNEA

DOMNULUI PROFESOR CONSTANTIN ERBICEANU

Despre viața și activitatea Mitropolitului Veniamin Costache ca Mitropolit al Moldovei.

Seminariul central din Bucuresci a serbat în anul acesta 1888, ca în toți anii, în ziua de 30 Ianuarie, pe patronii ei, pe cei Trei-Ierarhi ai lumii creștine, mari doctori și dascăli ai bisericeii, pe Sântii Vasilie-cel Mare, Grigorie Teologul și Ión Gura-de-Aur.

Serviciul divin a fost oficiat de rectorele Seminarului, P. S. S. Arhiepiscopul Dionisie Craiovénu, în biserica S-tei Ecaterina, cu totă pompa cerută de ritul nostru. Au asistat la sfânta leturgie D. Ministru de Culte și instrucțiune publică, Dim. A Sturdza, P. S. S. Inocențiu Ploescénu, vicarul S-tei Mitropolii, represintând pe I. P. S. S. Mitropolitul Primat al României, P. S. S. Arhiepiscopul Timuș Piteșténu, decanul Facultății de Teologie, D. profesor Crătunescu, membru în consiliul superior de instrucție, D-nii profesori ai Facultății de teologie, D. Vilner, deputat, D. doctor Alexandru Vitzu, inspectorul general al școlilor, directorul liceului S-tu Sava, D. Herescu, corpul profesoral al Seminarului și alte persoane.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat fiind bolnav n'a putut asista la această serbare.

După serviciul divin, s'a deschis solemnitatea în sala Seminarului prin următorul discurs al P. S. S. Directorului :

Domnule ministru,
Prea sânti,
Onor. adunare,

Mare, solemn și sânt este scopul, pentru care ne-am adunat astăzi în sala acestui institut. Ziua de astăzi ne dă amintire de patronii acestui Seminar, marii Arhierei și Sânti ai bisericeii : *Vasile cel-Mare, Grigorie cuvântătorul de Dumneșeu și Ioan Gură de-Aur*, cari cu învățăturile, abnegațiunea și devotamentul lor pentru biserică și păstoriți, nu putem să-i numim de cât focarele bisericeii ortodoxe, adevărații dascăli ai bisericeii ; ei au dat învățăturii creștinești, corespunzătoare, atât cu trecutul, cât și cu viitorul ; ast-fel că învățăturile lor sunt adevăratul spirit evangelic al Mântuitorului Domnul nostru Iisus Christos, putem dice, isvóre nesecate pentru biserică creștină. Acești mari Arhierei ai bisericeii au apărat creștinismul contra fortunelor și a gónelor, ce veneau asupra păstoriților lor și a bisericeii creștine, din partea rău-voitorilor. Aceștia, pentru amintirea jertfirei ce a făcut Domnul nostru Iisus Christos Mântuitorul lumii, au dat o direcțiune și o sistemă în biserică creștină pentru serviciul divin, prin care se reamintește mórtea și învierea Domnului nostru Iisus Christos, și din care se sântesc toți creștincioșii.

Nemerit a fost, și förte nemerit, că acești sânti și mari Arhierei s'au luat de patronii ai Seminarilor, tocmai corespunzător cu destinațiunea lor, fiind-că Seminarile sunt menite de a da bisericeii și țerei române tineri formați pentru a fi adevărați preoți de altar și cu sentimente naționale.

Nu numai de dorit, dar este absoiut necesar, că acești tineri devenind preoți să nu fie de meserie, să nu considere preoția ca un mijloc de exploatare materială, ci sa aibă mai înteu cunoscința de Sânta Sântelor, conducând pe păstoriții lor pe calea evangelică și națională, dându-le pururea probe de moralitate și virtute creștină, și numai ast-fel urmând, vor fi demni de cuvintele santei Evanghelii, unde să dice : *Căutați mai întâiu împărăția cerurilor, și apoi toate se vor adoge voue*, de unde rezultă că nimeni din noi să nu ne îndoim urmând ast-fel, „că vrednic este lucrătorul de plata sa“, și chiar Psalmistul mai asigură dicend : *că n'am vedut pe dreptul părăsit nici sementea lui cerend pâne*.

Imi voiü permite să dice, că ușor dice un preot că este preot, ușor

dice un arhieru că este arhieru ; dar ore când exprimăm aceste numiri, fiind cu mâna pe inimă și pe conștiință, reflectând cătuși de puțin la valoarea lor internă, n'ar trebui să ne surprindă un respect extraordinar, o tremurare ! o jale ! și chiar un plâns ? amintindu-ne, că sângele și corpul Domnului nostru Iisus Christos, Rescumpărătorul lumii, este încredințat nouă, amintindu-ne că suntem executori ai învățăturilor acestor mari Arhierii, patronii de adă ai Seminarului, amintindu-ne că suntem următori ai Apostolilor, cari prin lipsă, abnegațiune și persecuții de la adversari, au lătit cu mare succes preceptele Mântuitorului nostru, Domnul nostru Iisus Christos.

Aceștia sunt temelii ale religiunii creștine, și cine va putea pune altă temelie afară de cea pusă de Domnul nostru Iisus Christos ? precum însuși sânta Evangelie de astăzi adevăresece acesta zicând : *Ceriu și pământul vor trece, iar cuvintele mele nu vor trece.*

Dacă am dis că pe preoți și pe noi arhierii, servitori ai Altarului, să ne surprindă un respect extraordinar, o tremurare, o jale și un plâns chiar, drept am dis și așa este : căci menirea noastră este cu totul diferită de a mirenilor și a păstoriților noștri ; căci dela noi se reclamă de Biserica și Națiune să fim model de abnegațiune, de virtuți creștinești, sentimente naționale și în plus marea conștiință de Sânta Sântelor. In fine de la noi se cere să fim un deposit de moralitate pentru a putea da cu prisos filor poporul român, spre a deveni buni creștini, buni patrioți și buni cetățeni, și arătându-le pururea că împărăția lui Dumnezeu este *dreptatea, pacea și bucuria în Duhul Sânt.* Cred că dacă în totă viața noastră am învăța și urma pe calea evangelică, numai în cât-va ne-am putea apropia de idealul ce-l urmărește Biserica și Națiunea, și ca dovadă voiți cita purtarea unuia dintre marii dascăli ai Bisericii și patroni ai Seminarului, *Ioan Gură-de-Aur*, care întru atât respecta darul preoției și întru atât era convins de marea lui sântenie, ast-fel că la început a refuzat să primescă preoția. Față cu acestea, cred că nu cursul unui seminariu întreg, ci totă viața va trebui chematul la preoție să și-o sacrifice pentru practicarea virtuților creștinești. Ca dovadă voiți cita bărbați din legea veche, cari au îndeplinit cu sântenie prescripțiunile legii vechi și care nu era de cât o umbră, o închipuire a legii noi, și anume : Noe, bărbat drept, 100 de ani a lucrat la facerea corăbiei, ca să potă scăpa cu toți ai săi. Dar ore candidatul la preoție va putea intra în Sânta Sântelor fie cum va fi ? Moisi a făcut chivotul legii din lemn tare și sănătos și l-a îmbrăcat în aurul cel mai curat, pentru ca să pună în el tablele legii. Apoi ore candidații la preoție vor putea să primescă

pe Dătătorul legii și isvorul vieții, fie ori cum vor fi? Solomon, cel mai înțelept dintre bărbații lui Israel, 8 ani a zidit la pompoasă Biserică, întru cinstea Domnului, și 8 zile întregi a serbat sântirea. Dar ore candidatului la preoție i se va putea încredința cu ușurință corpul și sângele Mântuitorului lumii?— despre care avem să ne dăm în viața eternă sēmă, și toate cele săvârșite de preoție, în preoție, în legea nouă, sunt o realitate, prin mörtea și învierea *Domnului nostru Isus Christos*.

Cu toate acestea, să nu ne descuragiăm și să ne punem pe lucru cu devotament, și să ne sacrificăm chiar, cât se pöte de mult, ca omenire, ca să dăm bunți preoți, bunți cetățeni și bunți români, și să ne mai aducem aminte și de dulcele, sântele și prietinösele cuvinte ale Domnului nostru Iisus Christos „*Veniți toți cei însercinați și osteniți și ei vă vor odihni pre voi*. — Să nu ne descuragiăm încă, ei să fim convinși și veseli chiar, că ni se va putea realiza această dorință și sânt scop, prin marele devotament și protecțiune părintescă, ce-și dă *I. P. S. S. Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian*.

Prin marele devotament, prin marele sentimente creștinesci, băsate numai pe adevăr și dreptate, de care este inspirat *D. Dimitrie Sturdza*, Ministrul bisericeii și al scölei—dovadă, că în inima și sufletul seü lucröză cuvântul lui Dumnezeu; căci de la venirea D-sale la acest minister, a fost și este neobosit pentru ridicarea Bisericeii și a Scölei. — Dar dacă am dice, că n'a făcut de cât aceea ce a trebuit să facă? Da. Așa este.— Dar puținți sunt, că fac acei ce trebue să facă.

Venirea D-lui Sturdza la acest minister este neștersă din inimile celor de bine.

Ceea ce vë adresez, D-le Ministru, adevërate și drepte sunt; căci a *veselia adevëratei consciinți*, precum dice însuși apostolul Pavel: „*că lauda omului bun este mărturia consciinței și a faptelor sale*“. Și în alt loc dice: „*aibi bună consciință și vei avea tot-dëuna veselia adevërată*“. Buna consciință supörtă și învinge toate hulele provenite dela cei mici la suflet și în mijlocul acestora este plin de veselie.

Apoi, D-le Ministru, tocmai această eminentă calitate o aveți, sădită în inima și sufletul D-vöstră.

Singur ești, ceea ce ești, pentru Scölă și Biserică.— Nu ești mai vesel fiind laudat de către cei de bine, nici mai întristat, fiind hultit de cei mici la suflet.

Iată un adevërat Ministru al Bisericeii și al Scölei.

Iată un luptător pentru două focare sacre (Biserică și Scöla), cari sunt germenile națiunei române.

Mergeți înainte, D-le Ministru, căci aveți un tezaur neprețuit, care nu-l strică, *nici molia, nici rugina*.—„*Veselia conștiinței*“ mergeți fără să țineți compt de aceia pe cari sânta Evanghelie îi asemănă cu sămânța cadută în petriș, etc.

Noi n'avem de cât să mulțumim călduros evlaviosului, scumpului, bravalui și neprețuitului nostru Rege care este neadormit pentru prosperarea patriei Sale.

N'avem de cât să mulțămim guvernului Majestății Sale și în special marelui barbat de Stat, marelui patriot I. C. Brătianu, care iubindu-și țera adevărat creștinește și național, a încredințat Biserica și Școala D-văstră.

Termin, anunțând cu plăcere și mulțămire sufletescă, că cu această ocaziune solemnă, D. Costache Erbicenu, profesorul de la acest seminar, prin o disertațiune, va arăta viața nemuritorului Mitropolit Veniamin.

Trăiască bravalul nostru Rege Carol I!

Trăiască M. S. Regina!

Trăiască I. P. S. S. Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian!

Trăiască guvernul Majestății Sale!

După acest discurs D. Ministru a rostit următoarele cuvinte:

Prea sânta părinte,

Este o adevărată bucurie sufletescă pentru ori care bun creștin de a asista la serbări religioase, căci ele ne înalță de la cele pământești la cele cerești, de la cele trecătoare și timporare la cele nestrămutate și vecinice.

Ați arătat cu drept cuvânt pe sântii Trei-Ierarhi, Vasilie-cel-Mare, Grigorie-Cuvântătorul-de Dumnezeu și Ión-Gură-de-Aur, ca trei mari învățători ai creștinătății, ca trei mari păstori ai bisericei, și bine ați invocat ca ocrotitori ai acestei școle, a clerului pe acești sânti bărbați, cari prin viața și scrierile lor au încălzit și au luminat sufletele contemporanilor lor și a posterității.

Așteptăm toți cu evlavie să audim cuvântarea D-lui profesor Erbicenu despre un alt barbat sânt, cu deosebire scump inimelor noastre, fiind-că e eșit din viața poporului nostru,—așteptăm, ȳic cu evlavie să audim cuvântarea despre Mitropolitul Moldovei Veniamin Costache.

Nu putea D. Erbicenu să alégă pentru această serbare un subiect mai nemerit ca imaginea acelui barbat, care este una din figurile cele mari ale bisericei și ale națiunii noastre.

De ce însă amintirea Mitropolitului Veniamin e încongiurată de atâta venerațiune? Răspunsul e foarte scurt: pentru că el era un adevărat preot al altarului dumnezeesc, un preot în totă puterea cuvântului.

Preotul este conducătorul nostru sufletesc. Țelul spre care el ne conduce este țelul însuși a vieții noastre,— adică de a trăi ast-fel în viața cea trecătoare de pe acest pământ, ca să ne facem vrednicii de viața cea vecinică, promisă celor drepecți.

Pentru a ne putea conduce spre acest țel, preotul însuși trebuie să strălucescă prin virtuțile evangelice, cari, practicate cu credință și cu convincțiune, ridică pe om, născut în păcate, spre perfecțiunea cea cerescă.

Și la preot datoria merge înainte de toate, ba datoria e chiar mai înainte legată de misiunea lui de cât în ori-care altă treptă socială.

Acastă datorie a unui preot este curățenia vieții lui proprii. Cine învață pe altul curățenia sufletescă, trebuie singur să fie curat și la trup și la suflet.

Din această curățenie a sufletului decurge o altă calitate, aceea a bunătății și a blândetei, căci bunurile morale curg abundant și lesne din sorgintea lor cea limpede și puternică. Mare e calitatea de a fi bun și blând pentru un preot; căci cine e chemat a deslega pe altul de păcate în numele și prin puterea Dumnezeului celui viu, acela trebuie să practice într'un mod larg porunca evangelică, de a erta de șapte-deci de ori câte șapte-deci păcatele aprăpelui său. Zavistia și ura, pasiunea și răsbunarea, mândria și rapacitatea trebuie să fie isgonite cu desăvârșire din inima unui preot, căci numai atunci el va avea acea putere, dinaintea căreia se va pleca inima cea mai împetricită.

Dacă pe lângă acestea preotul e un neobosit lucrător în via Domnului, pacinic și prevădător la muncă, atunci se află aședat cu temelnicie fundamentul, pe care se ridică întreaga viață și activitate a preotului, căci atunci întreaga lui ființă e dominată de frica lui Dumnezeu, care pentru ori-care om, dar mai ales pentru un creștin, este un isvor nesecat de bunătăți.

Aceste toate însă duc pe preot mai departe, la ultima lui perfecționare. Acesta consistă în predicarea cu căldură a cuvântului și învățătorei Domnului, pentru a îmbărbăta și a întări pe creștinii în fapte bune. Și fiind-că faptele cele bune se adresază tot-deuna către aprăpele nostru, în cercurile mai restrânse ale familiei și în cercul mai larg al Statului, de aceea a preotului, pe lângă predicarea apostolică, trebuie să fie în familie un exemplu de iubire și de bună-voință, în Stat un exemplu de patriot luminat și devotat.

Nu p^ote deci fi preot adev^erat — adic^ă apostol al Domnului și M^ăntuitorului nostru Iisus Christos—de c^{ât} acela, care duce o viață neprih^ănită, care iubește pe a p^ropele s^eu, c^ăruia fi este fric^ă de Dumne^de^u, care muncesce mult și bine în ogorul sufletelor ome-nesci, care predic^ă cu c^ăldur^ă și cu dragoste cuv^întul Domnului, și care fapt trece f^ăra abatere dup^ă d^ensul în familie și în Stat.

De aceea venei ^ăm noi și va venera posteritatea memoria Mitropolitului Veniamin, fiind-c^ă el poseda în f^orte mare grad t^ote aceste însușiri și virtuți ale unui adev^erat preot. El va fi tot-d^euna invocat ca un exemplu demn de imitat pentru toți și t^ote timpurile.

Fie ca tinerimea, care ese din Seminarii, s^ă îmbrățișeze marea lui figur^ă cu c^ăldur^ă. Spre ac^ăstă țint^ă trebuie s^ă conduc^ă Seminarile pe scolarii, ce i se încredinț^ăz^ă.

S^ă nu se uite mai ales un lucru de c^ăpetenie, c^ă Mitropolitul Veniamin ast-fel str^ăluc^ea în patria lui ca preot, înc^{ât} într^ăga creștin^ătate ortodox^ă îl privea pe el, ca pe cel înt^ăiu Episcop al ei, prin darurile și faptele lui sufletesci și bisericesci, în c^{ât} lumea ortodox^ă venea din t^ote p^ărțile ca s^ă vad^ă cu ce credință, cu ce evlavie, cu ce frumusețe el servea la altarul lui Dumne^de^u.

Și ast^ă-dⁱ, dup^ă a p^rope jum^ătate secol, trebuie s^ă dorim ferbinte și puternic, ca clerul nostru s^ă se înalțe la acea tr^ăp^ătă pe care sta Mitropolitul Veniamin, pentru ca el, clerul, s^ă fie lumina ț^ărei, lumina creștin^ătăței ortodoxe, spre care inimile tuturor se întorc cu drag și cu iubire, cu încredere și cu venerațiune.

Ast^ă-dⁱ lucrul e mai ușor de c^{ât} în acele timpuri grele în care a trăit și a lucrat Mitropolitul Veniamin. Ast^ă dⁱ ț^ăra n^ostr^ă este o ț^ăra liber^ă, care nu cun^osce alte legi de c^{ât} ale ei proprii, care nu cun^osce alt st^ăp^ăn peste d^ensa de c^{ât} pe Dumne^de^u cel A-Tot-Puternic. Ast^ă-dⁱ poporul tr^ăește și se dezvolt^ă în pace sub domnia unui Rege pios și înțelept, a c^ăruia g^ândire și cugetare este continu^u ațintit^ă spre m^ărirea Regatului și a Bisericeii.

De aceea se și cuvine s^ă aducem laud^ă lui Dumne^de^u și s^ă strig^{ăm} din t^ot^ă inima :

S^ă trăiasc^ă MM. LL. Regele și Regina!

Dupe acestea, D. Profesor Constantin Erbic^ănu citi ur m^ăt^orea disertației :

Viața și Activitatea Mitropolitului Veniamin ca Mitropolit al Moldovei.

Onoratu^l consiliu scolar al acestui Seminarii 'mi-a făcut distinsa on^ore, de a-l represinta în ac^ăstă dⁱ, patronul Seminariei — *S^ănții Trei Ierarhi*, — spre a osp^ăta onorata adunare cu o hran^ă sufletesc^ă,

în conformitate cu menirea acestei serbări. Subiectul ce 'mi-am ales, pe care-l voi expune celor prezenți la acest ospăț serbătoresc, este *viața și activitatea Mitropolitului Veniamin Costache, ca Mitropolit al Moldovei, de la 1803—1842*. În speranță că voi satisface așteptarea confrăților mei, rog atât pe adunata adunare cât și pe colegii mei a-mi erta lipsurile și insuficiența, ce fără voea mea ar întâlni în expunerea acestui subiect de conținut bisericesc și național, și care se lăgă în aproape de toate faptele petrecute în această jumătate de secol aproape.

Pentru a aminti în scurt cursul vieții Mitropolitului Veniamin, înainte de a se sui pe tronul arhipăstoresc al Mitropoliei Moldovei, voi citi o notiță scrisă de el însuși. Cu modul acesta onorata adunare va putea ține firul vieții sale întreg în memorie. Ea glăsuște astfel:

„Smeritul talmăcitor cărței acesteia s'a născut în luna lui Decembrie a anului 1768, din născători bine-cinstitori de Dumnezeu : Grigorie Costachi, ce se poreclea Negel, și din Maria Canta, tru pesce, iar duhovnicesce din sântul Botez în ziua înainte Ianuarie a „anului 1769 de Elena Costachi primit; iar la anul 1784 a fost „îmbrăcat în shima monahicască în sânta episcopie a Hușului și „hirotonit diacon de prea sântitul Episcopul ei Iacov, iar la 1788, „după ce mai înainte a fost tras la sânta Mitropolie a Moldovei de „prea sântitul Mitropolit Leon, s'a hirotonisit ieromonah. Deci la „1789, Martie, s'a rânduit egumen la monastirea sântului Spiridon „din Iași. Apoi la 1792, Iunie 27, s'a hirotonisit episcop Hușului de „starețul său, același Iacov, provivasindu-se Prea sântia sa la scaunul Mitropoliei. Iar la 1796, Iunie 1, s'a provivasit la Episcopia „Romanului de același Mitropolit, și la 1803, Martie 15, 'l-a diado- „hisit, după trecerea sa din viața acesta, trecând la scaunul Mitropoliei Moldovei.“ (Această notiță autografă mi s'a comunicat de venerabilul D. Sandu Dudescu din Iași.

Până la această dată 1802, Martie, 15 activitatea Mitropolitului Veniamin s'a desfășurat mai mult în fapte de misericordie și în lucrări de administrație canonică, de îmbunătățiri locale pe la locașurile sante, pentru că sfera sa era restrânsă prin demnitatea sa de episcop eparhiot. (Consultă cronica Hușului și a Romanului de Prea Sântitul Melhisedec, Episcop de Roman.)

Mai observăm că până la această epocă n'avem nimic de înregistrat din viața sa literară, precum nici din vederile sale largi și naționale, religioase și politice.

Era de 35 de ani când s'a ridicat pe scaunul mitropoliei Moldo-

veî, a avut predecesori pe Varlaamî, Dositei, Iacobî; de și tînăr, dar setos de a bine-face, râvnitor neobosit de a îndrepta lipsurile și nevoile bisericeî, bîntuită pe de o parte de ingerinți străine, lovită pe de alta prin împregiurările tragice ale anilor trecuți, mai ales de la 1770—1803, cînd pămîntul Romînilor a fost teatrul atîtor resbele distrugătoare, ceea ce a făcut o stagnare în dezvoltare, o destrăbălare în moravuri și o stare de jale la noi în Societate și Biserică. În aceste timpuri de grea cumpănă, unde aproape totul lipsea și totul era de făcut mai ca din nou, Mitropolitul Veniamin ia tociagul arhipăstoresc în mîni, tinde mîinile sale cu umilință spre ceriî, și, tare în speranța că-l va lumina și ajuta Dumnezeu la greutăți și primejdii, conduce cu cea mai mare înțelepciune, răbdare și blîndețe, timp aproape de 40 ani, turma sa spirituală către pașuni mînoșe și priincioșe, sfătuind, îndemnînd, suferind toate neajunsurile personale ale confrăților seî. Primea apoi și asculta cu tîtă atenția sfaturile și propunerile tuturor în binele Patriei. Cu venirea sa la cîrma navei lui Christos, ca un ghibaciî conducător, trece adesea barca Religioasă, și prin ea pe cea Națională, printre Sila și Caribda, prin furtuni înspăimîntătoare, printre stînci nevedute și prin valuri nesfârșite, și o mînă, cu încredere în Dumnezeu, spre țermul dorit de sufletul seî. Ca un brav soldat al lui Christos a persistat nestremutat la postul seî, opunîndu-se cu amîrea evanghelică amenințărilor străine și intrigelor politice. În mijlocul neliniștei vremilor el cugeta ziua și noptea de a afla mijloce nemerite pentru a trezi neamul seî din amîrirea, provenită din obosela și sdruncinul atîtor decimi de ani. Lucra spre a-l redeștepta și a-l chema la viața națională prin Biserică spre a-l vedea alături cu popoarele civilizate. Sufletul seî nobil și creștin ardea vecinic de dorul de a vedea pe patrioți și Patria sa în fericire și înflorire. De aceea de la început, fără nici un preget, pune piept curajos ori-cui ar fi voit, străin sau pămînten, de a opri mersul spre dezvoltare a iubitei sale Patrii. Cînd puterile sale nu-î ajungeau de a se împotrivi reului, plînsul seî, sdrobirea inimei sale, înduioșea chiar inimele cele mai împetrite,—însuși ale vrăjmașilor seî. În tîtă durata arhipăstoriei sale îl găsim *Centrul* în giurul căruia se grupau toate elementele active ale timpului seî, boeriî țerei, literații timpului, artiștii, profesorii și chiar poporul de jos, sîrăcimea. El era sîrele care-î încăldea, el arborele tufos sub care să adăposteau, el fructul delicios din care toți gustau, el bucuria, el alinarea tutulor compatrioților. Avea farmecul de a atrage și a pleca spre iubirea către sine chiar și pe inimicii seî. După cum magnetul atrage elementele simile la sine, așa și el pe păstorii seî prin vocea sa blîndă, prin înfățișă-

rea sa plină de umilința creștină, prin simțul său integru, sincer și leal de care se atrăgea tot cel ce vinea în contact cu el. *Era păstorul cel bun, ce scia a-și pune sufletul său pentru oî și-î cunoscău glasul lui; nu era năimtit a căruia voce să nu o cunoscă oile și să fugă!...*

Mai mare și mai evgelic păstor n'a avut neamul românesc; asemenea bun patriot și cu durere de neamul și vatra strămoșescă n'a avut mulți țera noastră; mai zelos aparător al legii ortodoxe și al tradiției bisericești n'a avut de mult biserica întregă a Răsăritului. Pentru ei *Biserica și Patrie* compunea un singur cuvânt, când pronunța pe unul avea în minte și pe cel-alt.

Dar să venim la fapte. Ele ni-l vor descrie cu o exactitate pozitivă și ne vor da puțință de a aprecia cantitatea și calitatea faptelor sale.

Cel întâiu fapt ce-l sêverșește după suirea sa pe tronul arhipăstoral este înființarea de școli românești, ca contra-pond școlilor curat grecesci și din cari nu profitau atât de mult fiii Românilor în dezvoltarea simțului originii neamului lor. Limba românească se considera pe atunci ca ceva necivilizat, proprie numai pentru țerani; iar în casele și în salónele boerilor nu se audea pe acele timpuri de cât grecesce și franțuzesce. Mitropolitul Veniamin, îndemnă pe boerii din *Obicnuita Obștêscă Adunare* de a cere de la Domnitor înființarea de mai multe școli române, cari, primind voioși propunerea Mitropolitului, fac anafora către Vodă și o presintă cu toții în corpore; iar Domnul țerei, Constantin Moruzi, o confirmă și dă și un hrisov la 1803, Maiu în 24, în care să citească dispozițiunile urtore, privitoare la școli:

1) Pentru administrarea averii și conducerea morală a școlilor se institue o *Eforie* independentă, compusă din Mitropolitul țerei ca președinte și trei boeri mari ai țerei.

2) Pe lângă școla de moldovenesce și elinesce din Iași, se mai înființeză, de o cam dată, încă alte șese școle române prin județe și anume: la Focșani, Galați, Bêrlad, Chișinău, Roman și Huși.

3) Școlile sunt deschise de o potrivă și pămêntenilor și străinilor, și șeracilor și bogaților. Pentru copii săraci să înființeză 50 de burse.

4) Pe lângă veniturile, ce după obicei se strângeau numai de la preoți și diaconi pentru școle, (câte 4 lei pe an), se mai prelevă din visteria țerei o sumă însemnată, cu o anume destinațiune pentru școle.

A doua faptă și mai măreță încă este înființarea seminarului în monastirea Socola, și care, pentru respectul ce-i datoresce, îi pòrtă

numele de *Seminarul Veniamin*, și îl va purta cât românism pe pământ va via!" (1).

Spre a-și ținea cuvântul dat către boeri, de a înființa o școală clericală, Mitropolitul Veniamin nu perde timp, se duce curând la Vodă Constantin Moruzi, îi comunică planul său și cere prin anafora a i se slobodi un hrisov prin care să se vestescă în țară deschiderea cursurilor acestei întâiu școli românesce clericale, în monastirea Socola, ce până atunci era monastire de maici. Lucrul se și termină.

La 1804, în luna Octombrie, se dă hrisovul domnesc și cursurile se și deschid în aceiași toamnă. (2) Neuitatul Gh. Asachi, ȳice :

(1). Iată episodul înființării seminarului din monastirea Socola extras din jurnalul *Foc pentru minte, inimă și literatură* din 1888 (trăsuri de viața Mitropolitului Veniamin:)

„Căți-va boeri se scandaliséză forte pentru rădicarea în ranguri nobilitare a doi fi de popi, cari cu propriile mijloce ale Mitropolitului Veniamin prim se o educațune sistematică în Universitățile străine. La o audiență ore-care, negreșit până a nu se face seminarul, între Veniamin și unii din a-ef boeri avu loc următorul dialog :

— Nu cum-va, Inalt Prea Sfințite, ați uitat că sunteți mlădița anticeii familii Boldur care a dat tăția eroii Moldovei?..... diseră boerii.

— Din contră, boerilor, răspunse Mitropolitul, în memoria mea stau întipărite numele tuturor eroilor, cari, cu arma în mână, au apărut clironomia noastră, și de ceea am milă și respect către toți rezașii și mazili, către toate treptele de jos, pentru că numai prin vinele lor curge sângele bravilor Moldoveni, când, după cum scim, acei puțin din clasa noastră cari nu sunt cu totul străini prin neprecurmata cuscrii cu veneticii, totuși au perdut originalitatea lor

— Cu toate acestea, Inalt Prea Sfințite Părinte, aveți datoria să sprijiniți clasa noastră și să nu întindeți mână de ajutor „ciocoilor“, ca să se urce pe ruinele fiilor noștri; căci num i singură aristocrația a ținut și ține existența Moldovei, aristocrație al căru cap și părinte sunteți însuși Inalt Prea Sfinția Văstră

— Chiemarea mea, fraților, este să fiu părinte tuturorora, și mai cu semă a vedurilor, a sêracilor și a orfanilor. Și în părerea mea este o nebunie să mai păstrăm fununii aristocratice. E ridicol a se găsi, în o țeră mică ca a noastră, pretenții mari ca ale D-vostre; și apoi rămână vorba între noi, scim cu toții până la ce grad aristocrația această fantastică a sprijinit sistema Patriei..... D-văstră însă boerilor, prin o purtare morală, de care aveți mare lipsă, sunteți în stare a vă sprijini fiul, ca să nu cadă din clasa lor; dar cu totă opunerea nu veți izbuti nici-odată a pune stavila meritului casă nu se urce în linia unde vă găsiți D-văstră. Și în sfêrșit cari stăviti ciocoii cărora ȳiceți că le-am întins mână de ajutor?

— Cei doi fi ai protopopesei...

— Pe densii, boerilor, ȳ-au înaintat meritul lor, educația și învețătura lor.

— Inșă P. S. Părinte, ați făcut chiar și o nedreptate celor-alți fi de popă, îndemnând educația numai acestor doi tineri.

— Aieca aveți cuvânt, răspunse Mitropolitul, și ca să-mi îndrept greșala făgădu se că în câte-va zile voi înființa o seminarie pentru educațunea tuturor fiilor de popă din țeră.

(2). Până la data acestui hrisov, monastirea Socola, înființată de fiica Domnitorului Alexandru Lăpușnenu, Ruxandra, era o monastire de maici, pe care Mitropolitul Veniamin o desființeză trimitend maicele la Agapia. Apoi și monastirea Agapia era de călugări. și tot Mitropolitul Veniamin o preface în monastire de maici. Averiile, moșile și alte venituri ale Monastirei Socola le afierosece Mitropolitul Veniamin, de la această dată, numai entru școlă. (Veđi Revista teologică, anul II, pag. 247. idem Uricarul tom. III, pag. 40, idem Revista teologică, anul II, pag. 332, 333, 334, idem. pag. 342)

Drept aceea el a întemeiat, la 1804, cel întâiu Seminar la Socola, în apropierea Iașulului, în care se trăda (preda) înțea dată gramatica română și alte cunoștinți ce se socoteau trebuitoare pentru epanghelma de parohi⁴. (Veđi Gh. Asache chestia învătăturei publice, pag. 9).

Lasă veniturile monastirei pentru întreținerea școlei, obligă pre Episcopii eparhioți ca, împreună cu Mitropolia și monastirile mai renumite românesce, să contribue cu sume anuale pentru întreținerea școlei. Cursurile se predau numai în românesce; îi numesce profesori, îi fundează o bibliotecă în care-și depune multe din cărțile lui și un număr de manuscrite, traduceri de ale sale și ne imprimate, și cari se conservă până adî în acea bibliotecă. Acastă scolă era pôte singura localitate-î de distracție, pre care tórte adesea o visita, cunoscea copiii și-și făcea o plăcere în a-î întreba și a-î privi și în clase și la jocurile lor! De multe ori da, ca un adevărat părinte și fundator, presente copiilor studenți, fie în bani sau haine, ori cărți, mai ales celor ce se distingeau la învătătură și cântare. Numele său a rămas legendar până astă-đi în acea scolă și pot đice că trăesce încă sub protecția și umbra acestui mare bărbat patriot și neasemenat Păstor; de aceea era destul pentru un absolvent al acelei școli a đice: *Sunt socolén*, acêsta era identic cu a spune: sunt procopsit la învătătură.

Dar pentru ca școléle românesce înființate și susținute de el să-și ajungă scopul și să dea rezultate dorite—desvoltarea graiului românesce și introducerea limbei naționale și în clasele mai înalte—îi trebuia omenî capabili și educați, cari să scrie și să traducă din alte limbi cărți valoróse spre a excita gustul către literatura națională. Pentru aceea trimite cu propriile sale cheltueli mai mulți tineri români pe la Universitățile europene, ca pe frații Asachi și Gh. Seulescu, Scriban etc., stipendiază elevi în Cernăuți și Bucuresci, la S-tu Sava, numai pentru a-î avea în urmă ca profesori și cultivatori ai sciinței în românesce (1). Cam pe la 1805, găsim între omenii literați ce-l încongiurau și pe Grigorie (renumitul Mitropolit al Valahiei) și Gherontie, lucrând în literatura bisericescă, compunend și mai ales traducend și imprimand diferite scrieri, atât în tipografia monastirei Némțului cât și în Mitropolia de Iași. De la acest timp Mitropolitul Veniamin este vecinic înconjurat de omenii învetați bisericesci și civili, cu cari își petrecea tim-

(1). Pe frații Asachi în Italia, pe Seulescu în Hios, pe Scriban Vasile (arhiepiscopul Filaret, repausat) la Chievv și pe alții la Atena. Apoi a susținut ca stipendiști studenți la S-tu Sava, în Bucuresci și în Cernăuți (Veđi Istoricul Mitropoliei Moldaviei, pag. 414 și 416).

pul, în traduceri mai cu seamă și pe cari îi protegea și le imprima lucrările. Era raza ce încăldea în toți darul și emulațiunea spre românism și graiul strămoșesc. Cu drept cuvânt Grigorie și Gherontie îi dau încă din acest timp Mitropolitului Veniamin titlul de *ctitor al limbei române* (1).

Pentru ca slujbele Dumnezești să se serbeze în sântele Locașuri în totă podoba, măreția și imposanța reclamată de simțul nostru religios și de sublimul Dumnezeirei, a lucrat din răspuseri de a da o desvoltare cât mai mare școlilor de cântări bisericești, înființând atât în Mitropolie cât și în Seminarul său din Socola catedre, unde se învață regulat și sistematic psaltichia, după sistemul nouă, numind și profesorii capabili de a paradosi. Această îngrijire de predilecție a sa a făcut ca în scurt timp serviciul bisericesc în Moldova să ia un avânt din cele mai bine-făcătoare pentru desvoltarea imnologiei bisericești și a cânturilor populare naționale, și rivalisa, ba chiar mai în urmă întreaga, Români prin pompa bisericească Constantinopolul. Tot bărbatul dotat cu voce era în giurul Mitropolitului Veniamin; arhiadiaconi, diaconi, preoți, psalți și ajutători de psalți, toți erau aleși, exercitați și-ți plăcea să-ți audă — nu te puteai deslipi de serviciul bisericești Mitropolitane. Curând și restul țerei, prin fructele eșite din aceste școli, a fost învațat cu preoți și dascăli, cântăreți și pricepuți în ale serviciului bisericesc. Ceca-ce se mai vede încă ca pompă religioasă, ca serviciu măreț, ca cântare atrăgătoare în biserica noastră română, mai cu seamă în partea de sus a țerei, chiar până astăzi, sunt încă reflectul razei timpului Mitropolitului Veniamin. Mult a contribuit la măreția și splendorul cultului Dumnezeesc, și însuși persoana sa plină de simț religios, impunătoare în rugile sale ce le adresa Creatorului, umilită și demnă în același timp, simplă, neprihănită, blândă și răbdătoare (2). Cât a lucrat de cu energie la ridicarea Bisericești naționale, și prin aceasta la desvoltarea simțului patriotic, numai în acest restimp de 5 ani, nu-ți de ajuns condeiul meu a o descrie și vorba mea a o expune! Un singur fapt ar fi suficient de a imortaliza numele cui-va!

Pe la 1806 se ridică nori groși de la Nord și amenință tulburări și preschimbări în vîzduh. Rușii uneltesc prin unii din boerii țerei greci romanisați, de a ponegri meritele sântului Prelat, cari nu-ți mai dau de acum nici stima, nici atențiunea de mai înainte; ba cei

(1). Ieromonahul Gherontie în prefața de la: „Descrierea Moldovei de Cantemir“, numesce pe Mitropolitul Veniamin, înfocat rîvnitor spre tot folosul deobșce, dar mai ales spre înmulțirea cărților atât bisericești cât și politicesci. (Consultă A. Vizanti, opera Veniamin Costache, pag. 47).

(2). Consultă documentele Mitropoliei Moldovei.

mai mulți îl calomniau. Rusia și Turcia se înșfacă în rebel la 1808; de aceea, pentru siguranța Rușilor, trebuia a fi înlocuit Mitropolitul Veniamin, dar pentru că această manoperă să aibă aparență canonică, trebuia încă mai de timpuriu subminat Mitropolitul, numai pentru că era neaș român și verde patriot. Pe aceste timpuri Mitropolitul reprezenta țara împreună cu boerii, Domnul era spre mazilie; el era dar șeful conducător al românismului, dar sub formă religioasă. În jalba ce preparară câți-va dintre boerii de sânge strein, îl acusa cam în felul acesta!... „că Mitropolitul Moldaviei și cu Episcopii fiind tineri și cu nesciință de învățatură în cele bisericesci, urmază multe ataxii și greșeli, atât în trebile cele duhovnicesci cât și în orânduele cele politicesci, dupre întâmplările de acuma a vremilor. Drept aceea pămăntenii fac cerere către Luminarea sa ca să se rânduiască Exarh asupra acestor Eparhii pre mai sus numitul proin Mitropolit Chiovias, chir Gavriil“..... (Consultă documentele Mitropoliei No. 40). De și boerii mai grei ai țerei din sânge românesc protesteză contra calomniilor printr'un act solemn, ce face onore nămului nostru, de și enumăra faptele îndeplinite și activitatea Mitropolitului Veniamin, ca mai presus de ori-ce atac, declarând: 1) că serviciile bisericesci și bisericile le-a adus la cea mai mare rânduélă și podóbă, care nici odată n'a fost; 2) că a înființat școli, care în nici o vreme n'a fost; 3) a tălmăcit cărți și le-a dat la tipar pentru folosul și luminarea neamului nostru; 4) că la toate afacerile se sîrguesce cu rîvnă și osârdie, ca un cinstit patriot, ca un adevărat părinte obștesc (Veđi document. No. 41, arhiva Mitrop.); cu toate acestea lucrul fiind preparat mai dinainte, fatalmente Mitropolitul a trebuit să se supună și să-și dea dimisia la 1808, Martie 1, când boerii divaniști, fără voia lor, îi anunță că i s'a admis ca loc de retragere monastirea Slatina, dupre cererea sa. Adică s'a îndeplinit formalitatea de a putea veni la scaunul Mitropolitan Gavriil Chiovias, român și acesta de neam, ca exarh peste amândouă Principatele (veđi document. No. 42). Cu toate acestea Mitropolitul Veniamin nu s'a dus de la data demisiei lui, 1808 până la 1812, la Slatina, dupre cum ne spun documentele, ciși-a ales loc de petrecere monastirea Nămțului. (Au beneficiat însă de veiturile monasterei Slatina, cu care a putut întimpina cheltuelile imprimatului cărților în monastirea Nămțului și persoanei sale).

Retras în monastire, a făcut abnegațiune de sine, și-a uitat pentru moment drepturile toiagului păstoresc, a renunțat la egoismul său și a îmbrăcat în totul și forma și realitatea unui simplu monah. Se spune de bătrăni monahi din Mon. Nămțu că adesea

mânca împreună cu obștea,— adică la trapeză cu toți monahii,— ba făcea și ascultare, servind la masă pe călugări. Atâta umilință la un suflet așa de bine-făcător! Ocupația zilnică a sa era cititul și scrisul, traducerea, mai ales din grecesce, diferite tratate și opere de ale sânilor Părinți, împreună cu meritosul Grigorie, pentru noi Români, cel Mare, și cu neobositul Gherontie. Toți acești trei erau în acele timpuri — de la 1808 — 1812—singurele pôte facile ce mai lumineau și mai spuneau, prin activitatea lor, pe tăcute însă, că românismul nu va peri, că-î va veni și lui rândul de a respira odată aerul dulce și plăcut a libertății și independenței naționale. Lucrau la desgruparea literaturii, cărții străbune, și imprimau deosebite lucrări de ale lor. Din acest timp avem mai multe serieri și traduceri imprimate ca Chiriacodromiul, Orologiul, Viețile sânilor etc. etc.

În fine noptea neagră și înviforată începe a dispărea, dar cu umeđitul ții vede cu durere ori-ce român ruinele nopții furtunoase, își privesce casa descoperită, jefuită, golă, ba, spre durerea cea mai mare a familiei române, constată că nici măcar nu i-au lăsat-o întrégă, —o parte din moșia strămoșescă a casei îi este răpită cu violență! *Basarabia ni se luase* la 1812.

După retragerea armatelor rusesci, totul trebuia să intre în starea normală, prin urmare și păstorul prin excelență al patriei trebuia să-și reia locul său. Dacă constatăm că vre-o dată resbună ori resplătesce Dumnezeu suferințele dreptului, apoi nici odată nu putem vedea mai clar această bine-facere cerescă, speranța celui nedreptățit realizată, de cât în împrejurarea când a fost chemat Mitropolitul Veniamin din monastirea Neamțului de a-și recupa scaunul.

(Va urma).

SANTA SCRIPTURA.

Scurtă concordanță a legilor lui Moisi

(Urmare. Veși No. 11, anul XI-le, pag. 968).

Legi civile pentru guvernarea Israelitilor. Administrarea Justiției.

Instrucțiunile ce prescrie Moisi pentru regele pe care israeliții vor putea să-și-l alégă, sunt diferite de acele pe care Samoïl le numește *dreptul regelui* (Ad. lege 17, 14—20; 1, Imp. 8, 11 și urm.). Cele ânteiu cuprind datoriile sale și ce trebuie să facă spre a plăcea lui Dumnezeu, pe când cele de al doilea conțin drepturile lui și ce pôte face el drept sau nedrept. Regele, dupre Moisi, trebuia să fie ales de popor, dupre cum 'l va fi recomandat Domnul; trebuia să fie luat numai din numărul fraților sei și nici cum dintre streini. Era oprit regelui de a-și îmmulți numărul cailor, și de a angaja poporul să se întorcă în Egipt spre a mai cumpăra de acolo. Era oprit asemenea să aibă un prea mare număr de femei, care putea să-i ademenescă inima și să se facă stăpâne preste spiritul lui. Nu trebuia să adune mulți bani, nici să se rîdice cu mândrie mai presus de frații sei. In fine, Dumnezeu 'i ordonă să tragă o copie de pe cartea legii, să o cetască în tôte zilele vieței sale, și să nu se abată dela ea nici la drépta nici la stînga.

Samoil vorbind de dreptul regelui, dice Israelitilor : „Regele ce o să alegeți va lua pe fiii voștri și-i va pune să măe carțile sale; el va pune preste ei pristavi și sutași; va face din alții muncitori a pământurilor sale, secerători a grinelor sale, și meșteșugari care să-i facă armele și carele. Va lua fetele vóstre și va face din ele parfumăresele, bucătăresele și brutăresele sale. El are să vë ia ogórele, viile și cei mai bunî maslinî ai voștri ca să le dea servitorilor sei; va urca dijma secerișului și a vinăretului și o va lasa eunucilor și sclavilor sei. Va lua servitorii și servitórele vóstre, tinerii voștri și asinile vóstre, spre a le întrebuința în serviciul sei. Va lua dijma din turmele vóstre, și voi o să fiți servitorii lui“.

Resbelul era principala datorie a regilor lui Israil. Era o mare diferență între resbelele ordonate contra Hananeilor și între cele întreprinse în scop de cuceriri, sau pentru alte rațiuni ale statului, în contra țărilor streine. Se oferia mai înainte pace celor ce era să fie atacați (Ad. lege 20, 10 și urm.); li se propunea condițiunî umane și juste, dupre natura afacerilor și dupre împrejurări; numai dacă refusaū aceste condițiunî, li se făcea resbel. Dacă era să se asedieze un oraș, dacă asediul era lung și trebuia să se încunjure orașul cu șanțuri și să se ia prin mijlocirea de turnuri și parapete, era oprit a se tăea arbori roditori sau a se face alte stricăciunî; numai arbori neroditori se întrebuințau la acele tării (Ad. lege 20; 19, 20). Orașul luat cu asalt, se treceau pe sub ascuțitul sabiei toți bărbații, și se cruțau femeile, copiii, animalele și mobilile, care tóte erau ale învingătorilor și se împărțiau la tótă armata; dar dacă orașul era Hananeu, se ucidea tot ce avea în sine viața, dupre un ordin special al Celui ce are drept asupra vieței și morței tuturor creaturilor sale.

Având a se bate în bătăe regulată, mai 'nainte de a se începe, un preot, în fruntea armatei, încredința pe luptători promițendu-le ajutorul lui Dumnedeu (Ad. lege 20; 16, 17). După acésta capii și ofiterii umblau strigând prin șiruri că cei ce'și zidise case nouă, sau ș'a plântat prospêt o vie, sau

căsătoriți de curînd, să se întorcă pe la vetrele lor; pînă și cei slabi și fricoși erau somați să se retragă, ca să nu facă impresie rea armatei hotărîte pentru luptă (Ad. lege 20, 2 și urm.).

Prădile luate dela inamic se împărția egal tuturor soldaților, atât celor ce se luptase cum și celor rămași pentru paza lagărului (Ad. lege 5, și urm.). Mai înainte de a le aduce în lagăr, prădile trebuia să fie purificate; și iacă cum se făcea acésta. Metalurile și tot ce putea să reziste focului treceau prin flacări; haînele și alte lucruri ce nu se puteau expune la foc se curățiau prin apa expiațiunei (curățirei). Femeile care se lua în resbelele contra popórelor nehananee, deveniau sclave învingătorilor. Dacă un soldat voia să ia de femei pe una din aceste captive (Ad. lege 21, 10 și urm.), o ducea la el acasă; ea și tăea părul și unghiile, lepăda haînele în care era când a fost prinsă, și petrecea o lună întregă în doliu plângînd pierderea părinților sei; după care Israelitul putea să o ia de femei; dacă se întempla să se desguste de ea mai în urmă, el nu putea să o vîndă nici să o mai aibă ca sclavă, ci era obligat să o lase liberă a se duce unde va voi.

În lagărul lui Israel se păzia cea mai mare ordine și disciplină. Se vede cum era aședate în pustie triburile în jurul cortului mărturie și ordinea ce se păzia în marșuri (Num. 2). Se vede mai ales o mare îngrijire de curățenie; femeile necurate se scoteau afară din tabără, și chiar aceia cărora li se întempla vre o necurăție prin somn era obligați să iasă și să nu se întorcă în lagăr de cât s'era după ce se va fi curățit, prin spălarea lor și a hainelor (Ad. lege 23; 10, 11). Fie-care soldat purta la brâu un țeruș cu care făcea o gropă în pămînt în care ascundea necesitățile sale naturale, afară de lagăr (Ibid. vers 13, 14). Intorcîndu-se din luptă soldații nu intrau în lagăr decît după șapte zile, din cauza necurăției contractată prin atingerea de morți; ei se curățiau mai întemîn spalându-și corpul și haînele (Num. 31; 19, 20,

24). Dar când t^otă armata va fi fost în batae, acest precept nu se putea observa.

Poliția vechilor ebrei nu ne este bine cunoscută. Știm cu t^ote acestea că regele și preotul cel mai mare erau cei mai mari judecatori ai națiunii. *Da-ne un rege care să ne judece*, diceau Israelii lui Samoil (1 Imp. 8, 6). Preotul cel mare era stabilit prin însuși Moisi ca judecătoriu în afacerile cele mai grele (Ad. lege 17; 12, 13). Afară de aceștia era judecătoriu în t^ote orașele, sau în t^ote porțile, după expresiunea Sântei Scripturi (Ibid. 16, 18) pentru că justiția se distribuia la porțile orașelor. Moisi ordonă să se dea mare respect judecătorilor și magistraților, pe care scriptura 'i numește *dei* (Eșire 22, 28; Psalm 81, 1; Eșire 23, 8; Ad. lege 16, 19; Eșire 23; 2, 3, 6, 9).

Se ordonă ca judecătorii să fie incoruptibili, să nu primescă prezente, și să nu aibă nici o considerațiune pentru persoane; să dea dreptate săracului, dacă o are, cu aceeași măsură ca și bogatului; să nu se pedepsescă părintele pentru copil, nici copilul în locul părintelui (Ad. lege 24, 16); să nu se țină corpul celui spânzurat pe lemn acolo, decât până la apusul soarelui; celor ce se vor condamna la batae cu vergi sau cu bete, să nu li se aplice mai mult de patru-deci lovituri; să se pedepsescă cu cea mai mare asprime marturii falși și calumniatorii; să fie adecă pedepsiți cu aceeași pedepsă care se aplică la crima ce o imputa ei fraților lor; să fie tratați fără milă, ochii pentru ochi, dinte pentru dinte, etc. Să nu fie nimine condamnat după o singură marturie; sentința contra acusatului să fie sprijinită pe cel puțin două sau trei marturii (Ad. lege 21; 22, 23; 25, 2—4; 19, 18—20; 19, 15).

Părinții, până la darea legii, fuseseră singurii judecătorii copiilor lor. Moisi mărginește această putere și o dă judecătorilor; ordonă însă acestora să pedepsescă cu m^orte pe copiii care-și defaimă părinții, care 'i lovesc, și care li sunt cu îndărătnicie neascultători și desfrânați; unii ca aceștia erau condamnați la m^orte numai după simpla plângere a

părinților lor (Lev 20, 9; Eșire 21, 15; Ad. lege 21, 18 și urm.). Legea nu prevede parricidul, ca cum ar fi crezut imposibilă această crimă. Parintele poate să vîndă pe copiii sei ca sclavi, în casti de o extremă necesitate; dar când își vindea copila, o făcea numai în presumțiunea că ea are să devină soția celui ce o cumpăra, sau a fiului acestuia; dacă nu se întempla acesta, stăpânul nu putea să o țină numai ca sclavă; dacă nu'î plăcea, trebuia să-i dea libertate să se ducă unde va voi (Eșire 20, 12; 21 7—9). În genere părinții vindeau fetele lor numai acelor care se însoțiau cu ele; a cumpăra femeie, sau a se căsători, era tot una.

Ucigașul de bună voie era pedepsit cu mărte (Eșire 20, 13; 21; 12, 14); dar pentru ucigașul din greșelă, fără voie, legea ordonă niște orașe de asil, unde să pōtă scăpa nenorocirii de felul acesta. Trei de asemenea orașe erau de ceea parte și trei de cēstă parte de Iordan. Fugariul se presenta înaintea judecătorilor orașului în care a scapat, le dădea sēma de cele petrecute; după aceea, dacă nēmurile celui ucis îl cerea, el se trimitea cu escortă la locul unde s'a sēvērșit omorul, și dacă se dovedia că cu voie a sēvērșit omorul, îl dădea rudelor mortului spre a fi pedepsit; dacă nu se găsia vinovat, se trimitea îndarăt la orașul de asil, unde rămânea, fără să mai iasă, până la mărtea preotului celui mare (Num. 35, 12—25; Ad. lege 19, 2). Dacă se găsia el afară din orașu de către vre unul din rudele mortului, acesta putea să-lucidă, fără să-l aștepte vre o pedepsă. Aceste legi sunt în favōrea Israelitului și a străinului (Num. 35; 15, 26, 27). Ucigașul voluntar, nici într'un chip nu era ertat de mărte; nu putea să se rescumpere cu bani; ci chiar dela altar, dacă fugia acolo, era smuls și ucis (Num. 35, 16 și urm. 35, 31. Eșire 21, 14).

Dacă din doi omenī care se certau, unul rănēște pe tovarășul sei, așa că acesta trebuie să stea bolnav în pat, acela care îl va fi lovit era obligat să plătescă pe medici și să despăgubescă pe rānit de tot timpul perdut (Eșire 21;

18, 19). Cel ce ucidea pre sclavul seŭ era pedepsit ca omucid (Eşire 21, 20). Dacă într'o cértă dintre doi ómeni, o femeie care intervine este rănită ast-fel că ea avortéză, fără să móră, cel ce va fi causat acest rėu este condamnat la o amendă cât va socoti bărbatul femeiei şi arbitrii numiţi spre acésta ; dar dacă muma móre, ucigaşul va plăti cu viaţa sa. Dacă un stępân causéză sclavului sau servitórei sale perderea unui ochiŭ sau unui dinte, este obligat pentru acésta sa-ı pună în libertate (Eşire 21, 23 şi urm.).

Dacă un boŭ ucide cu córnela sa un om sau o femeie, va fi omorit cu petre şi nimene nu va mânca din carnea lui. Dacă boŭl era ştiut de mai 'nainte cu acest nărav şi stępânul lui era prevenit de vecinŭ, şi nu l-a închis, se va ucide şi stępânul şi boŭl ; dacă stępânul va cere să-ş rescumpere viaţa, 'i se va acorda acéstă cerere, dar va trebui să dea tot ce i se va cere (Eşire 21, 28—31). Dacă boŭl ucide un sclav sau sclavă, stępânul lui va da trei-đeci sicli stępânului sclavului, şi boŭl se va ucide cu petre. Când un boŭ ucide alt boŭ, se va vinde boŭl viu şi preţul lui se va împărţi egal între stępânii ambilor boŭ ; vor împărţi egal şi carnea boŭlui ucis ; dacă însă stępânul boŭlui agresor, ştia că boŭl seŭ împunge şi nu l-a închis, va da boŭ pentru boŭ, şi boŭ ucis va fi al lui (Eşire 21, 32—36). Dacă un om sapă un puţ sau o cisternă, îl lasă descoperit şi cade vre o vită şi se înecă acolo, stępânul cisternei plăteşte vita înneată, şi carnea ei rămăne a lui (Eşire 21, 33—34).

Femeea adulteră se pedepsia cu mórte, împreună cu complicele ei (Lev. 20, 10 ; Ad. lege 22, 22). Violarea unei fete promisă pentru măritagiŭ, dacă se face la câmp, numai bărbatul violator va muri ; dacă se face însă în oraş, vor fi pedepsiţi cu mórte şi unul şi altul ; căci fata n'are scusă ; putea să ţipe şi să céră ajutor (Ad. lege 22, 23 şi urm.). Crimele contra naturei erău a eminea pedepsite cu mórte. Cel ce va fi desonorat o fata, se va îndatori să o ia de nevastă ; sau, dacă părinţii nu vrėti să o dea după el, culpabilul va plăti fetei zestrea ce ea spera să aibă. Dacă afacerea se tra-

duce înaintea judecătorilor, și se va dovedi că a mijlocit o violență asupra fetei, tătărul va plăti cincideci sicli amendă părintelui fetei, o va lua de soție și nici-odată nu va putea să o lepede (Eșire 22; 16, 17. Ad. lege 22; 28, 29). Se oprește bărbatul sub pedepsă de mörte a se atinge de femeea sa în timpul incomodităților ei ordinare; mai ales dacă lucrul este tradus înaintea judecătorilor (Lev. 20, 18; 15, 24).

Deși legea se pare a se mulțami de ordinar a regula exteriorul și a înfrâna faptele cele rele, totuși nu pregetă a opri și dor nțile cele rele; ea nu permite să se poftescă averea, femeea, sau animalile altuia; toleréza divorțul, și permite părților separate a se căsători iarăși, dar nu mai permite a se relua după ce femeea se va fi măritat după un altul (Eșire 20, 17; Ad. lege 5, 21; 24; 1, 4).

Legea opria în genere tot feliul de furțișag (Eșire 20, 15; Lev. 19, 11); însă chipul cu care se urmăria diferitele feliuri de furturi este förte variat. Așa furarea unui om liber spre a-l reduce în sclăvie sau pentru a-l vinde ca sclav, era pedepsită cu mörte (Eșire 21, 16; Ad. lege 24, 7). Furtul unui bou se pedepsia cu înapoiarea de cincî ori îndoit, și cel a unei oi de patru ori; dar dacă aceste animale se găsiă încă vii la tälhar, le înapoia numai îndoit (Eșire 22; 1, 4). Cine va putea să ucidă fără témă de pedepsă pe un tälhar de nópte care se găsia spărgënd un zid, dar dacă-l ucidea ditta mare, omoritoriul era tratat ca om-ucid. Dacă hoțul n'are ce restitui celui păgubit, se putea vinde spre acest finit (Eșire 22; 4, 5). Cel ce va fi făcut stricaciune în țérina sau la viea altuia, va da îndărăt din țérina sau din viea sa costul stricaciunei ce va fi făcut. Tot așa va satisface dacă se va întempla că din greșala sa, se va aprinde secerătura sau snopii vecinului (Eșire 22; 5, 6 și urm.). Dacă ceea ce s'a lăsat în deposit la un altul se perde, depositariul va restitui îndoit, dacă se va constata fraudă; dacă nu, se va elibera pe jurământul ce va presta înaintea judecătorilor. De asemenea cel ce 'i s'a încredințat niște vite să le păstöréscă, trebuie să răspundă de ele; dacă se perd din greșala

sau neglijența păzitoriului, acesta este dator să le restituie; dacă însă morți sub ochii lui sau se fură de inimiți, păzitoriul se va scasa pe basa jurământului ce va presta. Dacă un animal este numai împrumutat sau închiriat, și dacă se întemplă să móră în prezența proprietariului, cel ce l'a luat nu plătește nimic; dacă însă proprietariul lipsește, împrumutatoriul va restitui lucrul (Eșire 22, 7 și urm.).

Usura este aspru pedepsită prin legea Israeliților; li este tolerată numai pentru străini (Eșire 22, 25; Lev. 25, 37; Ad. lege 23, 20). Creditoriul voind să ia emanete dela debitoriul seti, nu putea să-i între în casă, ci trebuia să aștepte la ușă până ce debitoriul 'i aducea ceva (Ad. lege 24, 10). Nică într'un chip nu putea să-i ia rîșnițele cu care se servia la măcinat, nică haîna vèduvei; și dacă ar fi luat o hamă sau o învèlitóre, séra trebuia să o dea înapoi, ca să aibă fraatele seti cu ce se acoperi nóptea (Ad. lege 24, 6; 24; 12. 13; Eșire 22, 26). Cei ce lua lucrători cu dîta, era dator să le plătescă mai 'nainte de a înopta (Lev. 19, 13; Ad. lege 24; 14, 15). Bogații să nu refusă a împrumuta pre săraci; ebreii să se ajute între ei așa ca să nu fie săraci în Israil (Ad. lege 15, 8 și urm.); niminea să nu atingă hotarele moșiei vecinului seti (Ad. lege 19, 14); când să seceră sau să culege să nu se adune cu lăcomie spicele sau cărceii de struguri, ci să le lese săracilor care merg pe urma secerătorilor sau culegătorilor; la ospetile religiose să nu se uite săracul, străinul, vèduva, orfanul și levitul (Lev. 19, 9—11; Ad. lege 12, 12; 14, 26—28; 16; 11, 14; 24, 19 și urm.; 26, 11; 24, 19—21). Streinul cu deosebire este fórte recomandat ebreilor: „Ingrijit de străini, dîce Moisi, pentru că și voi ați fost străini în Egipt, și stiți ce sufér strciniî afară din țera lor (Eșire 22, 21; 23, 9; Lev. 19, 34; Ad. lege 10, 18—20)“.

Dumneđeu voește ca ei să iubescă și să ajute nu numai pre frații și amicii lor, ci chiar și pre inimiți; să se ferescă de rës bunare și să o lase lui Dumneđeu (Lev. 19, 17; Ad. lege 32, 35). Vedënd animalul inimicului lor cădut sub po-

voră, să-l ajute să se scôle, dacă găesc vre o vită a lui ră-tăcită, să i o aducă a casă (Eşire 23, 4; Lev. 19, 17; Ad. lege 22, 1 şi urm.). Numai contra Hananeilor trebuia să fie cu ură şi răsbunare; nici o amicitie, nici o unire, şi nici o aliaţie cu ei; din contra ordin de a-i prapădi. In această ebrei sunt răsbunătorii gloriei lui Dumnezeu şi esecutorii decretelor sale (Eşire 23. 32; 34, 11; Lev. 19, 17, Ad. lege 7, 2—16). Era permis cui-va să între într'o vie şi să mănânce struguri, sau să mănânce spice din ogor; nu era permis însă să ia şi a casă (Ad. lege 23; 24, 25).

Era pînă ebrei sclavi de amîndouă felurile, adecă şi na-ţionali şi străini. Aceştia era sclavi pentru tot-déuna, dar sclavii ebrei se eliberau în anul sabatic. Dacă socotiau să nu profite de această prerogativă ce li acorda legea, ei se pre-sentau înaintea magistraţilor, făceau cuvenita declaraţie, şi stăpîni luându-i a casă, li se străpungea urechea cu o sula, la uşa casei. Dacă sclavul intra la stăpîn cu femeea şi copiii sei, eşia împreună cu ei; dacă însă stăpînul l-a însurat în timpul sclăviei, femeea şi copiii căpătaţi din căsătorie vor rămînea stăpînului; iar sclavul de va voi să iasă, nu-l pôte niminea opri (Eşire 21, 2 şi urm.). Nevoit fiind un ebreu să se vîndă pentru sărăcie la un străin de neam, rudele lui fiind în stare, sunt datori să-l răscumpere (Lev. 25, 39 şi urm. Ad. lege 23, 15). Dacă un sclav, silit de asprimea stăpînului său, îşi găseşte refugiu în ţera ebreilor, să nu fie estrădat, ci să aibă voie a trai în or-ce oraşu va avea plăcere. Dacă un părinte îşi vindea fata, cumpărătorul sau fiul ace-stuia vor putea să o ia cu titlu de femeie de rangul al doilea; ne luând-o în asemenea calitate, era datori să o libereze în anul sabatic. Dacă stăpînul sau fiul acestuia îşi mai lua pe urma şi altă femeie, cea dintîiu trebuia să fie îngrijită iarăşi ca femeea a sa; la din contra trebuia să fie pusă în libertate şi mai înainte de anul sabatic, adică imediat (Eşire 21, 7 şi urm.).

Pentru a inspira umanitate către omeni, legea o ordona chiar şi pentru animale. Ea porunceşte ca în ziua sâmbetei

animalele să nu lucreze, și în anul sabatic să pască ori unde vor voi; se pare înca că acé-tă indulgență se întindea și asupra animalelor selbatice (Eșire 23, 12; Lev. 25, 7). Legea mai oprește, să nu se férbă edul în laptele mamei sale; să nu se ia dintr'un curb și muma și puii saū ouțele sale, să nu să tae animale, să nu se lege gura bouluī ce treeră, să nu se împerechieze animale de diferite specii (Eșire 23, 19; 34, 26; Ad. lege 14, 21; 22, 6; Lev. 22, 24; 19, 19; A l. lege 25, 4; 22, 10). Tot pentru un asemenea scop moral se opria a vorbi de reți de un mut, saū a pune pedică unui orbū (Lev. 19, 14).

Israelițiī nu mâncaū cu indiferență ori ce fel de animale, pasēri saū pești; era un mare număr de acestea care la ei se considerau ca necurate și de care nu usa nici o dată. Dintre animale patrupede necurate era acele care nu aveau copita despicată și care nu rumegă. Dintre pești nu mâncaū decât pe cei ce au aripioare și soldī. Era și multe felurī de pasēri și reptile ce nu se mânca. Ca vii, aceste animale nu spurca pre cei ce se atingeau de ele, dar cadavrele lor imprima o pângăriciune care ținea până séra și care nu se curăția decât prin spălarea corpului și a hañnelor (Lev. 11, 2 și urm. 20, 25; Ad. lege 14, 4). Nervul cōpsei nu se mânca nici dela animalele curate, din cauza nervului cōpsei lui Iacob, atins de ânger (Facere 32, 32); nu se mânca nici a nimalul mort de sine saū pe care l-ar fi cfășiat vre o féră selbatică. Sângele și grāsimea animalelor nu mai puțin erau oprite (Eșire 22, 31; Lev. 22, 8; Fac. 9, 4; Lev. 3, 17; 7, 23-27; 17, 10-14; Ad. lege 12, 23; 15, 23).

Tăerea împrejur a părței bărbătești fu comandată lui Avraam; ea era obligătoare sub pedépsă de mórte (Fac. 17, 10-12; Num. 5, 2; 19, 11 și urm.). Era mai multe necurătenii legale, dintre care unele separa de întrebuintarea celor sante, și altele de ori ce relațiune cu ómenii. A fi atins un mort, a fi fost în casa unde era el, a fi asistat la serviciile funebre, te făcea necurat pentru șépte zile, și te obliga să fii curățit cu apa espiatiuneī, sub pedépsa de mórte (Num. 5, 2; 19, 11

și urm.). Lepra, blenoragia, incomoditatea ordinară a femeilor imprimă pângăriciune tuturor celor ce suferiau de ele; și după vindecare trebuia să aducă o jertfă de curățire. Cel ce s'ar fi apropiat numai de persoanele cu asemenea suferinți se considera ca spurcat, numai până séra (Lev. 13, 44-46; 15, 2; 15, 19; 15, 20 și urm.). O femeie lehusă, era nu mai puțin taxată de necurată, patru-zeci de zile întregi, după nașterea copilului, și opt-zeci de zile, după nașterea unei fete. În tot timpul acesta ea nu putea să se atingă de lucrurile sante nici să se pre-înte la ușa costului mărturie; după expirarea acestor zile ea venia și oferia pentru curățirea sa un miel, o turturică sau un pui de porumbel; dacă era săracă oferia numai două turturele sau doi pui de porumbel (Lev. 7, 4 și urm.).

Tóte popórele care n'aveau tăerea împrejur, trecea de necurate la Iudei; ei se serviau de cuvântul *netăiat împrejur* spre a înțelege ceva necurat, pângărit. Hananeii și Amaleciții erau dați anatemei (Eșire 17, 14; Ad. lege 25, 17-19). Famenii, bastardi, sau cei născuți din prostituție, nu intra în biserica Domnului până la a șecea generație; adică, nu profitau de drepturile Israelitilor. Amoniții și Moaviții nu intrau nici la a șecea generație (Ad. lege 13, 1; 23, 3). Era oprit a face pace și a trăi în amicitie cu aceste popóre (Ad. lege 23, 6). Idumeii și Egiptenii puteau fi primiți în Israel după a treia generație, primii pentru că Isav părintele lor era frate lui Iacob, și cei de al doilea pentru că Israelii trăise ca străini pe pământul lor (Ad. lege 23, 7).

Moisi oprește tot felul de fraude și înșelăciuni în comerț. Ordonă ca neguțitorii să aibă măsuri egale și pentru vândut și pentru cumpărat (Lev. 19, 35; Ad. lege 25, 13 și urm.). El mai ordonă să se onoreze bătrânii și nimene dintre tineri să nu ședă jos înaintea sau în prezența lor (Lev. 19, 32). Indatorește pre toți Israelii să porțe ciucuri la cele patru colțuri a mantalei lor și fimbri pela marginea hainelor, care să le amintescă de legea Domnului (Num. 15, 38; Ad. lege 22, 12).

Fetele la ebrei n'aveau drept de moștenire decât numai în lipsă de băieți. Fetele ereditare trebuia să se mărite după bărbați din tribul lor, pentru ca ereditatea unui trib să nu treacă la altul (Num. 27; 8, 12; 36, 3-4; 27, 6-8; 36, 6-8). Când cineva móre fără copii, frații seî vor moșteni averea sa; dacã n'are frați, succesiunea va fi a unchilor seî de tatã; dacã nare nici unchi paterni, succesiunea este a celui mai de aproape dintre rude. Când cineva murind nu lasã copii, fratele seî este obligat sã ia de soție pe vèduva fratelui mort și face a se perpetua memoria røposatului, cãruia el este succesor de drept. Dacã refusa, femeea-l cita la pórta orașului, îi scotea papucul din picior, îl scuipa în față și-i dicea: *Așa sã tratézã cel ce refuzã a edifica casa fratelui seî în Israel* (Ad. lege 25, 5 și urm.). Dacã un bãrbat avea vre un prepus contra femeei sale, putea sã o oblige sã bea apa gelosiei (Num. 5, 14 și urm.); și Dumneșeu fãsuse acestã concesiuine pentru duritatea Iudeilor, acordându-le sã aibã acestã dovadã, spre a se înlãtura alte nenorociri mai mari. El tolera încã ca bãrbatul sã-și acuse femeea când n'o gãsia cinstitã; dar dacã acusația se dovedia nedrøptã, bãrbatul trebuia sã fie bătut cu vergi și sã plãtescã o sutã de sicli amendã în profitul tatãlui soției, și nu mai avea'drept sã se despartã de ea vre o datã (Ad. lege 22, 14 și urm.).

Țera Hanaanului trebuia sã fie împãrțitã cu sorți și egal între tóte triburile, precãt era cu putință, avøndu-se în vedere și numørul populației fie-cãruï tribu (Num. 33, 54; 34, 15). Când se zidea o casã tot Israelitul era dator sã-i facã în jurul acoperãmøntului lat și șesũ un fel de mur sau coronãmønt de jur împrejur, pentru ca sã nu cadã cine-va de acolo și sã i se causeze mórte; mai ales cã pe acopereminte se suiau și se rugau în timpul nopței [Ad. lege 22, 8].

Era mai multe feluri de voturi sau promisiuni ce puteau sã facã Iudeii. Puteau sã se devoteze ei însii sau sã devoteze pe alt cineva [Lev. 27, 2 și urm.]. Persóna devotatã trebuia sã se rescumpere cu o sumã øre-care. Un om de vrista de la 20 pãna la 60 ani, da pentru rescumpørarea sa cinci-șeci sicli,

și femeea trei-zeci. Un băeat, dela cinci până la două-zeci ani, da două-zeci sicli, și o fată de aceeași vrâstă — dece. Un om mai sus de șese-zeci ani da cinci-sprezece sicli, și femeea de această etate, dece. Sărăcii da, după puterea lor, taxa care li se impunea de preot. Un animal curat pentru sacrificiu, care va fi fost promis, nu se va putea rescumpăra, ci va fi jertvit. Un animal necurat se va estima de preot, și dacă proprietarul va vrea sa-l rescumpere, va da pentru el a cincea parte din valórepe de asupra. Dacă este o casă, se va estima și se va vinde în profitul preoților; voind proprietarul să o rescumpere va plăti a cincea parte peste taxa preotului. Un câmp consacrat se va estima de asemenea, după valórea venitului și după timpul ce mai rămâne până la iubileu; proprietarul va putea sa-l rescumpere adăogând a cincea parte mai mult; și dacă proprietarul nu-și rescumpăra câmpul și este vândut unui altuia, cel ce l-a promis nu, va mai putea intra în stăpânirea lui nici în anul iubileu pentru că este sântit și devenit ca un fond câștigat de preoți; lor dar li revine în anul iubileu.

Lucrurile și animalele devotate anatimei, nu se rescumpăra, dar animalele erau ucise și casele sau lucrurile rămâneau ale preoților. Primogeniții, aparținând Domnului, nu puteau fi devotați. Diamele pamântului și din animale pot fi răscumpărate adăogând a cincea parte în plus la valórea lor. Fiecare era obligat să achite exact și grabnic ceea ce va fi promis. Dacă o fată care se va afla încă în casa părintescă face o devoțiune, cu știrea tatălui ei, o va îndeplini numai de-cât; dacă din contra, tatăl nu consimte la promisiunea fetei, aceea promisiune va fi nulă și fără efect. Dacă ceea ce a promis este femeie măritată, barbatul va ratifica sau va anula promisiunile date de femeie. O femeie despărțita sau văduvă va fi ținută să-și îndeplinească promisiunea ce va fi făcut.

Nazoreii era un fel de ómeni ce se consacrau lui Dumnezeu, și carii se abțineau de vin și de tot ce putea să îmbete, carii nu-și tundeau părul și nu asista la nici o ceremonie funebră, în tot timpul Nazoreatului lor (Num. 6, 2-21). După espi-

rarea termenului, preotul trebuia să-i presinte la ușa cortului mărturie și să aducă un miel tot-ardere, o oie pentru păcat și un berbec pentru o jertfă de pace. După săvârșirea acestora, se tăea părul nazoreului și se arunca pe focul de pe altar; după aceea preotul pune pe brațul nazoreului o spată de berbec și dintre ofrandele de pâine și prajituri; acesta înapoiindu-le, preotul le ridică înaintea Domnului, și după această ceremonie nazoreul putea să bea vin. Dacă se întâmplă ca în timpul consacrației să móră cine-va, el se îndatorește să re-încépă din nou toate ceremoniile nazoreatului său și să aducă doi porumbei pentru curățire de întinăciunea sa.

Tóta țera Hanaanului fiind cufundată în idolatrie, pe la timpul când au intrat ebreii în ea, Dumnezeu li ordonă de a sfărîma toate semnele și toate urmele falsei religii, precum dumbrăvi consacrate, altare, petre, colone, statui ridicate în onórea mincinoșilor zei. Ordonă să se rîdice de o cam dată în onórea sa un altariu de brazde de pămînt la pólele Sinaiului (Eșire 23, 24; 34, 13; Ad. lege 7, 5; 12, 3; Eșire 20, 24); după aceea i se făcu unul de lemn îmbrăcat cu table gróse de aramă, și deșert în lăuntru, pentru Tabernacul. Focul se făcea pe un grilaj de aceeași materie aședat cam la jumătatea altariului (Eșire 27, 5). Ordonă de asemenea ca îndata ce vor intra în pămîntul promis, să se suie pe munții Ghebal și Garizim: O parte din triburi trebuia să se urce pe Garizim și să pronunțe bine-cuvîntările Domnului asupra celor ce vor păzi legea, și o altă parte, de pe muntele Ghebal, să pronunțe blăsfeme contra celor ce o vor călca. Acolo trebuia să rîdice un întins și mare altariu tencuit cu var, pe care să se póta scrie cuvintele legii Domnului: Un feliu de monument care fu executat de către Iosua (Ad. lege 11, 29; 27, 12-14; Iosua 8, 30-33).

prin Innocent M. Ploestenu.

RĂȚIUNEA ȘI REVELAȚIUNEA

(Urmare) ¹⁾

ARTICUL AL II.

Basa certitudinii Supraraționale și obiecțiunile contra ei.

Până aici s'a arătat că învățătura credinței creștine are o certitudine rațională și una suprarațională sau mistică. Acum se va arăta baza certitudinii mistice și se vor aprecia obiecțiunile aduse contra ei.

§. 1. Baza certitudinii Supraraționale sau mistice.

Fenomen va să dică aparițiune. Cu totă mândria sa omul a primit această espresie spre a însemna toate ce se arată ochiului său spiritului său, convins că sunt ca fantomele ce apar în teatru fiind puse în mișcare și aduse pe scenă de altă putere. În adevăr, este evident că tot ce are început și sfârșit, ce vine în spirit și ese, nu poate exista de sine, ci este o realitate trecătoare, dupre care e ascuns un temei mai înalt. Pe temeiul acesta omul, ori unde a vedut un fenomen, a conchis la cauza lui și deveni ast-fel un axiom a rațiunii că nu esistă fenomen fără cauză.

Acum de ore ce este o certitudine mistică, pe care am numit'o convingere fără știință, purcésă din o lu-

¹⁾ Biserica Ort. Anul X. No. 11. 880-898.

mină mai înaltă și liberă de toate îndoielile, trebuie neapărat să existe și *causa* acestei certitudini. Conform altui principiu a rațiunii, ori-ce fenomen stă în proporție cu *causa* sa, adică însușirile fenomenului se află în un mod anumit și în *causă*: „*Nilil in effectu, quod prius non fuerit aliquo modo in causa*“, căci ea n'ar fi produs fenomenul, de n'ar avea, de și pôte în grad mai înalt însușirile lui. *Causa* este puterea ce produce fenomenul, deci fiind în lume o certitudine mistică, este și o putere mistică.

Am Țis, că certitudinea mistică este o convingere fără știința, deci puterea mistică pôte covinge fără concursul resonamentului și a științei. Această convingere este liberă de ori-ce îndoială, este convingerea cea mai dep'ină, deci puterea mistică ce o produce, este în stare, fără literatură, fără știință; fără resonament, așa Țicând cu totul tacit a produce o convingere ce covêrșește ori-ce convingere. Această covingere este transluminară, deci puterea mistică, fără concursul literaturii, a resonamentului și a științei, trebuie să pôtă respândi o lumină, ce eclipséază lumina literaturii a resonamentului și a științei. Nearedincioșii trebuie să se concédă acesta, să se nege fenomenul certitudinii mistice. Dacă admit acest fenomen ca convingere ce nu vine din resonamentul literaturii sau a științei, atunci ea trebuie să aibă un alt isvor; acesta vom arăta. Iar dacă nu admit puterea mistică așa cum o admite biserica, tot trebuie să admită o putere ce produce atari efecte, și ast-fel indirect ajung la același rezultat.

Dar ce va să Țică o lumină ivită în sufletul nostru fără literatură, fără resonament, fără știință? Este acesta cu puțință? Se pôte înțelege?

Ei! chiar de n'am putea-o bine înțelege, nu sunt neliniscit, eu repet încă: Dacă pentru învățătura creștineii există pe astă lume o convingere fără

știință, transluminară, liberă de orî-ce indoială, atunci există și o *causă* cu aceleși calități ce lucrăze în spiritul omului. Dar se trecem mai departe.

D-deu nu privește obiectele ca noi; El, lumina substanțială și deplină, nu croește ca noi o cale rațională, după care să stabilească principii și să tragă concluziuni și de la aceste să se întorcă iar la acele — cum procede lumina intelectuală, rațională, logică, naturală, filosofică sau cum s'ar mai numi ea. Nu, D-deu vede și recunoște toate cu o singură căutătură; când el din locuința sa eternă privește la cele ce peste mulți seculi se vor întempla, ochiul său nu clipește, genele sale mai puternice decât a le deului olimpic nu se ating; el urmărește cu ochire sigură stările diferite a lucrurilor create. Și oare noi să nu participăm în un grad anumit la această lumină supraratională, supraințelegibilă, — la această lumină a lui D-deu? El dănd omului capacitate de a stabili principii și de deducție, să nu-î fi împărțit și un grad anumit a luminei sale proprii pentru un scop înalt? Omul avînd puterea deducțiunii și a inducțiunii să n'aibă și puterea intuițiunii? Toți avem această putere pentru lucruri mai pe jos de cât acela cu care ne ocupăm aici. Intuițiunea, această viață internă, fără principii și deducțiuni este tocmai puterea inteligenței omenești.

Toți cunoștem presimțirile. Admite-le necredincioșii sau ba, ele tot sunt o mărturie istorică. Cine n'a avut încă nici una, va avea în viitor. Inșă ce este presimțirea? — Ești singur a casă, întristarea cuprinde sufletul tău, zadarnic te întrebî, pentru ce? Ți ieși sēma, ești tot acela ca mai înainte. Afacerile ți stau bine, ești mulțemit cu sine, — ce-ți face tot-dēuna numai bucurie —, și cu toate aceste ești trist! După cîteva zile primești știre, că un amic, o rudă de aproape a murit tocmai în ora când erai trist fără a ști pen-

tru ce. Deci cum ai simțit acesta? Sigur că nu pe calea principiilor și a concluziunilor, nici prin inducțiunii și deducțiunii, ci prin o intuițiune secretă, neexplicabilă, prin o lumină mai pre sus de cea logică.

Întâlnești pe cine-va prima dată. Nu cunoști nici viața, nici némul, nici rangul lui, nici binele, nici réul ce a făcut; îl privești ca Iisus pe ténérul din Evanghelie: „Iar Iisus căutând spre densus l'a iubit pre el“ (Marc. 10, 21); sufletul zugrăvit pe fisionomia lui te atinge, tu'l iubești; intuițiunea simpatică la minut efectuă în tine, ce logică ani întregi n'ar fi putut.

Privește mai departe o bătălie, geniul militar; 200,000 de ómení de o parte și 200,000 de altă; din mijlocul fumului de praf, din vâlmășagul acestei mase de ómení generalul primește d'abea numai știri sporadice, căci ómenii pe care aștepta, au cădut: atunci îi trece de-odată prin minte o lumină, cum dice Bossuet în funeralul prințului Condé, îi vine o intuițiune, dă ordinul cel de pe urmă și apoi se pune la odihnă, asigurat că totul e sfêrșit.

Un pictor voește a zugrăvi ceva pe pânză; óre cu instrumente matematice va grupa el persónele și le va da viață și realitate? El póte, dar nu vrea să facă acesta, ca nu cum va numai prin calcul, fără intuițiune să esecute o lucrare mecanică, o ființă mórtă.

Dacă în ordinea firéscă este ast-fel, dacă tot ce-í mare pe pămênt se află cu puterea intuițiunei, cum află Christofor Columb lumea nouă, apoi judecă ce trebuie să fie, când e vorba de ordinea eternă, de țermul nemărginit a luméi viitoare, când e vorba de a afla pe D-đeú? Pentru acéstă mare operă a vieței să nu fi dat D-đeú o intuițiune d-đeéscă, o putere mistică și o lumină cu efect a tot puternic?

Deci putem iar încheia că, esistând o convingere

mistică, adică fără știință, transluminară și liberă de orî-ce îndoială, există neapărat și o putere mistică, sau o lumină mistică, care e în stare a produce această convingere.

Dar numai această putere mistică n'ar putea explica fenomenul certitudinii mistice, căci existența unei puteri nu-î de ajuns spre a produce efectele; ea trebuie încă a se pune în legătură cu ființa asupra căreia vrea să producă aceste efecte, iar acesta se poate numai, dacă puterea află în această ființă ceva corespunzător ei. Eu vorbesc cu un animal, însă el nu mă înțelege, cine-î de vină? Cuvîntul nu e; poți vorbi cu un om sau cu un animal e tot una; dar pentru ce animalul nu mă înțelege? Pentru că-î lipsește organul interior, corespunzător vorbei, adică organismul rațional.

Ast-fel, ca să existe o certitudine mistică, trebuie nu numai să existe o putere mistică, ci și un organism în om, care să fie pus în mișcare de lumina mistică, căci almintrelea în zadar ea ar străluci, n'ar avea asupra-ne efect.

Așa dar după principii logice există nu numai o lumină mistică ci și un organism mistic, receptacolul a intuițiunii divine. Omul este deci o ființă religioasă și acesta e *prima consecință* din principiul despre existența unei convingeri fără știință, transluminară și liberă de orî-ce îndoială, — convingere produsă de învățătura credinței creștine.

Omul este o ființă religioasă, pentru că are un organism religios sau mistic; el e asemenea o ființă rațională pentru că are un organism rațional și o ființă animală propriu zisă pentru-că are un organism animal. Dacă strîng eu cui-va mîna și el are bună-tate a'mîi răspunde tot prin o strîngere de mîna, atuncea mă adresez la organismul său fizic; dacă aduc o dovadă în favoarea opiniei lui, mă adresez la orga-

nismul său rațional, iar dacă îi dic: „Omule, vină-ți în sine, aruncă o căutătură asupra vieții tale, cade în genunchi și mărturisește-ți păcatele tale“, atunci mă adresez la organismul său mistic; aceste cuvinte ar fi absurde pentru organismul fizic și chiar pentru cel rațional, iar organismul mistic le înțelege și pentru acesta ne mărturisim păcatele.

Deci omul este o ființă religioasă, mistică; dar dacă el se scolară în protiva religiunii, dacă o respinge, atunci se aibă el oare un defect fizic sau rațional? Nu, nici de cum, ci numai organismul său mistic e slăbit, sdruncinat sau tâmpit, căci acest organism se tâmpește mult mai lesne decât cel rațional, având natură mult mai gingașă; și dacă cunoștem omul și puterea, ce pasiunile au arupfa lui, este o minune că se poate încă înrîuri lesne asupra acestui organism. — În atare caz trebuie să se arate mărimea bunătații lui D-deu, adică să se restabilască deplin organismul religios cu ajutorul lui D-deu.

Din cele precedente rezultă încă, că omul fiind o ființă religioasă; religiunea este adevărată. Căci oare natura noastră sau vre-o putere a lui Dumnezeu se fie falsă? Nici un organism, nici o putere nu este falsă, de și pot fi falsate. Tot ce esită independent de noi este adevărat; precum de exemplu puterea electrică este adevărată căci află loc aparițiunii electrice, așa este adevărată și puterea mistică, fiind-că au loc aparițiunii mistice; tot așa este și cu organismul fizic și rațional. Aceste consecinți sunt evidente. Dar cum unii caută a le înlătura? Vom vedea mai departe.

§. 2. *Reînfrângerea obiecțiunelor contra certitudinii mistice.*

Se înțelege de sine ca în sfera supranaturalului vor esista și trebuie se esiste enigme și mistere pentru

spiritul omenesc. Dar, óre pe terenul accesibil experienței și științei omenesti nu esista mulțime de mistere ? Noi ómenii cunoștem numai *forma din afară*, concretă, sensibilă a lucrurilor ce ne încunjură, nu însă și natura lor cea mai internă, ființa lor, căci atunci cunoștința noastră ar trebui să fie absolută, intuitivă, *D-deéască*, ceia ce ea tocmai nu este. Lesne vei înțelege confusiunea aversarilor noștri, când s'ar afla pe vârful Alpilor o picătură de liquid cu proprietăți necunoscute și s'ar duce înaintea învățaților ; toți ar fi în mișcare, picătura s'ar lua în păstrare și spre examinarea ei s'ar numi comisiuni, care ar ține întruniri cu lunele, pe strade s'ar întreba ómenii despre noutatea că la Academie este o picătură de apă, cum nu s'a mai văzut. — Și cu tot dreptul, căci și picătura de apă e o minune Dumne-de-éscă, cei mai mari învățați ar avea de lucru cu examinarea ei. Ea e o creațiune a lui Dumnezeu, vorbește de Dumnezeu, învață ceva despre Dumnezeu. Nu voim a rîde pe învățații, care s'ar întruni spre acest scop. Nici St. Scriptură nu a rîs pe Solomon istorisind că : „a grăit de lemne de la cedrul cel din Liban și până la isopul, ce iese prin zid,“ [3 Imp. 4, 33], dela planta cea mai de nimic, până la arborele superb, ce ornéze palate regale și făr'a fi vită, păstréază sub aurării și tablouri un fel de nemurire ce i-a dat Dumnezeu.

Fie că n'am avea drept a rîde știința pentru greutatea cu care analizéďă o picătură de apă, dar când e vorba de aparițiunii ca certitudinea mistică, când e vorba de milioane de ómenii, care admit o convingere ca principiū al vieței lor, — avem drept a cere de a nu fi indiferenți către aceste fenomene. Căci dacă merită considerațiune un fenomen simplu, material, cu cât mai mult un fenomen ce privește pe întregă omenire, un fenomen social sau și mai înalt,

care nu este a unui singur popor ci a tuturor popórelor. — Fiind cu mult mai comod a nega decât a afirma, unii încep cu negarea. Acésta este tot-déuna întâiul pas al necredinței.

Dar se póte nega marea mișcare mistică, ce am arătat? Fenomenul convingerei fără știință, transluminară și liberă de ori-ce îndoială este o mărturie sau nu? Nu'l adiveresc milióne de ómeni, dicénd: „Noi ținem învêțătura credinței creștine și anume, n' avem credința învêțaților ci credința cea simplă?“ Făr'a mai vorbi de modul cum ei dovedesc convingerea lor cea curată, conformând cu ea tótă viețuirea lor, — ceia ce desigur e demn de observat, când atâția se jertfesc pentru convingerile lor, — vom spune numai că certitudinea mistică are pentru sine mărturia a opt-spre-dece seculi și că multe milióne de ómeni au acésta convingere. Ce se póte obiecta aici, decât dór a-î acusa pentru egoism sau pentru fățarnicie. Dar acésta va face numai acela, care nu are o mamă creștină, o soră, soție, fiică sau amici, creștini; cum, o mamă creștină nu-ți a arătat nici o dată pe Christos în inima ei? N-ai simțit nici o dată mângăere creștină la sêrutarea unui amic? De opt-spre-dece secole creștinismul nu-ți a vorbit încã la inimă? Ar fi deci o infamie să-î acuzi de fățarnicie. Cređi dór pe rudele și amicii tãi, cređi în virtutea lor, îi iubești îi admiri și dicii despre ei ca și Polinuctes despre Paulin: „Virtutea lor este pra mare, ca să nu fie sinceri“.

Ia sama numai la felul unei convertiri; întrébã pe un creștin de curînd convertit ce s'a petrecut în sufletul sêu? El îți va spune: „Am citit, am raționat, am voit, însă n'am ajuns la țintă, și într'o di, singur eu nu știu cum, n'am mai fost omul din nainte: am cređut; apoi am cetit din nou, am raționat iar și am întãrit credința mea prin rațiune; dar ce s'a petrecut

în mine momentan când am fost așa de tare convins de credință, diferă cu totul de cea ce am simțit înainte și după aceea.

Acésta este tocmai istoria lui Iisus dupre învierea sa [Luca 24, 13—42]. Doi ucenici mergeau la Emaus; Iisus îi întâlnește, îi întreabă ce vorbesc și de ce sunt așa triști. Ei nu-l cunoscuseră ci unul îi răspunse: „Tu singur ești venit de aiurea în Ierusalim de nu știi ce s'a întâmplat cu Iisus din Nazaret, proorocul cel mare, puternic în cuvânt și faptă înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor? Preoții și domnii noștri l-au osîndit și l-au omorât; iar noi nădărduiam că el va izbăvi pe Israel și iată, a treia zi după restignirea sa niște femei mersera de diminețá la mormânt, unde li se arată un înger și le dîse că Iisus este viu.“ O nepricepuților și împetriților, le dîse Iisus, aș nu trebuie să pătimescă Christos și se între în mărirea sa? Și el vorbi de Moisi, David și Isaia, esplicându-le toate profețiile, dar ei tot nu-l cunoscuseră. Ajung în Emaus, se pun la masă. Acum Iisus iese din sfera puterei raționale, face semnul crucei, bine-cuvinteză pâinea și le împarte. Pe loc ochii lor se deschid, acum 'l cunosc; ei resistară puterei raționale, dar cei mistici se supun.

Dacă nu se poate nega un fenomen, trebuie a-l explica. Dar cum? Adversarii ne dic: Bine, să admitem un fenomen“, însă voiți singuri recunoșteți că nu este rațional. Cum se poate discuta asupra unui lucru, despre care dic însuși apărătorii lui, că nu este rațional. Diceți că se petrece în voi ceva; petrecă-se ori-ce, tréba vóstra, dar în sfera rațiunei nu intră; acésta probedă márginare și slăbiciune de spirit, însă nici odată nu poate fi obiect de dispută.“

Tactica cu care necredincioșii combat adevérul este fórté bătátóre la ochi. Fineța acestei tactice stă în a despărți puterea rațională și cea mistică din

misteriul credinței, spre ale combinate pe câte una: căci câte una a parte nu pot rezolvi deplin dificultatea. În adevăr, dacă opunem adversarilor noștri puterea rațională a credinței, ne dic: trebuie dór să aveți în vedere pe toți ómenii, socotiți că copiii, femeile și cei neînvęțați vor rezolvi aceste chestiuni? De aici conclud ei că majoritatea nu póte ajunge la convingerea rațională. Iar dacă le opunem puterea mistică, ne răspund: acéstă putere nu e rațională, ea se potrivește numai pentru copii, și dovedește slăbiciune de suflet. Ast-fel de o parte ar fi prea mult, iar de alta prea puțin. — Înșã nu putem admite acéstă partiție a puterilor nóstre. Dacă credința unui Chrisostom n'a fost slăbiciune de suflet, apoi nici credința unui copil, unui muncitor, unui neînvętat nu este slăbiciune de suflet. Se înțelege că aceștia au ajuns la adevăr pe altă cale, decât Chrisostom, însă acésta nu dovedește nimic mai mult de cât că sunt două căi la adevăr. — Adevărul, iar nu calea pe care ajungi la el decide, dacă spiritul este slab sau nu. — Adevărul admis de Chrisostom și sancționat prin geniul său nu se póte privi ca o slăbiciune de spirit. Deci ori pe ce cale ajungi la adevăr, el e adevăr, ești stępân pe dęnsul. Ce importă dacă te sui în palatul regal pe treptele de onóre sau pe o cale secretă? O dată ajuns, ești în apartamentele regelui, în un loc frumos și fórte onorific. Tot ast-fel e și cu adevărul. Dacă eu, om de rînd l'am aflat în calea mea la drępta sau la stânga, de ce-ași fi mutat? Întręga maiestate a creștinismului 'mă oferă scut și ajutor. Dacă armele mele nu sunt bine oțelitate, apoi cele a fraților, părinților și stręmoșilor mei fost-au cercate în destul.

Așa dar nu trebuie a despărți puterea rațională de cea mistică, ele nu se pot despărți, fiind două capete a le unui și aceluia-și arc, adică a credinței crești-

ne. — Biserica are un corp și un suflet: corpul este puterea rațională, iar sufletul e cea mistică. — Precum corpul fără suflet este mort, așa puterea rațională a credinței creștine fără puterea mistică; iar acesta ar fi o iluziune fără puterea rațională, care o arată și o adiverește.

Adversarii mai obiectează, că toate religiunile își atribuesc această putere mistică, pe care noi o susținem numai pentru religiunea creștină; că și păgânii o pretindăeți; că și diferitele secte creștine se laudă cu ea. Să începem cu păgânii. Chiar dacă admitem că păgânismul a avut o putere mistică, ce rezultă de aici? De sub vestmântul pângărit al păgânismului neîntrerupt a lucrat pâna la ungrad o putere mistică. Păgânismul numai a profanat, a încărcat cu idei și obiceiuri monstruoase cultul original cel adevărat. Căci dacă l'ar fi lepădat cu totul, atunci păgânismul n'ar fi mai avut nici un cult ci ar fi degenerat în Nihilism. Inse puterea mistică n'a putut și nu pôte fi gonită din lume, precum nu se pôte isgonii puterea electrică sau magnetică. Cu totă neștiința sa despre adevăratul Dumnezeu, păgânul, dice Tertulianu, în bôle și neazuri strigă: „O D-đeul meu“! și în casuri de bucurie: „o cât e de bun D-đeul“! Păgâne, întreabă Tertulian, cine ți-a spus acesta? Oraculele tale te-au învățat această limbă? Nu, tu o scii de aiurea, acesta este limba unui suflet *din fire* creștin „anima humana naturaliter christiana“ adică un suflet în care puterea mistică n'a încetat a lucra, Ce mai rămâne de ție în privința păgânismului, se vede din cele ce vom dice despre sectele creștine.

Te affi în America la o mare adunare. O femeie se scólă și dice: „Fraților, spiritul sânt m'a inspirat, să facem în acest moment cutare faptă bună“! Un om cu minte sănătósă respunde: „Mai înainte de a

asculta pe tine, care vorbești în numele puterii mistice, probéză-mi puterea ta rațională. Insuși Christos, cu care nu te poți tu asemana, căci el fost D-zeu, s'a silit a face minuni, spre a dovedi dumnezeirea misiunii sale și puterea mistică de care dispunea". Deci când e vorba de puterea mistică trebuie să existe cea rațională. Și dacă Protestanții învață ca sântul spirit ajută pe fie care individ a explica sânta scriptură, le opunem lipsa de unitate a acestei explicări individuale. Lipsindu-le deci puterea cea rațională și neapărată a unităței, învățătura lor este ca și o clădire fără temelie.

Credința creștină cu puterea rațională și cu cea mistică a durat pe pământ o clădire, a cărei exterior și interior se susțin reciproc, îndestulând toate necesitățile sufletului omenesc. Apostolul iubit a vedut acésta la Patmos, unde era esilat prentu credința. El în un éxtaz auđi sunet mare și căutând vedu pe Fiul omului, că slobođea din gură o sabie de amândouă părțile ascuțită (Apoc. 1, 12-16). Acésta sabie cu doué tăiușuri este iconă fidelă a puterei îndoite, peste care Christos a zidit biserica sa. Sabia creștinismului deci are doué trăsuri: cu unul, adică cu puterea rațională, combate pe cei învățați dar sumeți; cu cel-lalt, adică cu puterea mistică, cucește pe copii, pe necărturari și chiar pe cărturari.

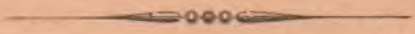
Așa dar credința creștină lucréză asupra inteligenței noastre cu o putere îndoită și produce o certitudine îndoită, adică: cu puterea rațională produce certitudine rațională, sau covingere rezemată pe dovezi și neschimabilă; iar cu puterea mistică produce o certitudine mistică, sau convingere fără știință, transluminară (mai pe sus de rațiune) și liberă de orî-ce îndoială. Una din aceste puteri e vidibilă și lumea este plină de splendórea ei, cea-laltă este inviđibilă și sufletul creștinului este plin de

fenomenile ei puternice și iresistibile. Ele se susțin una pe alta: puterea vidibilă se descopere chiar a-celor, care nu voesc a o vedea, iar puterea invizibilă susține pe d n lăuntru totă clădirea, precum puterea matematică, tot invizibilă, menține o operă de arhitectură. Nimic nu există pe lume, ce n'ar fi de odată vidibil și invizibil; negând așa dar unul puterea mistică, negă tot o dată puterea matematică. Cine a vedut puterea matematică, cine a atins'o sau a simțit'o afară de tăria lăuntrică ce dă ea unui edificiu?

Esistând ast-fel o putere vidibilă și una invizibilă sau mistică, pe care credința creștină le posedă și produce prin ele atât o certitudine rațională cât și una supra rațională să vedem acum ce cunoștințe ne oferă credința creștină? În ce raport stă această cunoștință cu cea câștigată numai prin rațiune și prin urmare în ce rapori stă rațiunea sau știința omenescă cu Revelațiunea sau credința creștină?

Cestiunile acestea se vor expune în următoarele două articule.

Iconom. Dr. Alex. Mironescu.

Copie de pre Raportul No. 19 din 13 Ianuarie 1888,
a Protoîereului de Bacău, către Présânţitul Episcop
al Eparhiei Romanului.

Prea Sântite Stăpâne!

O statistică esactă în ori-ce ramură de activitate socială e foarte necesară, căci în ea se oglindesc starea de progres sau regres în mersul instituţiilor, în ea se vede starea reală pentru present şi tot prin ea vedând neajunsurile se pot lua măsuri de înăptare pe viitor.

Predominat de această idee eu am voit a cunoşce în amănunţime poziţia materială a preoţilor şi bisericilor din acest judeţ, drept care cu ordinul circular No. 538 din 29 Octombrie, anul conţinut, am învitat pe preoţi ca, pe lângă celelalte ştiinţe statistice, să-mi arate salarele ce le au ei şi cei-lalţi clerici prin bugetele comunelor, a Statului, a Epitropiei St. Spiridon şi a Epitropiilor bisericesci, precum şi remunerările ce le au din angajamentele cu poporanii; de asemenea i-am îndatorat să-mi comunice cifrele afectate prin bugete pentru cheltuele anuale a bisericilor şi cheltuele în plus preste cifra bugetară.

Tóte ştiinţele adunate de pe la preoţi le-am aşternut în tabloul statistic, ce aicea îl alăturez.

Cu permisiunea Prea Sântiei Vóstre, voiú da loc cifrelor să vorbescă.

La o populaţiune ortodoxa de 26, 632 familii, sau 110. 425 suflete cu 225 biserci, sunt 148 preoţi, 8 diaconi, 327 cantareţi şi 53 Paraeclisiarhi.

În tot judeţul în present sunt 132 parohii, la cari repartisând numărul familiilor şi al sufletelor vine în termin midiu de fie-care parohie câte 201 familii sau 836 suflete.

Pentru a putea calcula în privinţa remunerariilor ce au

clericilor din bugetele comunelor rurale și din angajamente, precum și a cheltuelilor bisericilor afectate prin bugete, e necesar mai întâi a lăsa la o parte bisericile statului unde clerul e plătit mai bine, bisericile din comunele urbane Bacău și Târgu-Oena, care mai mult sau mai puțin ș'au veniturile lor proprii, și bisericile Epitropiei St. Spiridon din Iassy-Schitul Măgura și Slănicul.

Sunt deci în județ 8 biserici de a Statului, cu un personal de 17 preoți, 1 diacon, 14 cântăreți și 7 eclesiarhi cu care statul cheltuește 21, 020 lei anual iar materialul bisericilor se urcă la suma de 1710 lei anual.

Epitropia St. Spiridon are 2 biserici, cu un personal de 2 preoți, 1 diacon, 3 cântăreți și 1 eclesiarh plătiți anual cu suma de 1996 lei. iar cheltuēla bisericilor e de 710 lei.

Bisericile urbane ce se întrețin mai mult din veniturile lor proprii sunt în număr de 12, având 8 preoți, 5 diaconi 21 cântăreți și 5 paraeclesiarhi, plătiți anual cu 7754 lei și 75%, iar ca cheltueli pentru biserici întrebuintēza suma de 1972 lei.

În total 22 biserici cu 27 preoți, 7 diaconi 38 cântăreți și 13 paraeclesiarhi, cu care se cheltuește suma de 30, 775 lei 75%, iar cheltueli materiale în suma de 4392 lei, au a se scădea din totalul general al tablourilor de față.

Rămân așa dar 203 biserici cu 121 preoți, 1 diacon, 289 Cântăreți și 40 eclesiarhi.

Din suma de 46. 970 lei 90 % salariul servitorilor după buget scădēt 30, 775 lei și 75 % salariile clericilor de pre la bisericile menționate (46, 970, 90-30, 775, 75=16, 195, 15), rămâne 16, 195 lei și 15 bani, țifra cu care contribuie comunele rurale la plata servitorilor bisericēșii.

Țifra acēsta repartizată la personalul bisericilor în număr de 451 (16, 195, 15: 451=35.91) vine în termen mediu câte 35 lei 91 bani de fie-care cleric anual.

Dar spre a vē face o idee mai justă de salariile clericilor se adăogăm la țifra de 16, 195 lei 15 bani și suma de 54, 013 lei veniturile din angajamente; avem așa dar 16195. 15+ 54013=70208. 15, care repartizată la numărul total al clericilor de 451, vine câte 155 lei și 67 bani de fie-care cleric anual (70208. 15: 451=155. 67).

Trecēnd la cheltueele bisericilor afectate prin bugete avem

un total de 7437 lei 96 bani, însă din acestea dacă se scade 4392 lei — cât se cheltuesce cu bisericile despre care am făcut mențiune mai sus (adică $7437.96 - 4392 = 3045.96$) rămâne 3045 lei 95 bani, țifra pe care dacă o repartisăm la 203 biserici ($3045.95 : 203 = 15$) vedem că în termin de mijloc comunele contribuiesc anual cu țifra de 15 lei.

Încă odată dacă e bine a se ști, că un cleric e plătit din budgetul comunei cu 35 lei 91 bani anual, iar pentru cheltuéla unei biserici comuna contribuie cu 15 lei anual.

Pentru demnitatea bisericeii noastre și a reprezentanților ei, eu nu voiți mai dice un cuvânt mai mult, ci voiți lăsa ca Prea Sântia Vóstră în înalta-v'a înțelepciune să apreciați dacă n'ar fi óre timpul ca să se pună odata capét mulțimeii preoților, singura soluțiune practică de a-i ridica la locu, ce li se cuvine.

Al pre Sântiei Vóstre prea plecat și supus servitor

(Subscriis) Protoieren Teodor Atanasiu.

TABLOU STATISTIC

De numirea satelor, numărul preoților, diaconilor, cântăreților și paraclislarilor, numărul bisericilor, veniturile și cheltuielile efectuate la parohiile din județul Bacău.

No. de ordine	PAROHIA (În această rubrică să se treacă cota de reședință a preotului.)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXA		CLERUL				VENITURILE				CHELTUIELILE				Totalul cheltuielilor		rămân- țul biseri- cel în făc.
				Familii	Suflete	Preoți	Diacon	Cântăreți	Paraclislar	Salariile ser- vitorilor du- pă buget		Salariile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuielile bi- sericele după buget				
				Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	
1	St. Nicolai	Bacău (Urba)	Centru	135	930	2		2	2	1		2300				2300	200	600	800	
2	Precista ¹⁾	" "	" "	87	319	2		2	1	1		2232				2232	170		170	
3	St. Ioan	" "	" "	300	2400	2	1	2	1	1		1600				1600	240	260	500	
4	St. Impărați	" "	" "	125	350	1	1	2		1		700				700	120	122	242	1
5	Buna-Vest.	" "	" "	120	517	1	1	2	1	1		1230				1230	270		270	
6	St. Treime	" "	Cimitir							1										

PLASA BISTRITA DE JOS

7	Viforani	Botești	Viforani	165	592	1		1	2	1		36	1449	1485			100	100		
	"	"	Botești	129	536			1	1											
	"	"	Bartășești	36	162				1								30	30		4
		Fund. Răcăc.	Gașteni de sus	13	50			1	1											
8	Geoseni	Geoseni	Centru	48	241	1		2	1	1		160				160	100	100		8 1/2
9	Horgești	"	Horgești	136	514	1		1		1							60	60		
	Recea	"	Recea	25	46								75	75						
	"	"	Galeii	27	88								61	61						
10	Letea	Letea	Centru	145	593	1		2	1	1		740				740	60	200	260	8
	"	"	Radomirești	32	115															
	"	"	Chișeța	126	554															
	"	"	D-ța Maria	93	337								225	364	589					

¹⁾ Întreținută de Stat.

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă comuna de reședință a preotului.)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXĂ		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELILE									
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Cântăreți	Paraclisiarhi	No. Bisericii în fiecare sat din parohie	Salarile servitorilor după budget		Salarile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuelile bisericii după budget.		Cheltuelile în plus.		Totalul cheltuelilor		
											L	B.	L	B.	L	B.	L	B.	L	B.	L	B.	L
				Pământul bisericii în făci.																			
11	Ungureni	Letca	Cremenea	37	220																		
		Lecca Bibireș	Ungureni	108	370	1	2		1	60	705	765			50		50						8 ¹ / ₂
	"	"	Slobozia	66	224																		
	"	"	Bota	18	80																		
	"	"	Zlatari	64	210				1			24											8 ¹ / ₂
	"	"	Bibirești	122	408		2		1						50								
	"	"	Tocilosa	40	168																		
	"	"	Varuița	14	49																		27
12	Milești	Milești	Centru	96	600	1	1	1	1	80	300	380			174		174						
	"	"	Valea lui Drob	30	100									10		50		60					1
13	Nanești	Nanești	Centru	130	520	1	2		1	36	520	556											
	"	"	Marascu	10	42					40	40	40											
	"	"	Vladnicu	13	53					52	52	52											
14	"	"	Centru	105	525	1	1		1	28	420	448	10		30		40						8 ¹ / ₂
15	Pancești	Pancești	Centru	188	387	1	2		1	38	550	588	30		60		90						
	"	"	Dineț	70	250				1					30		60		90					
	"	"	Delu Dineț	32	113																		
	"	"	Fulgeriș	13	51																		
	"	"	Motoca	12	67				1	50	340	390	20		100		120						8 ¹ / ₂
16	Parincea	Parincea	Centru	170	680	1	2		1														
	"	"	Schit						1														
17	Socii	Petrești	Centru	110	532	1	2		1		220	220			100		100						8 ¹ / ₂
	"	"	Socii	89	414		1		1		178	178			100		100						8 ¹ / ₂

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cotuna de reședință a preotului)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXĂ		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELILE				TOTALUL cheltuielilor	Pământul bisericet în făc.			
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Cântăreți	Paraclisiarhi	No. Biserictor în fie-care sat din parohie	Salarile ser- vitorilor du- pă budget		Salarile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltueie bi- sericet după budget			Cheltuelile în plus		
											L	B.	L	B.	L	B.	L			B.	L	B.
18	Socii	Petrești	Gura Văii	56	278							112	112									
	Recea	Răcătăn	Recea	50	170	1		1														
	Socii	"	Racatau-razași	51	217			1														
	"	"	Gura Racat.	43	156			1	1	1	30	645	675		60	60	8 ¹ / ₂					
	"	"	Bozga	43	170																	
19	"	"	Slob. Racat.	28	92																	
	Racaciunii	Racaciunii	Centru	175	700	1		1	1	1	260	540	800	60		60	8 ¹ / ₂					
20	"	"	Gășteni-de-jos	45	180			1				180	180									
	Ruși	Ruși	Centru	62	248	1		1		1	100	100	25	150	175	6						
	"	"	Fundu	89	356					1							4					
	"	"	Coteni	36	144																	
	"	"	Izvorele	27	86					1												
21	"	"	Bălțata	27	93					1												
	Tamași	Tamași	Centru	71	360	1		1			90	200	290	40	160	200	8 ¹ / ₂					
	"	"	Chetris	13	59					1							8 ¹ / ₂					
	"	"	Fântânenu	20	70																	
	"	"	Racova	52	220																	
	"	"	Furnicari	32	126																	
"	"	Valea-Sacă	Valea	56	198			1		1	170	300	470	10		10	8 ¹ / ₂					

PLASA BISTRITA DE SUS

22	Berbinceni	Berbinceni	Centru	89	350	1		1	1	1		267	267						1 ¹ / ₂	
			Vălenii	37	144								111	111						
			Fundenii	82	328			1		1			328	328						

No. de ordin	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cotuna dereședin- ță a preotului)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXĂ		CLERU		
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Cântăreți
23	Berești	Berești	Gura-drum.	7	29			
			Chiticeeni	32	113			
			Centru	114	418	1		2
24	"	"	Pădurenii	64	256			
			Centru	94	340	1		1
25	Blagești	Blagești	Climești	64	294			
			Centru	300	1479	2		2
26	Hertiona	Bogdănești	Hert. razași	19	95	1		1
			Hert. clacași	57	251			
			Bogdănești	25	100			
27	Șipotele	Buda	Centru	338	1261	1		1
			Șipotele					
28	Buhociu mare	Buhociu	Centru	192	722	1		2
			Bucoclu mic	49	179			
			Satul nou	58	248			
29	Călugăra	Călug. mare	Centru	227	911	2		2
			Sohodolul	91	389			
		Luzi Clugăra	Centru	19	76			
30	Itești	Ciumași	Itești	130	544	1		2
			Ciumași	81	335			1
			Fagetel	24	91			
31	Ilieși	"	Iliești	36	140	1		2
			Centru	200	158	1		2
32	Dêlu nou	Dêlu nou	Sărata	53	187			

Paroşii	No. bisericilor în pe-care sãt din parohie	VENITURILE				CHELTUELILE				TOTALUL		Pãmîntul bisericef în fãcl.		
		Salarile ser- vitorilor du- pã budget		Salarile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuelile bi- sericef du pã budg et		Cheltuelile in plus			TOTALUL chel tuclilor	
		Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.		Le I	B.
				21		21								
1				90		90								
1				1000		1000			300		300			
1				376		376			250		250	^{3/4}		
1									200		200	81		
1	90					90		20	100		120	17 ²		
1				374		374			180		180	81 ²		
1												47 ²		
1												²		
1	60			192		252		10	22		32	13		
1	60			454		514		40	500		540	44 ¹		
				182		182						²		
				76		76								
1				250		10		80	90			17		
1				160		10		80	90					
				64										
1				144		10		50	60					
1	30			400		430			200		200	6		

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cotauna de reședința a preotului)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXĂ		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELIILE				TOTALUL cheltuelilor		Pământul bișericilor în falci		
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Cântăreți	Paracletici în parohie	Salariaile ser- vitorilor du- pă buget		Salariaile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuele bi- sericele după buget		Cheltueli în plus			TOTALUL cheltuelilor	
										Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.		Le I	B.
33	Petricica	"	Petricica	59	261	1		1				395		395			200		200	8 ¹ / ₂		
	"	"	Turluiu	62	252																	
	"	"	Bărzulești	12	51																	
34	Luca	Filipeni	Luca	200	840	1		1				600		600						8 ¹ / ₂		
	"	"	Filipeni	25	160							100		100								
	"	"	Valea Bot	25	200							100		100								
35	Fruntești	"	Fruntești	185	760	1		1	1			1400		1400			80		80			
36	Hemeiuș	Fântânele	Hemeiuș	140	594	1		1	1	40				40	25		100		125	17		
	"	"	Andrieșești	27	94																	
37	Fântânele	"	Fântânele	63	315	1		1	1	40		120		120	25		80		105	8 ¹ / ₂		
	"	"	Siliștea					1	1													
	"	"	Treleș	12	67																	
38	Racila	Gârleni	Racila	78	188	1	1	2	1	60				60	10		100		110	8 ¹ / ₂		
	"	"	Paladestii	53	191																	
39	Gârleni	"	Gârleni	58	209	1	1	2	1	20	251	50	271	50	5		50		55	8 ¹ / ₂		
	"	"	Lespedi	40	140			1	1	5			5		5		50		55	8 ¹ / ₂		
	"	"	Surina	21	82																	
	"	Gloduri	Botez	67	268			1	1											8 ¹ / ₂		
40	Luncanii	Luncanii	Centru	195	809	1		1	1	70	400		470	15		60		75		8 ¹ / ₂		
	"	"	Tocila	46	200																	
	"	Mărginenii	Centru	70	263			2	1	140			140	80				80		13		
	"	"	Gherăești	15	53																	
	"	"	Valea Bud.	35	130																	
41	Mărăștii de Sus	Mărăștii	Valea Bălaia	320	1249	1		2	1	40	1000		1040									

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cotuna de reședința a preotului)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXĂ		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELE				TOTALUL cheltuelilor	Părintul bisericii în fața					
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Cântăreți	Paraclisiari	No. Biseriilor în fiecare sat din parohie	Salariile ser- vitorilor du- pă buget		Salariile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuele bi- sericii după buget			Cheltueli în plus				
											L e I	B.	L e I	B.	L e I	B.	L e I			B.	L e I	B.	L e I	B.
42	Baimac	Obârșia	Baimac	130	500	1		2		1				200		200								
			Obârșia	171	621			2		1				100		100								
43	Odobești	Odobești	Centru	200	700	1		1		1				300		300								
44	Tisa Silves.		Tisa Silves	128	644	1		1		1													8 ¹ / ₂	
		Osebiți Mărgineni	Centru	34	90							44		136		180	20					20		
			Soh. rezeși	42	99									168		168								
			Gherăești	18	45									54		54								
45	Oțelești	Oțelești	Centru	125	480	1		2		1				375		375								
	"	"	Antohesți	88	276			1		1				176		176								
46	Făgieni	"	Făgieni	30	95	1		1	1	1				120		120								
	"	Oncești Jud. Tec.	Târnița	115	345									490		490								
47	Prăjăști	Prăjăști	Centru	76	120	1		1	1	1		60		200		260	20		220			224	12	
48	Racova	Racova	Centru	170	850	1		1		1		12		680		692	10		200			210	8 ¹ / ₂	
49	Lețicana	"	Lețicana	58	246	1		2		1		12		192		204	10		150			160	8 ¹ / ₂	
		"	Gura Văii	60	280									240		204								
		"	Halmacioia	70	268									280		208								
50	Sâncești	Sâncești	Centru	213	465	1		2	1	1		125				125	50		100			150	12	
51	Holtu	"	Holtu	114	570	1		1	1	1		125				125	50		50			100	12 ¹ / ₂	
			Costeiu	60	300																			
		Săcueni	Săcueni	82	309					1				200		200								
		"	Câmpeni	70	298																			
52	Cațălești	Spineni	Cătălești	60		1				1													8 ¹ / ₂	
	"	"	Peletiuți	60	1079			4		1		70				70	60		45			180	8 ¹ / ₂	
	"	"	Spineni	60						1													8 ¹ / ₂	

No. de ordine	PAROHIA		POPULATIA ORTODOXA		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELILE				TOTALUL cheltuiilor	Feminul Bisericii în facl			
	(In această rubrică să se trecă comuna de reședință a preotului)		Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Cântăreți	Parochiarii	No. Bisericilor în fiecare sat din parohie.	Salariile servitorilor după buget		Salariile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuielile bisericești după buget			Cheltuielile în plus		
	Le I	B.								Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I			B.	Le I	B.
		Slob. Lunca	Podiș	64	277			2	2	1			210		210			40		40	
		"	Ripa Epei	7	29																
			Dubas-Serpeni	41	173																
			Mărg. Lunca	11	55																
53	Serbești	Serbești	Centru	120	502	1		1	1	1	10	700	710	20	300	320					
	"		Bradu	60	202			1	1	1	6	300	306	10	310	320					
54	Valea lui Ión	Valea lui Ión	Centru	250	930	2		2		1	25	100	125	10	60	70					17
55	Tirdeni	"	Tirdeni	115	570	1		2		1	17	50	60	77	50	10	50	60			17

PLASA TAZLAUL DE JOS.

56	Ardioni	Ardioni	Centru	130	600	1		2		1	50	520	570	10	100	110					
			Iliești	40	150			2		1		80	80								
			Hemeeni	13	44			1	1	1											
57	Barsanești	Barsanești	Centru	120	600	1		2		1	80	400	480	10	10	20					8 ¹ / ₂
	"	"	Albile	36	200			2		1				10	10	20					8 ¹ / ₂
58	Caraclau	"	Caraclau	178	638	1		2	1	1	60	60	60	10	120	130					16
59	Brătești	"	Brătești	118	596	1		2	1	1	302	350	652	35	95	130					65
60	Strâmba	Berești	Centru	232	1015	1		2		1	200	1040	1240	30	95	125					1
			Gura Cerim.	40	154							160	160								
			Romanesti	50	180			2		1		200	200	20	40	60					8 ¹ / ₂
			Prisaca	60	280					1		240	240	20	30	50					
61	Dragom. 1)	Berzuntz	Centru	120	580	2		2	1	1	232	690	2922	170		170					15 ¹ / ₂

1). Intreținută de Stat.

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cătuna de reşedinţa a preotului)	COMUNA	COTUNA	POPULAŢIA ORTODOXA		CLERUL				No. bisericilor în care sat din parohie	VENITURILE				CHELTUELE				TOTALUL cheltuelilor	Pământul bisericel in falci					
				Familii	Suflete	Preoţi	Diaconî	Cântăreţi	Paraclisişti		Salariaile servitorilor după buget		Salariaile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltueile bisericeii după buget				Cheltuelii in plus				
										L e I	B.	L e I	B.	L e I	B.	L e I	B.	L e I	B.	L e I	B.				
				Butucariî martiri	110	570																			
				Morani	88	360			2	1	1			352		352			30		110		140	8 $\frac{1}{2}$	
				Tazlau	61	379								244		244									
				Scariga	31	129								124		124									
				Ghile	14	61																			
62	Euacheşti		Bosoteni	Enacheşti	80	300	1		1	1	1														
	"		"	Bosoteni	40	200																		8	
63	Brat. de sus		Braţila	Brat. de sus	94	381	1		2	1	1	40	350		390			16	66		60		76	66	
	"		"	Brat. de mijloc	79	293			1	1	1							16	66				16	66	
64	Brat. de jos		"	Brat. de jos (Cioşti)	118	424	1		2	1	1	40	200		240			16	66		60		76	66	
65	Helegiu		Draguţeşti	Centru	117	389	1		2	1	1	60	468		528			10			120		130	66	
66	Draguţeşti		"	Draguţeşti	213	860	1		2	1	1	60	852		912			12					12	6	
67	Deleni		"	Deleni	248	974	1		2	1	1	60	300		360			12					12		
68	Cataţuia		Nadişu	Centru	130	500	1		1	1	1	30	390		420										
	"		"	Cetaţuia	70	300								210		210									
69	Nasoţeşti		"	Nasoţeşti	80	235	1		1	1	1	30	240		270						10		10		
	"		"	Rachitişi	70	216					1			210		210						10		10	8 $\frac{1}{2}$
70	Verşeşti		Sandulescu	Verşeşti	89	400	1		2			45	600		645			10			40		50		
	"		"	Sandulescu	86	259																		2	
	"		"	Caloiu	30	154					1											40		40	
	"		"	Fisa-Mateoşti	45	156																			
	"		"	Prisaca	15	70																			8 $\frac{1}{2}$
71	Scorţeni		Scorţeni	Centru	308	707	1		2	1	1	210	700		910			20			100		120		
72	Grigoreni		"	Grigoreni	205	793	1		1	2	1		820		820			20			40		60		

) Răzeşi.

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cotuna de reședința a preotului)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXĂ		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELE				TOTALUL cheltuelilor	Pămintul bisericilor în falci			
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Căntăreți	Paraclișarii	No. Bisericeilor în care sat din parohie	Salariile servitorilor după buget		Salariile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuele bisericii după buget			Cheltueli în plus		
											L e I	B.	L e I	B.	L e I	B.	L e I			B.	L e I	B.
73	Tețicani	Tețicani	Centru	170	541	1		1	1	1	140		200		340		20		150		170	8 $\frac{1}{2}$
	"	"	Sârbi	2	11																	
74	Oraș mare	Valea Rea	Oraș	70	350	1				1	102		180		282		30		230		260	17
	"	"	Valea Rea	85	425									210	210							
	"	"	Lunca	14	70																	
75	Poșana	"	Poșana	115	442	1				1	102		560		662		30		150		180	2 $\frac{1}{2}$
	"	"	Scariga	18	80									90	90							
	"	"	Bălăneș	26	68					1	90		150		240		30		200		230	8 $\frac{1}{2}$

PLASA TAZLÂUL DE SUS

76	Bahnaseni	Bahnaseni	Centru	70	617	1		1	1	1	110		140		250		20		100		120	8
	"	"	Borg. lui Mariș	40	120					1	10		120		130		20		100		120	
77	Câmpeni	"	Câmpeni	100	360	1				1	110		400		510		20		100		120	8
	"	"	Tarița	30	100																	
	"	"	Parjol	50	180					2	10		200		200		20		100		120	8
78	Ludașii	Basasti	Ludași	150	650	1				1	90		100		190		20		30		50	8 $\frac{1}{2}$
	"	"	Basasti	100	500					1			100		100		20		30		50	1 $\frac{1}{2}$
	"	"	Hainela	80	320								60		60							
79	Brusturôsa	Brusturôsa	Centru	168	659	1				1	260				260		40		100		140	8 $\frac{1}{2}$
	"	"	Cotumba	100	373					1	60				60		40		100		140	
	"	"	Ciughieș	34	170																	
80	Goiasa	"	Goiasa	132	608	1				1	260				260		40		100		140	8 $\frac{1}{2}$
	"	"	Sulța	121	588					1	30				30		40		100		140	8 $\frac{1}{2}$
	"	"	Palanca	107	535					1	260				260		40		100		140	8 $\frac{1}{2}$

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cotuna de reședință a preotului.)	COMUNA	COTUNA	POPULATIA ORTODOXA		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELELE				TOTALUL cheltuelilor	Pannutul bierei cui în fațel.			
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Căntăreți	Paracahărhi	No. Bisericilor în fiecare sat din parohie	Salariile ser- vitorilor du- pă budget		Salariile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltueile bi- sericești după budget			Cheltueile în plus		
											Le I	B.	Le I	B.	Le I	B.	Le I			B.	Le I	B.
81	Coștiugani	Bucșești	Centru	75	282	1		2	1	1	50		409		459		10			10		
	"	"	Lerenii	17	80						70		170		170							
82	Bucșești	"	Centru	100	375	1		2		1			550		620		10			10		
	"	"	Buda	8	29																	
	"	"	Cornit	40	150			2		1	20		200		220		10			10		
	"	"	Buleni	15	57								50		50							
83	Cernul	"	Cernul	116	398	1		1	1	1	70		640		710		10			10		
	"	"	Turluiian	23	75								125		125							
	"	"	Secatura	10	33								40		40							
84	Comanești	Comanești	Centru	63	189	1		2		1	294	92		294	92	10		80		90	5	
	"	"	Sipan	64	256			2		1	294	92		294	92	10		80		90	5	
	"	"	Lunca Așeu	53	212			2		1	294	92		294	92	10		80		90	5	
85	Lelôia	"	Lelôia	170	720	1		2		1	300		340		640		10		50	60	4	
86	Așeu	"	Așeu	160	640	1		2		1	299	92		299	92	10		70		80	4 ¹ / ₂	
87	Darmanești	Darmanești	Centru	537	2075	1		4		2	630		899		1529		60			60	16	
	"	"	Boiștea	35	213			1		1												
	"	"	Poena Uzul.	124	513	1		2		1	310		248		558		30			30	8	
	"	"	Lapoș	85	364			2		1	60		170		230		30			30	8 ¹ / ₂	
89	Doftăna	Doftăna	Centru	250	1250	1		2		1	148		200		348		20		150	170	8 ¹ / ₂	
90	Cucueți	"	Cucueți Doftenii	70	350	1		2		1	100		70		170		20		30	50	8 ¹ / ₂	
91	Larga	"	Larga	105	481			2		1	24		210		234		20			20	6 ¹ / ₂	
92	Leontenești	Leontenești	Centru	95	407	1		2		1	30		360		390		30		100	130		
	"	"	Dianca	30	137			1		1	50		80		130		30		100	130		

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cotuna de reședință a preotului)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXĂ		CLERUL				VENITURILE				CHETUELILE				TOTALUL cheltuielilor	TOTALUL cheltuielilor pămantului bisericești cel în falci.		
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Călugărești	Paracletari	Salarile servitorilor după buget		Salarile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltueile bisericești după buget				Cheltueile în plus	
										L	B.	L	B.	L	B.	L	B.			L	B.
93	Șesurile	Leontenești	Șesuri	38	161	1		1		1		50									
94	Magirești	Magirești	Centru	202	800	1		2		1		240	808								
95	Stănești	"	Stănești	87	463	1		2		1		240							8		
96	Prăjești	"	Prăjaști	70	360	1		2		1		240	280								
97	Moinești	Moinești	Moinești	188	1232	1		4	1	2		816			60			60	8 ¹ / ₂		
	"		Lunca	52	200																
	"		Dêlu mare	30	130																
	"		Pârâu Moinești	36	125																
98	Valea Șoșii	Poduri	Valea	130	579	1		1		1			420					420			
	"		Podurile	58	301			1	1	1											
	"		"	60	240			2		1					50			50			
	"		Schit Savul	20	82				1	1		320			60			60	56		
99	Poduri		Oseb. Prohozești	70	210	1		1		1		280	280		80			80			
	"		Rusaești	40	120			1		1					50			50			
100	Prohozești		Prohozești	75	375	1		2		1		337	50	337	50			170			
101	Schit	Schit Frumôsa	Centru	228	442	2		2	1	1		2232						2232	170		
			Rețeni	98	181					1											
102	Solontz	Solontz	Centru	282	1158	1		2		1	150	490	640		26	66	200	226	66		
	"		Sărata	60	150			1		1		120	120		26	66	100	126	66		
103	Cucueți		Cucueți	136	454	1		2		1	150	270	420		26	66	150	176	66		
104	Lucăcești	Valea Arinilor	Centru	110	590	1		2		1	450	500	950			200	200		12		
	"	"	Tazlâu	92	490			1		1											
	"	"	Chilii	30	124			1		1											
105	Valea Arinilor.	"	Valea Arin.	200	630	1		2		1	210	400	610		10		200	210			

No. de ordine	PAROHIA (În această rubrică să se trecă comuna de reședință a preotului.)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXĂ		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELILE				Totalul cheltuielilor	Pământul bisericesc în făloc.			
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Cântăreți	Parahiaari	No. Bisericilor în fiecare sat din parohie	Salariile servitorilor după buget		Salariile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuețile bisericiei după buget			Cheltuețile în plus		
											L. e l	B.	L. e l	B.	L. e l	B.	L. e l			B.	L. e l	B.
106	Vasiești	Vasiești	Schit. Aseu Centru	80	350			1	1			210				210		10	50	60	8 ¹ / ₂	
			Vermești	199	758	1		2				225		398		623		24	200	224	8 ¹ / ₂	
107	Leorda		Leorda	109	481	1		2				141	67	218		359		12	100	112	8 ¹ / ₂	
	"		Urminis	80	319			2				83	30			83		12	100	112	8 ¹ / ₂	
PLASA TROTUSULUI																						
108	Bogdana 1)	Bogdana	Centru	78	297	3		2				2828				2828		320		320	15	
	"		Garbovana	84	246			1				150				150		25		25		
	"		Valea saca	47	166																	
	"		Corbu	45	206							175		164		339		25		25	8	
109	Gutinas		Gutinaș	82	272	1		2				150		306		456		25		25	8	
110	Radeana		Radeana	92	353	1		2														
111	Bogdanești	Bogdanești	Centru	232	848	2		1	1			75				75		20	80	100	14	
			Bahna	14	70																	
112	Popeni	Caiuț	Popeni	140	280			1				37	50			37	50				8 ¹ / ₂	
	"	"	Pralea	10	20			1				37	50			37	50				8 ¹ / ₂	
	"	"	Caiuț	80	165	1		2				112	50	600		712	50	40		40	8 ¹ / ₂	
	"	"	Negoești	70	135			2				37	50			37	50					
113	Cașin	Cașin	Centru	302	1152	2		6				360		300		660		70	650	720	14	
	"	"	Cârjeu	54	222																	
	"	"	Pochița	40	154																	
	"	"	Vlașca	28	92																	
114	Curîța	"	Curîța	90	440	1		2				120		360		480		30	150	180	8 ¹ / ₂	

1) M-re a Statului.

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cotauna de reședința a preotului)	COMUNA	COTUNA	POPULAȚIA ORTODOXA		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELELE				TOTALUL cheltuelilor	Pământul bisericilor în talci			
				Familii	Suflete	Preoți	Diaconi	Cântăreți	Paraclisiari	No. Bisericilor în fiecare sat din parohie	Salariile servitorilor după buget		Salariile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuețile bisericii după buget			Cheltueți în plus		
											L	B.	L	B.	L	B.	L			B.	L	B.
115	Grozești	Grozești	Centru	320	1565	1		2	1	1	330		1280		1610		50		75		125	
116	Gropile	Gropile	Centru	184	805	1		4		2	40		368		408		20				40	
	"	"	Capota	9	27														20			
	"	"	Paltinata	32	97																	
117	Hârja	Harja		160	780	1		1		1	96		750		846		10		120		130	1
118	Javrenii	Javreni	Centru	61	208	1		2	1	1	60		500		560		10		150		160	
	"	"	Ciop. Flocești	42	163																	
	"	"	Miclosioia	19	63																	
	"	"	Vranceii	26	112																	
119	Boișteea	"	Boiște Boerescă	36	171	1		2		1	60		440		500		10		30		40	4
			Heltin	54	240				1	1												4 ¹ / ₂
			Boiște Razași	20	91																	
			Boiște Galin	8	44																	
120	M-reă Cașin	M reă Cașin	Centru	425	1770	2		2	1	1	2232				2232		170				170	12 ¹ / ₂
121	Onești	Onești	Centru	110	550	1		2		1	160		500		660		40		160		200	8 ¹ / ₂
122	Filipești	"	Filipești	60	312	1		2		1	160		240		400		40		160		200	
123	Racauți	"	Racauți	115	474	1		2		1	160		460		620		40		100		140	
			Buciumi	242	1059			3		2	90				90		40		200		240	
124	Ripele de jos	Ripele	Rip. de jos și de sus	326	1129	1		4	1	2	180		1429		1609		40		240		280	
125	Borzești	"	Borzești	29	130	1		2		1	140				285		20		70		90	8 ¹ / ₂
	"	"	Cruceadepiat	25	120					1					125		20		60		80	
	"	"	Patrașcani	44	243			2		1					220		20		80		100	4
	"	"	Motorești	33	161										255							

1) Intreț. de Stat.

No. de ordine	PAROHIA (In această rubrică să se treacă cotuna de reşedinţa a preotului)	COMUNA	COTUNA	POPULAŢIA oerodoxi		CLERUL				VENITURILE				CHELTUELILE				Totalul cheltuelilor	Pămîntul bisericeii în fălei													
				Familii	Suflete	Preoţi	Diaconi	Cântăreţi	Paracליari	No. Bisericii în fiecare sat din parohie	Saliariile ser- vitorilor du- pă budget		Saliariile din angajamente		TOTALUL veniturilor		Cheltuelile bisericeii du- pă budget.			Cheltuelile in plus.												
											L	B.	L	B.	L	B.	L			B.	L	B.	L	B.								
126	Borzeşti	Ripele	Peltinata	34	183								160		160																	
127	Slob. Melului	"	Slobozia	127	538	1		2		1		140		400		540		20		80		100								81 ¹ / ₂		
	Vişşora	Tg. Trotuş	Vişşora	80	345	1		2		1		197				197		20		25		45								1 ¹ / ₂		
	"	"	Centru	84	368			2		1		197		168		365		20		30		50								6		
	"	"	Părăul Boghi	70	350			2		1		197		210		407		20		34		54									1	
	"	"	Slănic(băi) ¹⁾	60	265			1		1		420		333		753		350				350										
	"	"	Tiseşti	24	134																											
128	Preciştia ²⁾	Urba Oena	Centru	18	65	3	1	2	1	1		5460				5460		430				430										
129	Raducanu ²⁾	"	"	20	70	3		2	1	1		3324				3324		220				220										
	Sf. Nicolai	"	"	45	162			1		1																						
130	Sf. Voevod	"	Mad. Gioseni	120	420	1		2	1	1		724				724		626				626										
131	Sf. Ioan	"	Centru	118	708	1		2		1		180		472		642		40		60		100										
	Sf. Treime	"	G. Slănic	61	361			1		1		120		244		364		16		30		46										
	Sf. George	"	Tiseşti	110	625			1	2	1		120		330		450		50		138		188										
	C. Paraschiva	"	Centru	70	190			1	2	1		480				480		270				270										
	Sf. Imperaţi	"	Valeni	34	114				1	1		80				80		40				40										
	Sf. Apostoli	"	Valcele	94	453				1	1		130				130		50				50										
	Schim. la faţă	"	Mosorele	47	195				1	1		90				90		50				50										
132	Sc. Măg. ³⁾	"	Schit			2	1	2	1	1		1576				1576		360				350										
	Sf. Grigore Teol.	"	Penetienar(cast.)							1		480				480		60				60										

Totalul General 26632 familii, 110,425 suflete, 148 preoţi, 8 diaconi, 327 cântăreţi, 53 paracליari, 225 biserici, 46,970 lei şi 90 b. salariile servitorilor după budget, 54013 salariile din angajamente. 100983 lei şi 90 b. totalul veniturilor, 7437 lei şi 96 b. cheltuelile bisericeii după budget, 14510 lei cheltueli în plus, 21947 lei, b. 96 totalul cheltuelilor, 1180 lei ¹/₄ pămîntul bisericeii în fălei.

[Subsemnat] Protoereu I. Atanasii
No 3, 1888 Ianuarie 5.

1). Epitrop. st. Spiridon

2). Intreţinute de Stat

3). Schitul de monaşi întreţinut de st. Spiridon din Iaşi

CRONICA BISERICĂSCĂ.

Biserica din America.

America, numită așa de la Amerigo Vespucci, un italian, care a făcut cel întâi cea mai completă descriere a acestei părți a lumii, a fost descoperită de Christofor Columb, la anul 1492 după Christ, după cum în genere este admis, dar, după alte sciri, America era cunoscută Europeilor foarte de mult ¹⁾. America trebuia să se numească mai bine „Columbia“, după descoperitorul său, pe când în memoria lui s'a păstrat numai numirea unui stat (provincie) în Statele-Unite din America de Nord....

Nu vom vorbi aci despre starea religioasă a popoarelor din feluritele state și colonii europene din Europa, unde există felurite confesiuni, ci numai despre biserica protestantă din Statele-Unite din America de Nord, și încă nu în mod detaliat, ci vom face o scurtă ochire asupra stărei religioase a Americanilor, și apoi despre 3 secte însemnate, cari s'au ivit aci din Europa, din Anglia, vechia metropolă a Statelor-Unite, cari state cu drept cuvânt se numesc de mulți „Anglia nouă“, de ore-ce atât limba, cât și mai multe de ale Anglezilor, s'au păstrat aci aproape intacte, până în timpul de față, și se crede, că se vor păstra mult timp ..

Ori-ce forță, ori-cât de bine-făcătoare ar fi ea, numai atunci poate să aducă tot folosul, când este regulată în unele condițiuni cunoscute, de cari se mărginește și se conduce. În afară de aceste condițiuni forța cea mai bine-făcătoare sau își perde partea sa cea bună, sau chiar are un caracter distructiv. Focul este elementul cel mai bine-făcător și cel mai necesar pentru viața omenescă și cultură, și, cu toate aceste, tot acest foc, în ori-ce moment, dacă nu s'ar observa cunoscutele condițiuni, poate să crească în flăcări foarte mari și distruge orașe și sate întregi, pe cari le preface în cenușă. Așa este și în domeniul religiunii. O credință puternică și un simțiment religios viu pot mișca munții, dar ele, în același timp, în lipsa condițiilor, admise ca regulatorii, pot da naștere la fenomene, cari pot îngreua foarte mult conștiința poporului. Așa fenomen se observă

¹⁾. „Contemporanul“, Iași, 883, No. 6, pag. 556.

în starea religioso-morală a poporului american din Statele-Unite. Acest popor se distinge prin o energie puternică a simțimentului religios, și de aceea este foarte simțitor către interesele adevărului religios, pe când sistemul principal confesional, în care se exprimă cristianismul în America de Nord, nu dă o garanție îndestulătoare conștiinței religioase nu numai pentru încredințarea conservării adevărului, dar chiar contra ocolirei directe a lui (adevărului). Acesta este protestantismul, carele este principiul confesional predominant în America de Nord, căruia această țară îi datorește colonizarea sa, fiind-că el (protestantismul), evitând persecuțiile în Lumea Vechiă, căuta pentru sine libertatea dezvoltării în Lumea Nouă, unde, folosindu-se de cea mai complectă libertate, putea, fără stavilă, să-și expună, în totă deplinătatea, esența sa confesională, și de aceea datele cele mai complecte, pentru a-și face cine-va o idee justă despre confesiunea protestantă, le poate dobândi din studiarea stărei religioso-morale a Americii ¹⁾, asupra cărui subject vom reveni pe larg cu altă ocaziune, acest subject fiind foarte interesant.

În Statele-Unite din America de Nord nu sunt autorități bisericesci, supuse guvernului federal din Wasington (capitala Statelor-Unite), de ore-ce constituțiunea țării a prescris separațiunea complectă a bisericeii de stat ²⁾, după cum cu insistență acesta se cere și în republicana Francie, carea, de și persecută la sine biserica catolică, totuși cu ardere susține catolicismul în toate părțile lumii ³⁾. Numai nominal confesiunea protestantă (și mai ales biserica anglicană) este considerată, ca predominantă în America de Nord, în realitate însă în Statele-Unite este o anarhiă religioasă, carea este rezultat al protestantismului radical. Papa Romei are 11 arhiepiscopi catolici, protegiați de Francia, Italia, Ispania, în Statele-Unite, în orașele cele mai principale ⁴⁾, dispunând de foarte mari mijloce. Biserica ortodoxă este reprezentată în America prin un episcop rus, Vladimir, care reșede în San-Francisco (California), care poartă titlul de episcop al insulelor Aleute și peninsulei Aliasca, care, la anul 1869 s'a cedat de Rusia Statelor-Unite, pentru suma de 60 milioane ruble ⁵⁾, prin preotul Nicolae Bierring, care a primit ortodoxia la Petersburg, la 1870, și care este îngrijitorul bisericeii ruse din Wasington, fiind colaborator, împreună cu cunoscutul Dr. Owerbec, anglez ortodox, la „The Orthodox Catholic Review“, din Londra, revistă, susținută de biserica rusă, ca și „Union Chrétienne“ din Paris a cunoscutului francez ortodox, eruditului păr. Wladimir Guetté ⁶⁾. Biserica grăcă din Constantinopol și Athena are vr'o câți-va preoți la Wasington, New-York, Boston. În genere ortodoxia se speră a merge mai bine în Statele-Unite, după ultimile evenimente din Anglia, cari au avut resunet și în America, mulțămită lui Owerbec și alții. În Statele-Unite din America de

1) „Христианское Чтение“, Petersburg, an. 1887, NN. 1-2, pag. 135-136.

2) „Almanach de Gotha“, 1887 pag. 533.

3) „Церковный Вѣстникъ“, Petersburg, 1887, No. 6, pag. 104.

4) Almanach de Gotha, 1887, pag. 533.

5) „Составъ Св. Синода“, Petersburg, 1887, pag. 74.

6) „Церковный Вѣстникъ“, Petersburg, 1887, No. 6, pag. 20 (part. ofic.).

Nord se observă, că protestantismul, sub forma a mai mult de 300 de secte mici, cari formeză sub-divisiuni ale sale, a ajuns la complotarea sa desvoltare. Cugetătorii religioși numai ascultă de autoritatea bisericeii, ci fie-care esplică religia creștină duple păreri ale sale, une-orî foarte curioase și de loc ne-creștine. Raționalismul a ajuns la apogeul său, pe carele de mult îl dorea, în Statele-Unite, la care au contribuit mai multe condițiuni locale, proprii Americii de Nord. și spiritul timpului. Predicatorii au ajuns la mare arbitragiu; își iau, ca subiecte, pentru predicile lor, ast-fel de lucruri, cari n'ar trebui de loc luate de nici un creștin, orî-cât de liberal-radical ar fi el, și din această cauză predica a cădut cu totul, a deviat cu totul de la antica „Homiliă“ din timpii primitivi ai christianismului, și este acum mai mult o eloquență parlamentară sau judiciară cu multe gesticulațiuni ridicule, de cari se rușinează cei mai mulți americani religioși și morali. Bisericile parohiale apröpe n'au nici un venit, și păstorii își ved numai de înteresele lor personale. Mai mulți sectanți întunecați, spre a-și realisa scopurile lor infernale, au constituit mai multe societăți quasi religioase, cu scop filantropic și pentru mântuirea sufletului, dar în realitate cu totul pentru alt-ceva.

Cele 3 secte mai însemnate, despre cari am amintit mai sus, și cari au produs atâta sgomot în Europa, sunt: „Biserica independentă catolică“, „Biserica fiziologică“, „Armata mântuirii“. Ele sunt rezultatul doctrinilor excentrice ale predicatorilor americani, cari apröpe propagă ateismul și necredința în felurite forme.

„Biserica independentă catolică“ a fost înființată în Statele-Unite de F. Hinkley, adept al teoriilor filosofico-religioase ale lui Strauss și Ernest Renan, membru al Academiei franceze de științe, autor al scrierei „Vie de Iesu“ („Viața lui Iisus“), cunoscut prin lupta sa cu demnul episcop de Lion-Dupanloup, acum decedat. În capul mișcării religioase din Statele-Unite sunt ömeni foarte cunoscuți, ca Parker, Emersohn, Bicer. Indată după constituirea sa, această „Biserica independentă catolică“ a cerut de la guvernul central recunoșcerea sa, ca persoană juridică, ca și cele-l-alte biserici, adică a avea drept de a face căsătorii, a avea proprietăți imobiliare, libere de orî ce dări, și altele. S'a înstituit o comisiune, spre a vieda, în ce constă noua „biserica“, aci s'a început o discuție foarte violentă între Hinkley și președintele comisiunii, numită de guvern. S'a constatat, că Hinkley, cu adepții săi nu cred nici în Dumnezeu, nici în Christos, nici în biblie, ci recunosc numai öre-care „Fortă“, carea este mai presus de ömeni. Dupre multe discuțiuni și desbateri furtunöse, între „liber cugetători“, în presă, și parlament, această „biserica“ a fost recunoscută, ca persoană juridică, de către stat, și acum ea numără mulți fii ai săi în felurite orașe și sate nu numai din Statele-Unite, ci și aiurea; în orașul New-Yore s'a format o secțiune a acestei „biserici“, numită „Societatea culturale morale“. În Boston reprezentantul ei este Adler, un jidan, care nu recunoșce theismul, nici nemurirea sufletului, dupre cum propagă de pe catedra templului adepților săi, din cari cea mai mare parte sunt jidanii, cari s'au lepădat de *talmud*; mai mulți păgânii asemenea au fost aduși la „Biserica independentă catolică“.

În anii 1870—1874 s'a făcut un membru influent al acestei „biserici“ cunoscutul eugetător și scriitor american Orest Brounsohn, carele a fost presbiterian, raționalist, unitarist, transcendentalist de Boston, și, desperat, că nu-și poate satisface simțimentul său religios, s'a făcut fiu devotat al bisericii papale, la anul 1876, când a și decedat; și după el mulți trec la alte secte mici din America, vedând cele ce se petrec în „biserica independentă catolică“. După scirile diarelor a. g. leze și germane această „biserica“ n'are viitor, și în curând sau mai târziu, se va dizolva cu totul, fiind disprețuită atât de guvern, cât și de persoanele particulare mai de valoare; totu-și ea deo-cam-dată numera vr'o 80,000 membri ¹⁾.

„Biserica fiziologică“ s'a înființat la anul 1880, în New-York, de un medic Dr. Linner. Ea se bazează pe amăgirea grosolană și exploatarea nerușinată a omenilor lesne creșetorii. Predica în America este foarte răspândită, ea acolo formeză o profesiune separată, la carea se aleg cei mai eminenți oratori, cari primesc, pentru această, sume enorme. Henrich Bicer, cel mai renumit predicator american, decedat la 8 mart 1887 ²⁾ care a fost admirat de lumea întregă, primea, ca salar anual, suma de 25,000 dolari; locurile de intrare în „biserica fiziologică“ se plătesc une ori foarte scump—mai mult de o mie dolari un loc—luându-se în considerațiune timpul și predicatorii mai însemnați. În „biserica fiziologică“ principală cântă însuși dr. Linner, fondatorul „bisericii“, acompaniat de sunetele fisgarmonice în onoarea naturei, după aceea predică despre puterile misterioase ale naturei, ca conclusiune dr. Linner propune, sau, mai corect, împune ascultătorilor săi, pentru un preț foarte mare, broșurile sale de conținut medicinal și une-ori foarte licențios, și, ast-fel, tot „serviciul divin“ se termină prin distribuirea cărților de vizită ale doctorului—predicator, în cari se face reclamă pentru arta lui medicală, carea poate vindeca chiar maladiile cele învechite, și recunoscute, ca incurabile... ³⁾. Ast-fel fiind lucrurile, biserica din America perde cu totul caracterul bisericeii adevărat-creștine, carea este unirea tuturor credincioșilor în Christos, formând o fraternitate complectă, în carea nu este nici iudeu, nici ellen, nici selav, nici liber, prin urmare nici avut, nici sêrac, dar toate în Christos ⁴⁾. Impunând taxe mari pentru intrarea în biserică, biserica din America devine plutocratică, putând fi vizitată numai de cei avuți, și iată de ce poporul de jos, clasele sêrace în orașele mari sunt lipsite de cel mai mare bine — a auzi adevêrul divin, și acesta este cu atât mai grav, că în christianism trebuie să existe între omeni o complectă egalitate, și chiar se simte foarte greu acesta în republica democratică din Statele-U-nite, unde este proclamat principiul de complectă libertate; acesta este numai ceva teoretic în America (ca și aiurea), și în practică de loc nu corespunde dr. pturilor celor mai sacre din evangelia lui Christos ⁵⁾. De aceea, o mișcare religioasă energetică în masele popo-

1). „Христіанское Чтеніе“, Petersburg, 1887, NN. 1-2, pag. 133, 141.

2). „Церковный Вѣстникъ“, 1887, No 41, pag. 214.

3). „Христіанское Чтеніе“, Petersburg, 1887, NN. 1-2, pag. 151.

4). St. Apostol Paul. Epistola c tre Colossenî, cap. 3, vers. 11.

5). „Христіанское Чтеніе“, Petersburg, 1887, NN. 1-2, pag. 118.

rului de jos din America n'a întârziat să se ivescă, căci poporul american, fiind foarte energetic și simțitor, neputând să-și satisfacă cerințele religioase, s'a devotat la toți acei predicatori falși, cari îi promiteau a-i propaga adevărata învățătură a lui Iisus Christos...

Ast-fel se explică marele succes, pe carele -l are secta americană „Armata mântuirii“. Această sectă merită o atențiune deosebită, ca un fenomen caracteristic al secolului nostru, fenomen, provocat de decadența extremă a principiilor christianismului în societatea contemporană din Europa și America, și de acea largă răspândire a „noului păgânism“, despre care fie-care bun creștin se înfricoșează. „Armata mântuirii“ s'a născut din secta angleză a „metodiștilor“. Secta „Armata mântuirii“ are de scop să mântuiescă pe oameni într'un mod *original*, întorcându-i de la calea peirei spre calea mântuirii întru Christos.

Secta „Armata mântuirii“ („The salvation army“) s'a fundat de un predicator-călător methodist, Wiliam Boot (născut la anul 1829), carele a sosit la Londra în anul 1865. Având zela pentru binele spiritual al aprôpelui, și cu mare durere vedând starea tristă religios-morală a maselor de jos ale poporului, el a început, împreună cu femeea sa, să predice evangelia pe strade și piețe, între masele de meseriași și lucrători. Predica lui a avut mare succes, ast-fel că Boot a creșut nemerit să formeze o societate, carea mai pe urmă s'a întărit și împuternicit prin fundarea a câtor-va sub-diviziuni și secțiuni. Numită la început „Misiunea creștină“, societatea de la anul 1878 a început a se numi „Armata mântuirii“, și a primit o organizațiune destul de complicată, determinată. Secta „Armata mântuirii“ este o societate de oameni, cari s'au întors la Dumnezeu, și legați între sine în viață și activitate prin *împlinirea aceluiași cerinți de ordine și disciplină, cari sunt admise în serviciul militar, în armată*; de scop al său această societate are întorcerea oamenilor la Dumnezeu, căruia trebuie să se supună, sau cel puțin să fie atenți la amorea divină, la cuvântul mântuirii, carele către care se arată de el, și să recunoască necesitatea amarei și servirea lui Dumnezeu¹⁾. Această sectă n'are o confesiune separată, și nici nu voește să aibă; învățătura ei este învățătura tuturor credincioșilor în Christ, adică principiile, adevărurile creștine fără amestecare de ore-cari particularități confesionale; într'un cuvânt „Armata mântuirii“ propagă doctrina, iar nu confesiunea, recunoște pe Christ de unicul învățător (preceptor), comunică religiunea tuturor acelor, cari se află în sclăvia păcatului, și pe toți de o potrivă îi chiamă către Dumnezeu. Constituția și activitatea „Armatei mântuirii“ sunt curat militare. Villiam Boot dicea, că ori-câte temple, case de rugăciuni, ar construi cine va—n'are însemnătate, pe cât timp durează actuala stare de lucruri din biserica creștină... Biserica a deviat din ceea ce a fost în timpuri primitive, și de aceea Dumnezeu ordonă „Armatei mântuirii“ să ajute pe oameni, cari au căzut foarte mult moralmente. Dar, pentru acest scop, trebuie de luptat, a purta război, și succesul la război îl are numai o armată bine organizată, adică trebuie să fie ceva întreg și regulat, bine instruit, pre-

1). „Странникъ“, Petersburg, an. 1882, No. 8, pag. 651.

parat pentru luptă. Poporul lui Dumnezeu din Vechiul Testament a fost organizat militarăște, ca să îndeplinească ordinele lui Dumnezeu, relative la păgâni,—tot militarăște trebuie să fie organizați și oamenii actuali ai lui Dumnezeu, cari își iau asupra-și serviciul lui Dumnezeu, și cari îndeplinesc voința lui. Ast-fel *salvaționiștii* („Armata mântuirii“) se numesc *soldați*, au îmbrăcat costumul semi-militar, având cusută litera S (Salvațion-mântuire), făcută din metal, spre a se distinge prin acesta de cei, cari nu aparțin sectei, și spre a atrage cât se poate mai mulți membri între societatea lor. Densii au grade militare—general, colonel, locot.-colonel, major, căpitan, locotenent, sub-locotenent.... General este însuși William Boot, pe când fia sa Ecaterina, care propagă în Paris, se numește „mareșala“. Officerii, servind tot timpul „armatei mântuirii“, primesc salar regulat din casa, carea se formeză din colecte benevole; densii nu se ocupă cu nimic alt-ceva; pentru prepararea ostașilor-salvaționiști la Londra, New-York și în alte orașe mari, există școli, unde viitorii ostași ai „armatei mântuirii“ învață numai biblia și se exercită în operațiunile militare; *studiarea științei, în vederea tritelor rezultate ale instrucțiunii științifice a clerului din ferlurile bisericii, aci nu este admisă, fiind considerată, ca un rău* ¹⁾. Gradele inferioare și soldații „armatei mântuirii“ se ocupă cu afacerile lor ordinare, dar sunt în fie-care moment preparați pentru a intra în luptă. Activitatea principală a „armatei mântuirii“ este îndreptata contra satanei și lucrurilor lui între oameni. Această sectă dispune de multe mijloce, scote 2 diare în 40,000 exemplare. membrii ei propagă doctrina lor în temple, școli, teatre, circuri, spitale, aresturi, în fine desfășură o activitate extraordinară, mai ales între masele neculte, cari sunt foarte expuse ei, mai cu seamă în orașele mari din Statele-Unite ale Americii de Nord, cât și ale Angliei, Franciei ²⁾.

Aceste secte, precum și în genere starea religio-morală a poporului american, au pus pe gânduri mai mulți oameni de mare valoare din Statele-Unite, i-au forțat să recunoască, că protestantismul este pe cale de disolvare completă, mai curând sau mai târziu, și de aceea, împreună cu mai mulți oameni de valoare din Europa, sau gândit, că nu poate fi altă scăpare de disolvarea societății actuale, decât unirea religioasă. Aceasta a fost pe la anii 60 ai secolului nostru, când s'a aprins crudul război între Statele-Unite din America de Nord cu cele din sudul Americii. Cu timpul, tot se urmărea această idee—unirea religioasă; ea s'a pus în mișcare la anul 1876, când s'au adunat reprezentanții bisericilor ortodoxe și protestante la congresul „vechilor catolici“ din Bonn (Germania); la anul 1884, în America, a avut loc „Congresul bisericilor“; acest eveniment a fost trecut cu vederea de mulți, dar el are mare însemnătate, căci aci s'au adunat reprezentanții tuturor comunităților religioase din America, și dacă nu s'a ajuns nici la un rezultat pozitiv, cauza este, că n'a fost unitate de idei măcar în privința unor chestiuni de principii; acesta însă nu trebuie să desprecieze pe ni-

1). „Странникъ“, Petersburg, 1882, No. 8, pag. 653.

2). „Христианское Чтение“, Petersburg, 1887, NN. 1-2, pag. 152.

mene, căci tot, ce este bun, folositor, se ajunge cu mare greutate, iar răul—cu mare ușurință... La convocarea acestui „congres“ au contribuit mult: cunoscutul învățat american, d. Adams, care a mai asistat și altă dată la conferențe, cu scop de a se uni bisericile creștine ¹⁾, decedatul acum episcop de Florida-Friman Iungh, decanul Cheyl, profesorul Schilds ²⁾.

Iată de ce cei 2000 ruși—uniți din Galiția, fugiți din patria lor, din cauza persecuțiilor iesuiților, crezând, că în America, în orașul Senandach, vor fi satisfăcuți în cerințele lor religioase, au simțit o mare decepțiune, și, în desperare, recurg tot la fostul lor arhipăstor—mitropolitul de Liov Silvestru Sembratovic—cerându-i preoți, pentru a le efectua cele ale bisericei ³⁾.

Pentru a se face cât se poate mai curând unirea bisericilor, guvernul din Wasington a început o corespondență, pe calea diplomatică, cu d. C. V. Struve ⁴⁾, ministrul plenipotențiar al Rusiei din Statele-Unite, și prin alte mijloce; dar despre rezultat nu se știe până în timpul present absolut nimic. Viitorul va arăta....

George P. Samurianu.

¹⁾. „Biserica Ortodoxă Română“, an. I. No 4, pag. 317.

²⁾. „Христианское Чтение“, Petersburg, 1887, NN. 1-2, pag. 163, 169, 171, 173.

³⁾. „Востокъ“. Москва, 1885, NN. 302-305, pag. 202.

⁴⁾. „Церковный Вѣстникъ“, Petersburg, 1887, No. 2, pag 33.

ROMÂNIA

Anul 1888, luna Februarie, ziua 4

SÂNTA MITROPOLIE

UNGURO-VLAHIEI

No. 212.

Prea Sântite,

Protoșereul de Dâmbovița, prin raportul No. 41, îmi comunica că Domnul Matheiu Corbescu, fost deputat, iar acum avocat în București, a donat Bisericei prnumită „Stolnicu“ din Târgoviștea cincî candele de argint.

Comunicându-vă de acésta, am onóre a vă ruga, Prea Sântite, să bine-voiți a lua cuvenitele dispoșițiuni, să se publice prin acel diar mulțămiri calduróse piosului donator.

„Primiți, Prea Sântite, ale mele întru Hristos frațești îmbrăçoșeri.

† Iosif Mitropolit Primat.

Director, Dr. Cornoi.

Prea Sântitului Președinte al jurnalului „Biserica Ortodoxă Română“.

BISERICA
ORTHODOXA ROMANA

ANUL AL XI-lea, — 1887—1888.

BISERICA
ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

Anul al XI-lea, 1888.

„Predică cuvântul“
II. Tim. IV 2.

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICESCI.

34, Strada Principatele-Unite, 34

1888

BISERICA ORTODOXA ROMANA

TABELA

Materiilor din Revista periodică ecleziastică: „Biserica Ortodoxă Română“ pe anul al XI-lea (1887-1888), însoțită și de numele autorilor.

Partea Oficială

Adresa Episcopiei de Râmnic, pag. 104. Adresa Episcopiei de Râmnic, pag. 296. Act de Donațiuni, pag. 570—575. Proces-Verbal, pag. 592—593. Adresa Episcopiei de Râmnic, pag. 674. Sumarele Ședințelor St. Sinod, pag. 27—42; 43—58; 59—74; 75—82. Scrisoarea de notificare a alegerii I. P. S. Mitropolit Primat și răspunsurile Bisericii ortodoxe, pag. 597—611. Proiect pentru împărțirea parohiilor în jud. Vaslui... pag. 739—754; 831—834. Adresa Mitropoliei Ungro-Vlahiei, pag. 920. Adresa Sub-prototieriei plășei Mostiștea, jud. Ilfov, pag. 921.

I. P. S. Mitropolitul Primat Iosif

Cuvântarea..... ținută cu ocaziunea an. nou 1888

I. P. S. Mitropolitul Moldovei Iosif.

Cuvântul făcut de I. P. S. Arhiepiscop Mitropolitul Moldovei și Sucevei Exarh plaiurilor, D. D. Iosif Naniescu, cu ocaziunea sântirii Bisericii celei mari, Catedrala Mitropoliei din Iași, pag. 203—216; 319—331.

P. S. Episcopul Melhisedec.

Șchițe biografice din viața Mitropolitului Ungro-Vlahiei Filaret II, 1792.... pag. 3—43; 126—163.

P. S. Episcopul Silvestru al Hușilor

Cartea pastorală, pag. 299—318. Învățăturile pastorale adresate de P. S. Silvestru Episcop Eparhiei Hușilor preoților..... pag. 978—991.

P. S. Arhiereu Inocentie Ploestenu

Scurtă privire asupra Evangheliei Sântului Mateiu, pag. 357—366; 508—527; 729—733; 822—825; 878—890. Diversele naturi ale omului, pag. 430—439. Sânta Scriptură, pag. 440—446; 968—978; 1053—1066. Un discurs pentru înmormântare, pag. 956—961.

P. S. Arhiereu Gherasim Pitestenu

Psalmii, pag. 44—70; 239—247; 367—374; 424—429. Profetiile Mesianice, pag. 71—80; 191—198; 248—272; 386—392; 447—467; 528—545; 628—634; 721—728; 799—811; 909—916; 1003—1008. Familia Cantemir, pag. 348—356. Biserica Africană, pag. 640—652; 853—866. Mărturisirea de credință a Bisericii Africane, pag. 925—948. Acte relative la istoria Bisericii române, pag. 1031—1037.

C. Erbicenu

Sânțirea Mitropoliei Moldovei, pag. 107—125. Progresul sciinței prin credința în mister, pag. 222—230. Reflexiuni religioase asupra dezvoltării simțului religios în omenire și formele variate sub care au apărut, pag. 231—235. Necesitatea Religiei pentru omenire, pag. 236—238. Costantin Daponte, numit Chesarie din călugărie, pag. 332—347; 410—423. Material pentru istoria bisericăscă și națională a Românilor, pag. 491—507; 620—628. Ocupațiile Preotului român pe lângă cele păstorale, impuse de misiunea lui strict religioasă, pag. 612—619. Omul considerat ca ființă religioasă pag. 712—720. Mitropolitul Dosotei al Moldovei, pag. 811—822. Descrierea manuscrisurilor Mitropol. Antim Ivirenul, pag. 1019—1030.

Gh. Erbicenu.

Reflexiuni religioase cu ocasiunea restaurării și sânțirii St. Mitropolii din Moldova, pag. 164—182.

Pr. Al. Mironescu

Memoriu asupra Facultății de Teologie, pag. 677—711; 757—799; 837—853. Rațiunea și Revelațiunea, pag. 1067—1079.

Gheorghe P. Samurianu

Cronica Bisericească, pag. 81—103; 280—287; 375—385; 468—479; 575—591; 656—672; 825—830; 898—908; 1009—1018; 1097—1103.

Pr. C. Enescu

Discurs ținut..... în biserica S-tei Mitropolii la 19 Noemvrie 1887, cu ocasiunea aniversării XV-a a fondării Seminarului „Nifon Mitropolitul”, pag. 891—898.